

Årbog 1997

Mellemkirkelige erfaringer

Det mellemkirkelige Råd
Marts 1998

Udgiver:

Det mellemkirkelige Råd

Vestergade 8, 1.

1456 København K

Tlf: 33 11 44 88

Fax: 33 11 95 88

E-mail: interchurch@post3.tele.dk

Redaktion:

Britta Schall Holberg

Verner Bruhn

Niels Thure Krarup

Knud Sørensen

Ane Hjerrild (ansvarshavende)

Klaus Meisner

Tryk:

Rosendahls Bogtrykkeri · Esbjerg

1. oplag: 2.000

ISSN: 0906-5946

ISBN: 87-87073-21-8

Indhold

Otte år med mellemkirkeligt arbejde, 4
Britta Schall Holberg

Diakoni i et mellemkirkeligt perspektiv, 12
Lars Mandrup

Mere end et bekvemt system?
Om det mellemkirkeliges betydning for Folkekirkens Nødhjælps
arbejde, 22
Kirsten Lund Larsen

Mission og mellemkirkelig virksomhed i Madagaskar, 31
Rita Simonsen

Det mellemkirkelige fakultet, 44
Hans Raun Iversen

Oikumene eller MacWorld?, 52
Betty Grønne Ahrenfeldt

Fri os fra etnisk kirkemusik!, 62
Peter Arendt

Kirkernes Verdensråds generalforsamling i 1998, 70
Anders Gadegaard

Eksempel på forberedelsesmateriale til generalforsamlingen, 77

Den færøske kirke og det mellemkirkelige arbejde, 80
Uni Næs

Det mellemkirkelige Råd i 1997, 84
Ane Hjerrild

Regnskab 1997, 101
v/kasserer Johannes Andersen

Otte år med mellemkirkeligt arbejde

*Britta Schall Holberg,
formand for Det mellemkirkelige Råd*

Med denne årbog afsluttes den anden fireårs periode for det officielle mellemkirkelige råd. Samtidig afgår de sidste tre, herunder jeg selv, af de, der var med i det første officielle mellemkirkelige råd.

Det kan give anledning til i det følgende at se tilbage, ikke alene på året, der er gået, men også på hele perioden.

Da dette er Rådets årbog, vil det følgende mest handle om Rådets virke, selv om vi i Det mellemkirkelige Råd fra den første dag har lagt vægt på, at mellemkirkeligt arbejde ikke kun er synonymt med Rådets arbejde.

Det første møde i det officielle mellemkirkelige råd holdtes på daværende biskop Ole Bertelsens kontor den 23. januar 1990.

Nogle af medlemmerne havde været med i mellemkirkeligt arbejde tidligere, mens arbejdsfeltet var ganske nyt for resten. Det første råd prægedes af, at der var overvægt af præster, alligevel valgte man en læg som formand.

Mange af os, der sad omkring bordet dengang, husker stemningen. Den var usikker mellem de nye og "de gamle", men den var bestemt afventende mellem de mere økumenisk indstillede og de grundtvigske.

Der skulle gå lang tid, faktisk et halvt år, inden det tillidsforhold blev etableret, som bar det første råd frem til, efter de første fire år, at indstille til Folketinget, at Rådet som institution blev gjort permanent. Rådets arbejde, der begyndte trangt på anden sal i Københavns bispegård med Det økumeniske Fællesråd som nabo, var i begyndelsen meget jordnært, hvilket viste sig at være ganske praktisk – fordi vi så kunne få snakket os ind på hinanden, inden vi begyndte det egentlige arbejde. Vi skulle simpelthen finde en form for den daglige drift, dels af sekretariatet, dels af tilrettelæggelsen af Rådets arbejde. Ane Hjertrild havde arbejdet i det tidligere mellemkirkelige råd, før der blev lovgivet om arbejdet. Hun blev blandt en række ansøgere ansat af Det mellemkirkelige Råd som sekretariatsleder, og herefter var vi klar til at tage fat på ansættelse af de øvrige medarbejdere og indrette et moderne kontor. Rådets første formandskab, Henning Rasmussen, Niels Jørgen Cappelørn og undertegnede, havde sammen med Ane Hjertrild mange, mange møder det første halve år, fordi det hele skulle bygges op fra grunden. Drøftelserne handlede om indstillinger til Rådet om organiseringen af det mellemkirkelige arbejde, men det handlede sandelig også om ansøgninger og siden indstilling af ansættelser, men også om indstilling til Rådet om valg af edb, biblioteks- og journalsystemer. Det var en travl og spændende tid, som også indebar andre praktiske vedtagelser i Rådet om, hvordan man ønskede regnskabet stillet op – altså en travl tid med opbygningen af ganske almindelige kontorfunktioner.

Efter et halvt år var vi klar til at tage hul på det egentlige: Hvilke tanker havde vi gjort os om det mellemkirkelige?

Den proces, der herefter fulgte, har for mig været en af de mest givende oplevelser i disse otte år.

Til trods for den absolut afventende holdning, de to grupperinger havde over for hinanden, lykkedes det at mødes i en åben samtale, som netop ved sin åbenhed kom til at udgøre hovedhjørnestenen i det videre arbejde. Der var bestemt forskellige opfattelser af mellemkirkeligt arbejde. Men netop respekten for denne virkelighed var det, der gjorde arbejdet vigtigt og værdifuldt. Også på det personlige plan, fordi det i det daglige arbejde blev et lysende eksempel på, hvor langt man kan nå, hvis man **vil** lytte og **vil** prøve at bygge bro over afstande i synspunkter.

Når det lykkedes, var det også, fordi arbejdet var stærkt præget af hver enkelts følelse af forpligtelse til at vise, at det **kunne** lykkes. Det betød også, at hver enkelt havde viljen til og følte nødvendigheden af at bruge møderne til at "byde ind", synge ud, være med til at løfte debatten med netop det, hver især bragte med sig i bagagen. Rådets arbejde blev præget af en vilje til en vældig indre disciplin. Jeg kan personligt sige, at det mellemkirkelige møde, som skete mellem medlemmerne i Det mellemkirkelige Råds første år var vigtigt som en personlig oplevelse af, hvor vigtigt det er at mødes, tale sammen, lytte til og respektere forskelligheden. Denne lærdom er jo i bund og grund det, det mellemkirkelige netop handler om.

Et andet bærende moment i arbejdet var ønsket om ikke at sætte en hat ned over f.eks. stiftsudvalgene. Jeg er personligt sikker på, at arbejdet hurtigt var kuldsejlet, hvis ikke det også her havde været båret af hver enkelts forståelse for nødvendigheden af ikke at tiltage sig beføjelser, vi ikke havde. Det har i øvrigt været interessant at se, hvordan udviklingen har været med denne tankegang. Vi har også i det mellemkirkelige arbejde oplevet, hvordan f.eks. de internationale kirkelige organisationer har måttet erkende, at frihedstrangen i forhold til styring oppefra er udtalt. De lokale kirker vil selv. De vil selv definere deres virkefelt og ønsker selv at være med til at sætte dagsordenen. Også for omfanget af organisationernes arbejde.

Således har vi da fra dansk side i de forløbne år forsøgt at præge de internationale kirkelige organisationers arbejde. Dels ved en større opmærksomhed om, hvilke stillinger der blev ledige, så danskere kunne ansættes eller få ansvar for vigtigt arbejde. Vi har bl.a. været stærkt medvirkende til, at Viggo Mortensen blev ansat som leder af Det lutherske Verdensforbunds afdeling for teologi og studier og for, at Niels Holger Schjørring fik ansvaret for at skrive og redigere Det lutherske Verdensforbunds historie.

Men vi har også i breve og ved personligt møde fremført danske synspunkter på det internationale arbejde. Således har vi i skrivelse til Det lutherske Verdensforbund peget på tre indsatsområder, som vi synes, det er vigtigt, organisationen lægger vægt på i det videre arbejde:

Hjælpearbejdet og diakonien, som altid har været en væsentlig del af organisationernes arbejde. Vi lægger vægt på, at arbejdet sker i dyb

respekt for de lokale behov og ønsker. Det betyder også nødvendigheden af, at der opbygges lokal kapacitet, hvis den ikke er til stede, og i det hele taget gøres udstrakt brug af lokale ressourcer. Organisationen skal i øvrigt ikke gå ind og udføre arbejde, de lokale kan bedre selv, men den skal naturligvis kunne stå til rådighed om nødvendigt.

Den anden ting, vi har lagt vægt på, er **lægfolkets rolle** i kirken. Det er vigtigt for kirkens liv og vækst, at lægfolket er og føler sig som en vigtig del af det kirkelige arbejde. Det gælder på helt lokalt folkekirkeligt plan her i landet, men det gælder i høj grad også i international sammenhæng, hvor kirkerne og det kirkelige arbejde ellers udvikler sig til en affære for teologer. Og altså i høj grad for de få.

Det sidste, vi har lagt vægt på, er **tro, lære, studier og teologi**. Når det er vigtigt, er det fordi grundlaget for det arbejde, der gøres, skal være i orden. At være luthersk er netop ikke alt muligt andet.

Også med hensyn til formen bl.a. for de store generalforsamlinger har vi prøvet fra dansk side at lægge danske vinkler ind i arbejdet.

Det mellemkirkelige arbejde i det nye råd blev hjulpet godt i gang, da muren faldt i Berlin. Optagetheden fra dansk side for at lære om, hvad der foregik og var foregået bag muren i de østeuropæiske lande, var meget stor og dannede basis for mange kontakter på det helt nære plan. Hvilket var med til at skabe en god forståelse for, at mellemkirkeligt arbejde ikke alene er for teologer, men også for almindelige medlemmer af menighederne på tværs af sprog og andre grænser. Stor var naturligvis også interessen fra østeuropæerne for at se, hvordan vi var kirke her hos os.

Personligt glemmer jeg aldrig den otte dages rejse, en lille delegation fra det mellemkirkelige arbejde i Danmark foretog til det østlige Tyskland, Polen og Tjekkioslovakiet lige efter murens fald. Det var som at få verdenshistorien ind under huden. Et minde om mennesker og handlinger for resten af livet.

Den rejse viste mig for alvor, hvor nødvendigt dette mellemkirkelige arbejde er, fordi det er med til at åbne vore øjne for andres forhold, for deres måde at gøre tingene på. Vi oplevede, at mennesker på den anden side muren havde mange af de samme drømme og håb som vi andre. Og vi lærte, hvad det betyder at være kirke under helt andre forhold end i en stor dansk folkekirke.

Det fører også til en forståelse for nødvendigheden af den hjemlige samtale mellem den danske folkekirke og de mange mindretalskirker i vores land. Vi har det privilegium her i landet, at vi – i alle tilfælde ved festlige lejligheder – håndhæver retten til at tro og tænke og tale frit. Det betyder, at vi har noget at sige hinanden, for vi lever sammen i dette land.

Det har i øvrigt været til stor personlig undren, at vi undervejs i arbejdet opdagede, at der er sogne her i landet, hvor man i folkekirken i det lokale sogn ikke ved, hvilket kirkeligt arbejde der i øvrigt er i gang i sognet. I sådanne sogne kunne man have god nytte af lidt mellemkirkeligt arbejde.

Det lokale mellemkirkelige arbejde har i øvrigt i hele perioden i høj grad været præget af, at hvis det skulle foregå, måtte der være en drivkraft lokalt, der trak det i gang. Hvis der ingen er, bliver arbejdet ikke gjort. En del steder har man så betalt til sit lokale stiftsudvalg et større eller mindre beløb – så måtte de tage sig af det. Andre steder har man bare ladet opgaven ligge.

Det har betydet, at Det mellemkirkelige Råd har set det som en af sine store opgaver at medvirke til oplysningsvirksomhed om, hvad mellemkirkeligt arbejde er. Denne opgave er specielt taget op i den anden periode af Rådets virke. Der er udgivet en lang række publikationer: Foldere på dansk om Det lutherske Verdensforbund, Kirkernes Verdensråd og Konferencen for Europæiske Kirker, kompendium med udvalgte artikler fra Porvoo-debatten samt en dansk udgave af Fælleserklæring om Retfærdiggørelseslæren. Hertil kommer årbøger og nyhedsbreve. Rådet har desuden udgivet forskelligt materiale om folkekirken på fremmedsprog: Verner Bruhns bog *A People and its Church*, som nu også findes i en tysk udgave, *Die Dänen und ihre Kirche*, et illustreret hæfte om folkekirken på engelsk samt folkekirkens liturgi på engelsk, tysk, spansk, fransk og serbokroatisk.

Det har været interessant at se, hvor stort et salg der har været af disse publikationer. Der er ingen tvivl om, at denne informationsvirksomhed skal fortsætte, bl.a. med en videreudvikling af informationssiden på Internettet, som Rådet har påbegyndt.

Et hjørne af denne informationsvirksomhed har været det arbejde,

om Det mellemkirkelige Råd har været med i eller har stået for bl.a. i forbindelse med Porvoo debatten og debatten om Fælleserklæringen om Retfærdiggørelseslæren. Det har været interessant at se, at det materiale, der har været udsendt om disse emner, har været livligt drøftet både i stiftsudvalgene, og også i de lokale menigheder. Spændende har det været at opleve, at denne debat har været med til at føde en debat om, hvad det vil sige at være dansk folkekirkekristen.

Hvad skal vi med denne "mellemkirke", er der blevet vrisset fra visse sider af dansk kirkeliv i de forløbne år. Men det karakteristiske ved arbejdet har netop været, at ikke alene er relationerne til andre lutherske kirker ude i verden og samtalens nødvendighed blevet understreget i forhold til de hjemlige mindretalskirker. Ikke alene er mange venskabsbånd blevet styrket mellem menigheder på tværs af grænser. Ikke alene har Det mellemkirkelige Råd og sekretariat haft stadig flere kontakter inden- og udenlands. Ikke alene har vi haft besøg af biskoppen for den armenske kirke, biskoppen fra Kasakhstan, den anglikanske ærkebiskop og både den gamle og den helt nyindsatte biskop i den lutherske kirke i Jerusalem. Men jeg tror også disse år har vist, at det, der sker ved mødet med det fremmede, de fremmede, det anderledes, det andet menneske, den anden kirke, ikke er nogen "mellemkirke", men derimod en ny viden om andre mennesker, andre kirker, andre forhold, men såmænd også netop en skærpet opmærksomhed om, hvad det vil sige at være dansk.

Jeg husker, hvordan tre medlemmer af Det mellemkirkelige Råd var inviteret til Namibia og Zimbabwe af kirkerne der. Jeg husker, hvordan vi på denne uforglemmelige tur bl.a. en søndag deltog i en gudstjeneste "under træet". Jeg har altid drømt om at opleve en sådan. Og så sad vi da der og var midt i det. De fremmede ritualer, den stærke sang og dansen – og midt i denne pragtfulde oplevelse sad jeg og tænkte: Åh, hvor jeg længes hjem til min danske lokale gudstjeneste. Pludselig stod alle dens kvaliteter lyslevende for mig, der langt fra Danmark. Men der var også søndagen, hvor vi sammen med menigheden kom til den lokale kirke så betids, at vi kunne være med til på deres facon at sidde og synge salmer, som velkomst til dem, der kom lidt senere, og som forberedelse til det, der skulle ske.

Eller der var børnegudstjenesten i Prag, hvor vi oplevede en anden, men lige så intens form for fællesskab.

Mellemkirkelighed, mødet, bliver én inciterende bevægelse i ens sind, som bestemt ligger langt fra alt, hvad der kan rummes inden for et ligegyldighedsbegreb som "mellemkirken". Bevidstheden om og respekten for andre mennesker, andre kulturer, og bevidstheden om hvem jeg selv er, vokser ud af det mellemkirkelige arbejde.

Undervejs er det også blevet sagt, at Rådets arbejde kunne løftes af et kontor i Kirkeministeriet. Det kan det ikke. Dertil ligger der alt for mange daglige beslutninger om vinklerne på arbejdet. Beslutninger som bedst tages i nær samklang med det folkevalgte råd og det bagland, det er udsprunget af.

I anden periode har lægfolket i øvrigt haft overvægten i Rådet, hvilket skal nævnes, selv om det dog ikke har betydet noget afgørende i forhold til Rådets arbejde.

Rådet har lagt vægt på at have et godt samvirke med biskopperne. Det har bl.a. ført til, at Rådet i 1995 aftalte en generel procedure med biskopperne i spørgsmål, hvor både Det mellemkirkelige Råd og biskopperne er involveret. Det aftaltes, at Det mellemkirkelige Råd er ansvarlig for folkekirkens mellemkirkelige arbejde, og for at behandle de henvendelser og spørgsmål, der bliver stillet til folkekirken fx af de internationale organisationer, folkekirken er medlem af. Rådet afgør selv, hvilke spørgsmål der skal behandles, og på hvilken måde det skal ske. I sager der berører læremæssige forhold, og som Rådet afgør skal behandles, beder Rådet biskopperne tage stilling til de læremæssige forhold, således at biskoppernes stillingtagen indgår som svar for så vidt angår det læremæssige. Gensidig information finder løbende sted bl.a. ved de to biskoppers deltagelse i MKRs arbejde, men der kan gensidigt tages initiativ til at invitere til møder om både generelle procedurer og aktuelle spørgsmål.

Vi har også lagt vægt på, at arbejdet bredtes så meget ud som muligt. Derfor formerede vi i den første periode diverse arbejdsgrupper, hvori der har siddet såvel et rådsmedlem som en repræsentant for et stift samt en eller flere af dem, vi har haft placeret i arbejdet netop inden for den bestemte arbejdsgruppes område.

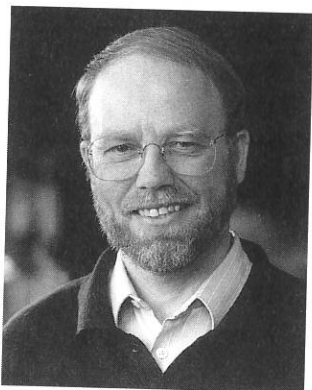
Vi har også lagt vægt på, at så mange som muligt i øvrigt er blevet draget med i arbejdet: folk fra de teologiske fakulteter, præster, lægfolk.

Rådet står nu over for sin tredje periode, og med den stigende intensitet der er i arbejdet også på sekretariatet, som man kan læse om andetsteds i årbogen, vil det ikke være rimeligt at forvente, at sekretariatet kan fortsætte med kun to akademiske medarbejdere og to sekretærer samt diverse frivillig arbejdskraft.

Men dette og mere til lader vi, der afgår, trygt det nye råd tage sig af.

Vi, der går, nøjes med at sige tak for en solid og vigtig indsats til sekretariatet og en tak til vore kolleger i Rådet og i stiftsudvalgene for inspirerende og vigtigt samvirke – samtidig med at vi ønsker det nye råd alt muligt godt i det fremtidige arbejde.

Diakoni i et mellemkirkeligt perspektiv

Sognepræst Lars Mandrup, Risskov

Redaktionen af årbogen har bedt mig skrive en artikel om, hvordan mine mellemkirkelige kontakter og internationale engagement har påvirket og inspireret mig i mit diakonale arbejde. Den opgave påtager jeg mig gerne. Indledningsvis kunne jeg passende rejse følgende spørgsmål: Hvad har disse to – diakoni og mellemkirkeligt arbejde – egentlig med hinanden at gøre?

Der er flere veje at gå, når vi skal bestemme, hvad ordet eller begrebet diakoni dækker over. Man kan f.eks. tage udgangspunkt i den diakoni, som faktisk forekommer og udøves ud fra den danske kirke og i kirkerne i vore nabolande. Der fremkommer da et særdeles spændende, men også meget varieret billede af, hvad der foregår under navnet diakoni. Det spænder fra diakoners og diakonissers virksomhed i sogne og menigheder over forskellige former for kirkelige sociale aktiviteter blandt børn, unge og ældre; fra pleje og omsorg for ældre og handicappede til nødhjælpss virksomhed i fattige kirker og katastroferamte lande. For mit eget vedkommende bestod min diakonale virksomhed gennem årene 1987 til 1995 i at lede uddannelsen og undervisningen af diakoner ved Diakonhøjskolen i Århus.

Diakoni i Ny Testamente

Man kan imidlertid også tage sit afsæt i begrebet diakoni i Ny Testamente og ud fra dette forsøge at indkredse, hvordan diakonien er blevet forstået og praktiseret i kirken fra dens første begyndelse, endda fra før kirken blev til en egentlig organiseret kirke. Vi vil da opdage, at diakonien her ofte er knyttet til den uddeling af mad og andre naturalier til de fattige og trængende både i og uden for kirken. Helt fra begyndelsen forstod den ældste kristne menighed betydningen heraf.

Men det er endvidere interessant at opdage, at ordet diakoni også bruges i Ny Testamente til at betegne den første mellemkirkelige hjælp, som findes i kirkehistorien. Både i Romerbrevet og 2. Korintherbrev fortæller Paulus om den storstilede indsamling af en pengegave, som skal gå til de fattige blandt den kristne menighed i Jerusalem. Indsamlingen foretages blandt de nye hedningekristne menigheder i Makedonien og Akaja. Paulus lægger vægt på, at han selv personligt overbringer gaven i Jerusalem. Denne indsamling omtales ligeledes i Apostlenes Gerninger.

I den danske bibeloversættelse er indsamlingen gengivet med ordet "hjælp". Men på originalsproget står der faktisk "diakoni". Der er derfor ingen tvivl om, at denne mellemkirkelige hjælp eller diakoni skal ses som noget langt mere, end vi normalt forstår ved godgørenhed. For menigheden i Jerusalem var modermenigheden, fra hvem de andre har fået evangeliet, og derfor står de i åndelig gæld til den. Hjælpen er en kærlighedsgerning efter Jesu eget forbillede, idet han selv blev fattig, da han var rig, og viljen til at være med i den viser derfor, om de græske menigheder har forstået noget af kristendommen og evangeliet.

Den diakonale bevægelse

Da jeg i 1987 blev forstander for Diakonhøjskolen i Århus, blev jeg hurtigt klar over, at jeg ikke blot fik ansvaret for at lede en skole med over 200 elever, som var i gang med at uddanne sig til diakoner på en skole, hvor forstander, lærere og elever lever sammen som en stor familie på bedste højskolevis. Jeg blev samtidig medlem af en stor international familie bestående af diakonskoler, diakoniinstitutioner og diakonale organisationer i hele Europa og fik en tæt kontakt til disse.

Arbejdet med den daglige ledelse af Diakonhøjskolen kunne nok lægge beslag på såvel tid som kræfter og ressourcer, men jeg gjorde og-

så hurtigt den opdagelse, at hvis denne opgave skulle lykkes blot i rimeligt omfang, måtte der hentes inspiration og ideer til nytænkning og nyudvikling udefra. Og jeg måtte prøve mine egne ideer og tanker af i diskussion med andre.

Diakonien i Danmark er på mangfoldige måder udformet under indflydelse og påvirkning ikke mindst fra Tyskland. Det var her den nyere diakonale bevidsthed for alvor slog igennem i sidste århundrede, efter at den i første omgang var opstået som frugt af den pietistiske vækkelse i 1700-tallet. Det var den generelle sociale nød i et industrisamfund under hastig udvikling, men ikke mindst konkrete epidemier og katastrofer, der udløste iværksættelsen af en lang række imponerende diakonale tiltag: en stor fabriksbrand i den lille tyske by Kaiserswerth – hvor fabrikken ellers havde skaffet de fleste af byens indbyggere deres udkomme – inspirerede den lokale sognepræst til at stifte den første diakonisseanstalt. Og det var en koleraepidemi i Hamburg, som førte til oprettelsen af et enormt hjælpearbejde og til opbygningen af en hel diakonal koloni og til den første uddannelse af diakoner. Og de epileptiske patienters forfærdelige lidelser og elendige livsvilkår i sidste århundrede gav stødet til opbygningen af en hel landsby for epileptikere i Betel ved Bielefeld. Hurtigt blev en diakonskole og et diakonissehus også føjet til byen.

De danske diakonissehuse og diakonskoler skylder for en stor del disse institutioner deres tilblivelse. Ideerne og inspirationen blev hentet herfra, omend naturligvis omplantet til dansk virkelighed, men tætte forbindelseslinier har lige siden eksisteret mellem disse moderinstitutioner og de tilsvarende danske. Tilsvarende gik inspirationen fra Tyskland til de øvrige nordiske lande, men diakonien har overalt fundet sin egen udformning, sådan som de politiske og kirkelige forhold i de forskellige lande nu engang har gjort det muligt.

Vi står i dag således med ret så forskellige udformninger af den samme diakonale ide, grundtanke og tradition, hvilket i sig selv er en enorm berigelse og udfordrende inspiration. Måske var det kun i de færreste tilfælde muligt direkte at overføre det, som jeg så i andre lande, for dér gjaldt ofte nogle andre forudsætninger, som ikke var vore. Men fælles med medarbejderne fra de andre lande har vi altid været i den afgørende opgave at arbejde for diakoniens plads og berettigelse i de kirker og samfund, som vi hører hjemme i.

Europa før murens fald

De første kontakter, som gjorde et stærkt indtryk på mig, var de diakonale forbindelser til Østeuropa. De første år af min tid som forstander faldt i årene umiddelbart før murens fald og sammenbruddet i øst. Forbindelse med de store festligheder på Diakonhøjskolen, som diakonindvielserne to gange årligt var, sendte vi altid officielle indbydelser til forskellige institutioner i det gamle DDR og andre østlande, og meget ofte modtog vi gæster derfra ved disse anledninger. Sådanne invitationer var den eneste chance for dem til at få udrejsetilladelse, og den blev derfor som regel udnyttet. En lang række af mennesker derfra kom til at færdes på vor skole, kende den og dens medarbejdere godt, sidde hjemme i vore stuer og samtale under frie og afslappede forhold, og de blev vore gode venner.

Det blev for mig begyndelsen til en lang række tætte kontakter med diakonuddannelsessteder og diakonale institutioner, ikke blot i det tidligere DDR, men også i Polen, Ungarn, Tjekkiet og Slovakiet. Senere kom de baltiske lande til. Under de kommunistiske regimer i disse lande havde kirkens diakoni ganske specielle arbejdsvilkår. De var snævre, meget restriktive og stærkt kontrollerede, men de var der.

De diakonale institutioner fik af staten overladt ganske bestemte områder at arbejde med – i de fleste tilfælde plejen af ældre og uproduktive mennesker og arbejdet med svært handicappede børn og unge. Ældre og kasserede mennesker fik anstændig og kærlig pleje på diakoniens plejehjem, og handicappede blev stimuleret, så de med ét kunne noget, og de oplevede en menneskeværdighed, som de hidtil aldrig havde erfaret. Da jeg senere selv besøgte Østberlin, oplevede jeg, at når man på kirkens institutioner havde for stor succes med udviklingen af de handicappedes evner, og disse blev for dygtige, blev de snarest flyttet til en statslig institution, hvor de kunne gøre gavn.

Med små midler udviklede man inden for specielt den østtyske diakoni bemærkelsesværdige arbejdsmetoder i pleje- og omsorgsarbejdet. Det var en diakoni, som levede under yderst vanskelige, ja rent ud sagt ekstreme forhold. Fra os selv kendte vi naturligvis til på mange måder mere avancerede arbejdsmetoder, som er udviklet under et velfærdssamfund i stadig fremgang, og vi kunne derfor ikke lære nye metoder fra øst. Men den medmenneskelige indsats, den diakonale udholdenhed, tålmodighed og opfindsomhed, som altid har været diakoniens

fornemste kendemærke, udgjorde altid et fundamentalt lærestykke for os, som efterhånden er vænnet til arbejdstider, arbejdsregler, overenskomster og gennemprøvede metoder. For vore østeuropæiske venner var disse kontakter med os livsnødvendige. For os var det menneskeligt berigende og lærerigt med tanke på vor egen situation.

Efter omvæltningen

Da muren faldt og åbningen til Østeuropa kom, blev situationen med ét en ganske anden. Nu kunne også de færdes frit over grænserne, omend med den begrænsning som sættes af et meget svagt økonomisk råderum, men alt skulle sådan set nu være godt. Det var det dog ikke uden videre. Ligesom vi kender til, at produktionsapparatet i Østeuropa var nedslidt og antikveret, måtte diakonien opleve, at deres hidtidige uddannelser til diakonale tjenester ikke længere duede, fordi de ikke stod mål med de arbejdsmetoder, som en moderne udvikling krævede, og den pleje og omsorg, som hidtil var øvet under ekstreme vilkår og stor menneskelig opofrelse, stod nu ikke længere mål med de mønstre for pleje, som kendtes fra det avancerede Vesteuropa.

Det har været en både ydmygende og smertefuld proces for vore venner i Østeuropa således næsten at blive underkendt, og man oplevede desuden at blive voldtaget af al den trang til at yde hjælp, som sikkert i bedste mening især udgik fra storebroderen i Vesttyskland, også storebroderen i vesttysk diakoni. I denne situation kom vi i diakonien i Danmark og de øvrige nordiske lande til at spille en betydningsfuld rolle som partner i såvel opmuntringen som den konkrete hjælp og støtte til den østeuropæiske diakoni.

Diakonkonferencer

Udover at mødes med repræsentanter for andre europæiske landes diakoni ved mere spontane anledninger, på studierejser og ved festlige begivenheder er konferenceformen også en almindelig brugt arbejdsform i både nordisk og europæisk diakoni. Europæisk Diakonkonference har nu i over 30 år været et frugtbart mødested for lederne af diakonfællesskaberne og de ansvarlige for uddannelsesinstitutionerne. Konferencen finder sted hvert andet år, hver anden gang i et nordisk land og hver anden gang i et centraleuropæisk land. Det var ofte et mammutarbejde at skulle igennem flere dages intense diskussioner om tekster fra forbere-

delsespapirer, som til sidst skulle munde ud i vedtagelser gennem afstemninger og et slutdokument, som kunne præsenteres som et resultat af anstrengelserne. Vi tog det med os hjem i mappen og opdagede som regel, at det var stærkt begrænset, hvad vi kunne bruge sådan noget til i vore egne sammenhænge, fordi de fine ord ofte gennem tilfilinger var blevet så generelle, at de var ubrugelige almindeligheder.

Derimod var processen i diskussionerne frem mod vedtagelserne overmåde værdifuld, og det lykkedes os da også omsider at få gennemført en langt mere procesorienteret arbejdsmåde, der viste sig anderledes spændende og frugtbar end den gamle, som var præget af en central-europæisk tradition, og de personlige kontakter, som blev skabt undervejs, var som regel guld værd, for via disse kunne man få holdt et spejl op for vor egen situation og se denne i et både kritisk og konstruktivt lys. Det medførte også, at jeg i adskillige tilfælde fik invitationer til at holde foredrag og deltage i diskussioner i udlandet og redegøre for dansk og for luthersk forståelse af diakoni i møder med andre kirker og andre kirkesamfund og at fortælle om vor særlige form for diakonuddannelse i en folkehøjskoleramme.

Det har været spændende år med den europæiske proces, og jeg anser fortsat helingen af det sønderrevne Europa og de mange udstødte og marginaliserede mennesker som én af de vigtigste diakonale udfordringer. Disse udfordringer kan kun løses i fællesskab.

Dansk diakonis særstilling

Man behøver kun at kaste et hastigt blik på diakonien både i vore nordiske nabolande og i de øvrige europæiske lande mod syd, vest og øst for at opdage, at diakonien i Danmark indtager en særstilling i sammenligning med alle andre lande. Jeg deltog for nogle år siden i en konference i det skønne Lärkkulla i Finland om "Diakonater i olika kyrkotraditioner", hvor den vidende svenske professor Åke Andrén holdt et foredrag, hvori han gennemgik de nordiske folkekirkers diakoniordninger. Til sidst kom han til Danmark, som han indledte med bemærkningen "Så kommer vi endligen till Danmark, som icke liknar någon annan kyrka. Den lutherska kyrkan i Danmark har i mycket ringa grad påverkats av den internationella utvecklingen." Da var det så, om man skulle være stolt af at være dansk eller det modsatte! Men udfordringen var under alle omstændigheder særdeles nyttig.

Danmark indtager en særstatus blandt alle andre kirker, derved at den danske folkekirke ikke har nogen form for diakoni eller rettere diakonal ordning. Det var som oftest kilde til stor undren blandt andre, når det gik op for dem, at kirken i Danmark ikke ansætter eller uddanner diakoner eller diakonisser, men at disse udelukkende virker i frie kirkelige organisationer eller direkte i offentlige stillinger, og ikke mindst at diakoner og diakonisser ikke har nogen synlig forbindelse til folkekirkens struktur og ledelse. Har jeres kirke da ikke brug for diakonien, lød det ofte.

Det gælder for alle lande, at diakonien i sidste århundrede fremkom som en fri bevægelse i kirken, som langsomt måtte arbejde sig ind i kirken for dér at finde forståelse for sin sag, og der har allerede i mange år på forskellig vis i alle andre lande været arbejdet med at integrere diakonien i både kirkens egen selvforståelse og struktur. Der er fundet forskellige løsninger på dette spørgsmål, og der arbejdes fortsat med det de fleste steder. Kun i Danmark er dette spørgsmål overhovedet ikke sat på kirkens dagsorden. Indvielser af diakoner og diakonisser foregår ved ritualer uden for vor kirkes ordninger, og som kirke regner vi ikke med den kendsgerning, at der er henved et par tusinde af slagsen. Diakoner og diakonisser modtager en kirkelig indvielse, men hvad indvies de til, når der ikke findes et diakonat i kirken?

Man kan så trøste sig ved, at der lykkeligvis foregår en rigdom af diakoni gennem vore mange diakonale organisationer og institutioner og tilmed også udenfor disse, men det forbliver for mig stadig et åbent spørgsmål, om denne kendsgerning formår at dække over den oplagte manglende erkendelse af diakonien og dermed også af diakonerne som en del af vor kirkelige selvforståelse. Jeg har ikke oplevet ret mange drøftelser med internationale venner, hvor det ikke blot er blevet ved en undren, men også har ført til kritiske og ømme spørgsmål om vor diakonale ordning eller snarere mangel på samme. Dette har naturligvis også givet anledning til adskillige refleksioner hos mig om, hvorvidt vores form for diakoni nu også er så håbløs, som den umiddelbart ser ud til at være, eller om den også har sine værdifulde og positive sider, og det sidste er jeg da ikke spor i tvivl om.

Ud over diskussionerne om diakonatets stilling og udformning i de forskellige kirker, foregår der også overalt en drøftelse i et mere bredt perspektiv om udøvelse af diakoni i de enkelte sogne og menigheder, og jeg

kan i hvert fald konstatere, at denne drøftelse også mange steder er kommet i gang i Danmark, ikke blot i de frie såkaldte aktive kredse indenfor de enkelte sogne, men også adskillige steder på menighedsrådenes bord. Om dette så skyldes en påvirkning fra vore nabolande og alle vore internationale forbindelser, er straks vanskeligere at afgøre, og det er vel heller ikke så vigtigt at få fastslået. Vigtigst er det dog, at en bevidsthed om menighedens diakonale opgaver er ved at fremstå tydeligere end længe, og at der rundt omkring er en lang række initiativer og foranstaltninger i gang. Dette skyldes vel først og fremmest, at det er ved at gå op for os, at der findes opgaver til os, som ligger lige uden for vor dør, og at disse opgaver vedrører os som kirke og som lokalmenighed.

En verden uden for Europa

Men der ligger også en verden uden for Europa. Og hvilken spændende verden er det ikke? Forbindelserne til andre kirker omfatter også andre verdensdele, for mit vedkommende er det særligt Afrika og i nogen grad Asien. De kristne kirker her er ikke tynget af den historie, som vi har bag os, såfremt de da kan frigøre sig fra "missionskirkekomplekset", men de har deres egne tilgange til en forståelse af såvel kirke og diakoni.

For afrikanske kirkers vedkommende er det især helhedsforståelsen af mennesket og af tilværelsen, der er bemærkelsesværdig. Der skelnes her i langt mindre grad mellem legemlige og åndelige behov, eller rettere: de to kan ikke adskilles. En af de fremtrædende lægfolk i den lutherske kirke på Madagaskar sagde engang til mig, da vi drøftede kirkens forhold til sygdom og helbredelse: "Enhver helbredelse af et menneske rummer altid tre aspekter, hvis helbredelsen skal være total: et fysisk, et socialt og et åndeligt. Alle de tre skal være opfyldt, for at mennesket er rask."

Derfor omfatter kirkens opgave overfor syge både, at den kærer sig om den legemlige pleje og helbredelse, at den sørger for at det syge menneske får et socialt netværk og et fællesskab at leve i, og endelig at Åndens gerning bliver åbenbar i et menneskes liv. Især det sidste er vi normalt meget påpasselige med at adskille fra det andet i vores del af verden, hvorimod det på Madagaskar forekommer helt naturligt med Åndens dimension ikke blot i kristne, men også i ikke-kristne sammenhænge.

Det er dette syn på sygdom og helbredelse, som ligger bagved de såkaldte toby'er på Madagaskar. Det er centre, hvor syge og raske bor sammen med hinanden, – kollektiver som opsamler mennesker, der er udstødte, og hvor rammerne udover medicinsk og anden pleje udfyldes med daglig gudstjeneste, med bøn og håndspålæggelse. Det er i samme sammenhæng, at vi skal se den udbredte praksis med uddrivelses af dæmoner og onde ånder på Madagaskar.

Fra den evangelisk lutherske kirke i Tanzania kender vi også til, at diakonien som følge af det samme helhedssyn på mennesket tænkes helt tæt med ind i kirkens mangeartede funktioner. Der satses på uddannelse af diakoner og ikke mindst diakonisser. Ikke mindst bemærkelsesværdig er den tanzanianske kirkes meget aktive, ja bærende rolle i indsatsen for de mange aids-ramte mennesker og familier og især for de børn, som bliver forældreløse, når voksengenerationen uddør som følge af aids-sygdommen. Også i dette tilfælde kan det siges, at det er udslag af en forståelse, hvor fysisk, social og åndelig hjælp og helbredelse er bestanddele af en total hjælp. Her ses der ingen adskillelse mellem forkyndelse i ord og i handling, som vi måske i høj grad lider af, men tværtimod en dyb forbundethed og indbyrdes afhængighed mellem ord og handling.

Diakoner har altid været grænsebrydende på disse felter og derved været med til at fastholde den grundlæggende forståelse for kirken, som jeg nævnte i begyndelsen af denne artikel om den ældste kristne menighed. Der er derfor også en del diakoner, som er beskæftiget med sådanne opgaver i Afrika og Asien. Så ofte som muligt benyttede vi lejligheden til at invitere repræsentanter fra disse kirker til Diakonehøjskolen, når de var på besøg i Danmark, dels for at vise det frem, som vi gjorde, men ikke mindst for at konfrontere os selv med den inspiration, som altid ligger i at møde mennesker fra andre traditioner.

Den seneste udvikling heraf er, at diakonelever allerede under deres uddannelse har mulighed for at få en del af deres praktiske uddannelse i et afrikansk eller asiatisk land, og dette kan næppe undgå at være medvirkende til at forme deres syn på diakonien i kirken.

Udfordringerne lever videre

Diakonien begyndte, som jeg har nævnt i indledningen, som en mel-

lemkirkelig forpligtelse – fra én menighed til en anden, ikke blot forstået som hjælp til nogen, der ikke har, men som en gensidig forbundethed. Sådan er det fortsat. Når konferencernes beslutninger er gået i glemmebogen, står den kontakt som er skabt gennem personlige møder med levende mennesker tilbage. Inspirationerne og udfordringerne lever videre. Vi kan ikke længere blive fri af hinanden, men opdager, at vi hører sammen. Vor verden er blevet større, rigere og mere rummelig, også når hverdagens arbejde skal gøres, og de mange daglige krav skal honoreres.

Mere end et bekvemt system?

Om det mellemkirkeliges betydning for Folkekirkens Nødhjælps arbejde

Kirsten Lund Larsen

Vicegeneralsekretær i Folkekirkens Nødhjælp

En ung journalistelev stillede for 10 år siden Folkekirkens Nødhjælps daværende generalsekretær Jens J. Thomsen titusind-kroners-spørgsmålet: "Hvad er egentlig forskellen på Folkekirkens Nødhjælp og Dansk Røde Kors?"

Generalsekretæren forsøgte sig først med et pragmatisk svar: ligesom der er en kirke i hver landsby i Danmark, er der kirker spredt ude hos græsrodderne, og det er dem, vi i FKN arbejder igennem. Så enkelt er dét. Men hun insisterede: "Jamen, det må da være mere end bare et bekvemt system?"

Hvad der blev svaret dengang, fortaber sig i glemselen, men i denne sammenhæng er spørgsmålet også det vigtigste – for det mellemkirkelige arbejde er vel mere for Folkekirkens Nødhjælp end bare et bekvemt system?

I dag er svaret ikke svært at give. Mellemkirkeligt arbejde – som i denne artikel forstås som økumenisk samarbejde i bred forstand – er ikke bare en uomgængelig del af FKNs historie, det er nok også den væsentligste del af FKNs særpræg. FKN definerer sig i dag som en uafhængig kirkelig hjælpeorganisation, der er udsprunget af folkekirken,

men arbejder på et økumenisk grundlag. Foretog man det tankeeksperiment, at FKN ikke (længere) havde mellemkirkelige eller økumeniske kontakter, er det umiddelbart vanskeligt at se, hvad der i længden skulle begrunde organisationens overlevelse. Særpræget ville være væk, og særpræg er ikke bare et spørgsmål om at have sit eget netværk – det er også et spørgsmål om at have et værdigrundlag og have evnen til at lade dette værdigrundlag komme til udtryk i organisationens tænke- og handlemåde.

Svaret er således: Ja, det er mere end et bekvemt system.

Med fra begyndelsen

Fra starten var det slet ikke noget spørgsmål. Mellemkirkelige kontakter var hele grundlaget for organisationens virke, da "Nødhjælpen til Europas Evangeliske Kirker" blev oprettet i 1922. Det var i begyndelsen en lille frivillig komité med den navnkundige pastor Alfred Th. Jørgensen som sekretær. Han blev en helt central skikkelse i dette arbejde og kom til det med en solid baggrund i det hjemlige diakonale arbejde fra De samvirkende Menighedsplejer. "Nødhjælpen" beskæftigede sig med at hjælpe protestantiske og især lutherske menigheder i det sønderskudte Europa, som var hærget af Første Verdenskrig. Der blev ikke lagt skjul på, at formålet var at støtte de protestantiske kirkers interne liv og overlevelse, og at det var deres institutioner og medlemmer af deres menigheder, hjælpen gik til. For grundlæggerne af Folkekirkens Nødhjælp hang diakonia og koinonia – tjeneste og fællesskab – sammen. Alfred Th. Jørgensen holdt flammen vedlige gennem sine malende beretninger om mødet med de lidende kirkers elendighed ude i Europa. Hjælpen blev i vid udstrækning organiseret som hjælp fra menighed til menighed, og den var allerede dengang økumenisk. I den allerførste årsberetning for året 1923 berettes det, at der foruden fra forskellige folkekirkelige menigheder er kommet hjælp fra både reformerte menigheder, fra Metodistkirken og fra Baptistmenighederne. "...det er et glædeligt Vidnesbyrd om Forstaaelse for Trosfællers Kaar og om Kristenkærlighed, når Nødhjælpen har kunnet yde denne Indsats. Gud velsigne alle Giverne og alle Modtagerne, og han give sin Naade til, at Evangeliets Forkyndelse i det gamle Europa maa faa ny Kraft!" slutter årsberetningen.

Starten var spæd i 1922, men den direkte hjælp fra kirke til kirke blev

efterhånden udvidet med hjælp til andre nødlidende grupper, dog oftest gennem kirkelige partnere. I 1954 ændredes navn og vedtægter, så navnet Folkekirkens Nødhjælp så dagens lys, og arbejdsfeltet blev udvidet til at omfatte hele verden. Blandt de allerførste opgaver udenfor Europa var hjælpen til de palæstinensiske flygtningelejre, som var opstået i Mellemøsten efter oprettelsen af staten Israel i 1948. Dette hjælpearbejde kan netop i år markere et sørgeligt jubilæum i en tid, hvor de palæstinensiske flygtninges fremtid trods fredsaftale og palæstinensisk selvstyre er mere usikker end nogensinde.

I dag er Folkekirkens Nødhjælp en stor organisation, med ca. 75 medarbejdere i Danmark, ca. 40 medarbejdere ude, et indsamlingsniveau på 78 mio. kr. og en årsomsætning på over 350 mio. kr. sidste år. Også begrebet mellemkirkeligt arbejde er undergået en del forandring i organisationen.

Kirkehjælp og udviklingshjælp

Det er således mange år siden, at vægten flyttede fra kirkehjælp til nødhjælp og udviklingshjælp. FKNs mandat drejer sig om diakoni, om at hjælpe de nødlidende. Målgruppernes behov og egne kræfter er afgørende. Sagt på en anden måde: diakoni er ikke længere nødvendigvis ét med koinonia. Det hjemlige kirkelige udgangspunkt får os til umiddelbart at betragte kirkelige organisationer ude som naturlige partnere. Men vi kan ikke søge fællesskabet med dem for fællesskabets egen skyld – det er fællesskabet om diakonien, den praktiske hjælp, det handler om. Hvis der ikke er grundlag for et sådant fællesskab til gavn for målgrupperne på grund af forskellige opfattelser eller prioriteringer, er FKN fri til at samarbejde med alle, som deler denne forpligtelse. Det gælder uanset om det er kirkelige eller sekulære partnere, og sådan er billedet også for vore protestantiske søsterorganisationer i de andre europæiske lande.

Når vi er fælles med lokale kirker og kirkelige partnere om diakonien, er FKN til gengæld også parat til at dele det holistiske syn på udvikling, som partnerne ofte repræsenterer. Et udviklingssyn, der omfatter såvel materielle som åndelige aspekter af udvikling, og som også handler om at kunne være kirke i lokalsamfundet. Så kan vi også understøtte strukturer og aktiviteter såsom teologisk uddannelse, udvekslingsbesøg, studieture, tværreligiøs dialog, teologisk refleksion, ungdoms-

g kvindearbejde, forsoningsinitiativer og driftsstøtte til økumenisk samarbejde. Blot er det en selvfølge, at omvendelse og tro aldrig kan tilles som betingelse for hjælp. Det er på denne måde, at FKN nu sammenkæder de aktiviteter, der tidligere blev kaldt "kirkehjælp", med den langsigtede udviklingsindsats.

Det økumeniske grundlag, som FKN arbejder på, omsættes bevidst i en praksis, der opfordrer og tilskynder til brede økumeniske samarbejdsflader snarere end at fremme konfessionelle, f.eks. rent lutherske, samarbejdsrelationer.

Partnerskab

Når vi oplever et godt og tillidsfuldt samarbejde med en partner, hvor vi kan dele både engagement, udviklingssyn og kristent fællesskab, så er det en meget berigende og privilegeret erfaring. Så oplever vi et virkeligt partnerskab. Det betyder en fælles forståelsesramme på tværs af kulturer, hvor vi henter inspiration, styrke og eftertanke. Dels ved at blive konfronteret med vore sydlige kirkelige partners undertiden anderledes syn på verden, og dels ved at opleve den radikalitet og det mod, mange af dem både som enkeltpersoner og organisationer udviser i vanskelige og direkte farlige situationer. De henter styrken til det i evangeliet, og vi selv bliver som organisation og enkeltpersoner udfordret af det kristne menneskesyn og den radikale tolkning af det bibelske budskab.

Her kommer værdien af det økumeniske netværk igen ind. Det er ikke kun fra lutherske, men ligesåvel fra anglikanske, reformerte, presbyterianske eller katolske personligheder, både teologer og lægfolk, at vi bliver inspireret og udfordret. Det afhænger helt af, på hvilken måde de engagerer sig i deres lokale virkelighed og omsætter deres tro i praktisk og politisk diakoni. Stillet overfor de valg, nogle af dem må træffe, må vi ofte blive ydmyge og taknemmelige over det fællesskab, vi har del i, og erkende at det ikke altid er os, der yder de væsentligste bidrag til et partnerskab.

En af de grundlæggende ideer bag partnerskabet er nemlig gensidighed. Idealet er, at fællesskabet ikke kun kan handle om at være donor og modtager. Trods al forskellen mht. rigdom, uddannelse og muligheder befinder vi os aldrig kun i den ene kategori. For nogle år siden be-

sluttede kirkerådene i det sydlige og østlige Afrika og kirkerne i Norden sig for at prøve at udfolde denne ideelle tanke i praksis. De dannede så det såkaldte Foccesa-Norden-samarbejde (Foccesa betyder Fellowship of Christian Councils in Eastern and Southern Africa). Fra starten var det klart, at det man gerne ville dele, bl.a. var kultur, teologiske studier, gudstjenestefejring, udvekslingsbesøg og ungdomsarbejde – altså for en stor dels vedkommende det, der i FKNs forstand var "traditionelle" kirkehjælpsaktiviteter.

Samarbejdet kom også til at rumme betydningsfulde elementer af en fælles læreproces, der går mere i retning af det udviklingsarbejde, FKN nu er involveret i. Der er også blevet drøftet emner som forvaltning af offentlige midler, lokal bæredygtighed, prioritering af opgaver, opbygning af kapacitet til at lede organisationer og betydningen af effektiv kommunikation – tværs hen over kulturelle barrierer.

En væsentlig pointe er imidlertid, at Foccesa-Norden-samarbejdet begyndte som et ønske fra kirkerne i syd om et partnerskab med kirkerne i Norden. Det er udtryk for et ønske om at møde menigheder, præster og biskopper fremfor udelukkende at møde en sagsbehandler i en kirkelig organisation som FKN. Vi har derfor været glade for det samarbejde, der har været på dette område med MKR, DMS og DØF, men der ligger stadig en stor udfordring i at sikre, at det virkelig er lokale kirker, stiftsudvalg, menigheder og præster, der bliver engageret i dette mellemkirkelige arbejde. Der er mange områder, hvor FKN kan formidle kontakt mellem partnere og danske stifter eller menigheder med henblik på gensidige besøg og gæsteophold eller lignende. Der er allerede taget en del initiativer – forskellige præster inviteres til at besøge FKNs partnere og deres projekter, og gennem Konfirmandaktions-tilbuddet får præster og konfirmander lejlighed til at arbejde tættere med problematikken i et kirkeligt udviklingsarbejde. Men vi vil gerne have mere af den slags samarbejde.

Global inspiration

Folkekirkens Nødhjælp har også tætte relationer til begge de store internationale organisationer, Det lutherske Verdensforbund og Kirkernes Verdensråd i Genève. Hvad det lutherske system betyder i form af et verdensomspændende praktisk hjælpearbejde, betyder Kirkernes Verdensråd lige så fuldt i form af at skabe fora, hvor mennesker og kir-

er kan mødes om globale og regionale spørgsmål. KV er ganske vist blevet til en midaldrende institution, men omkring den rører sig stadig den økumeniske bevægelse med dynamiske og progressive elementer, som kan give både Folkekirkens Nødhjælp og også folkekirken i brede forstand udfordring og næring til vores egen selvforståelse.

I tiden med kampen mod apartheid spillede Kirkernes Verdensråd en væsentlig rolle som international koordinator, inspirator og mødeforum. Senest har forsoningsproblematikken fyldt meget – især med udgangspunkt i den helt unikke proces Sydafrika for tiden gennemlever, og som ikke mindst er båret af teologisk indsigt og refleksion. FKN har ligeledes hentet næring til sine egne strategiske overvejelser om tre centrale begreber – nemlig fred, retfærdighed og skaberværkets bevarelse – i Kirkernes Verdensråd. I en vis forstand kan man betragte KV som en “tænketaank”, hvor man kan hente viden, erfaring og inspiration. Og ganske vist er det blevet sagt fra kritikerhold, at “i KV bliver alting så politisk korrekt og så globalt og generelt, at man aldrig kan snakke om de reelle problemer”, men ikke desto mindre er det sundt og provokerende at blive konfronteret med de indfaldsvinkler og synspunkter, man kan anlægge, når man ser tingene fra et helt andet sted på kloden – måske bare fra ortodoks side i Europa.

På det seneste er FKN blevet inspireret af vore protestantiske søsterorganisationer i Europa til at tage fat på en international studieproces omkring kristendom og fattigdom. Processen skal sætte nyt fokus på fattigdommen i verden op til det 21. århundrede og tænkes følgelig igangsat gennem studier og refleksioner i 21 lande. Hvordan skal kristne forholde sig til det skammelige faktum, at der stadig findes ekstrem fattigdom, og at den igangværende udvikling på globalt niveau synes at øge kløften mellem overflod og elendighed? Hvilke konkrete planer kan vi stille op med?

Om det runde bord

Det er også fra KVs system, at vi hentede inspiration til det såkaldte “rundbordsmøde”, som vi i oktober sidste år holdt sammen med vores norske søsterorganisation Kirkens Nødhjælp og ca. 35 partnere på Nyborg Strand. Det er i KVs ordbog et udtryk for et fælles forum, som regel mellem en sydlig partner (f.eks. et kirkeråd eller en medlemskirke) og en gruppe nordlige (donor)partnere, suppleret med regionale

eller lokale beslægtede organisationer eller kirker. Her deles erfaringer; den lokale situation i syd fremlægges og fortolkes; der reflekteres eller fejres gudstjeneste sammen, og de programmer, som den lokale partner ønsker at gennemføre, drøftes.

På Nyborg Strand var det omvendt. Her var det os, der var værter, og om "det runde bord" sad så partnere fra alle kontinenter sammen med repræsentanter for Kirkernes Verdensråd og Det lutherske Verdensforbund. De var kommet for at drøfte vore programerklæringer og strategipapirer og for at give deres besyv med mht. prioritering af de væsentlige områder. Også her blev udviklingstendenser i Danmark og Norge og vores forståelse af begrebet "det civile samfund" lagt frem til diskussion. Spørgsmålet om, hvordan moderne bistandsorganisationer skal forholde sig til de strukturer, der ligger bag ved fattigdom og underudvikling i u-landene, var bl.a. på dagsordenen. De skal gøre, hvad de kan for at modarbejde dem, lød svaret – også selvom det betyder, at flere penge skal gå til at finansiere politisk arbejde, kampagner, kontakter med beslutningstagere osv. Det gælder både for sydlige og nordlige partnere. De har hver deres opgave i deres eget samfund, og så er der desuden opgaver, som de må løse i fællesskab i forhold til de store internationale aktører, f.eks. EU, frihandelsorganisationen WTO og Verdensbanken.

Ikke altid lige bekvemt

Selvom det mellemkirkelige økumeniske netværk altså er uundværligt for FKN, er det selvfølgelig ikke uden problemer. I de senere år har det vist sig, at det mellemkirkelige netværk ikke engang altid kan betragtes som *bekvemt*. Måden at yde udviklingsbistand på har ændret sig. Det er i dag en profession på akademisk niveau med udviklingsforskning som en selvstændig disciplin, og der stilles langt højere faglige krav til planlægning, gennemførelse, evaluering og dokumentation af indsatserne, end der gjorde tidligere. Der har nogle kirker og kirkeråd fået et problem. De er ikke og skal ikke være professionelle udviklingsorganisationer. Kirkernes dagsorden er mangeartet og bred, og deres traditionelt patriarkalske tilgang til menigheden og lokalbefolkningen kan i nogle tilfælde være en hæmsko og gøre det svært for dem og deres præster reelt at gennemføre et progressivt og frigørende udviklingsarbejde blandt de fattigste.

nogle tilfælde må FKN så konkludere, at vi må samarbejde med andre for på forsvarlig vis at yde den hjælp, der er påkrævet. Det har været svært for økumeniske partnere, som tidligere modtog omfattende projektstøtte. Men behøver vore veje i så fald helt at skilles? Absolut ikke. Vi har stadig brug for at indgå i dialog med lokale økumeniske partnere som f.eks. de nationale kirkeråd, lytte til deres fortolkning af den lokale virkelighed og dele vore tanker og planer med dem vedr. det arbejde, vi er involveret i i deres region. Vi har brug for at blive mindet om, at der er andre måder at forstå verden på end vores egen – og måske er der en dag basis for at indgå i et mere omfattende samarbejde igen. Men det bliver næppe indenfor traditionelle udviklings-bistandsprojekter, og derfor heller ikke i det økonomiske omfang, vi hidtil har kendt. Måske snarere om politiske emner, om demokratisering, folkeoplysning, tværreligiøs dialog, forsoning eller lignende opgaver.

Man kan bruge udtrykket "familie" om det økumeniske fællesskab. Det illustrerer dels forholdets givne natur. Vi er som kristne sat i et fællesskab, som er givet af Gud. Vi er alle en del af legemet. På samme måde er vi alle en del af vores familie. Men i enhver familie er der nogle, som er tættere på hinanden end andre – undertiden selvom de egentlig er fjerne kusiner eller fætre. Og selvom der er uvenskab i familien og undertiden direkte udstødelse, så kan det aldrig ændre på den udstødtes identitet som medlem af familien – og selve fraværet af vedkommende vil påvirke familien hele livet. På samme måde er der indenfor den økumeniske familie nogle, vi samarbejder bedre og tættere med end andre – og nogle vi slet ikke har kontakt med. Men alle har en plads i fællesskabet ved de officielle "familiebegivenheder".

Om at arbejde med sin identitet

Der er sket meget, siden den kvikke journalistelev stillede nærgående spørgsmål til generalsekretæren. Der er især blevet arbejdet med den kirkelige identitet, siden FKN skiftede ledelse i 1992. Oplæg er blevet udarbejdet, styrelsen har drøftet både identitet og kirkehjælp, og der er skabt en tradition for interne "højskoleeftermiddage" for hele huset, hvor gæster udefra har bidraget til inspiration og diskussion. Blandt gæsterne har været Københavns biskop, som Folkekirkens Nødhjælp har et både praktisk og indholdsrigt naboskab med. Derudover har der været besøg af DMS, generalsekretæren for Kirkens Korshær og af den tidligere generalsekretær Michael Taylor fra vores engelske søster-

organisation Christian Aid, som selv har gjort sig mange tanker om, hvad kristen identitet bør og kan betyde for en hjælpeorganisation som vores.

Diskussionen om kirkelig identitet er ikke slut i Folkekirken. Nødhjælp og bliver det forhåbentlig heller aldrig. Det må gerne være et levende spørgsmål under stadig udfordring og fortolkning.

Mission og mellemkirkelig virksomhed i Madagaskar

Rita Simonsen
Missionær, Det Danske Missionsselskab

En dag var jeg i en frøhandel i Madagaskars hovedstad, Antananarivo, for at købe frø til vores urtehave på bibelskolen i Sambava, der ligger i det nordlige Madagaskar. Fordi jeg talte madagaskisk, spurgte ekspeditricen mig straks, om jeg arbejdede i SAFAFI, Madagaskars lutherske Kirkes landbrugsafdeling. Spørgsmålet førte til en længere samtale om det arbejde, min mand og jeg udførte i FLM (Madagaskars lutherske Kirke). Under samtalen begyndte ekspeditricen at synge en salme, "Det er den salme, vi synger som indledning til altergangen", sagde hun. Jeg kendte godt salmen, men måtte fortælle hende, at vi brugte en anden salme i vores område, og den måtte jeg selvfølgelig synge for hende.

Det var fantastisk og varmt at opleve denne samhørighed med en indtil da for mig ukendt kvinde. Er det mellemkirkelighed? Ja, det mener jeg. For mig er mellemkirkelig virksomhed at opleve forbindelse/relationer mellem kirker eller mellem kirkernes medlemmer, at få kendskab til kirkelivet andre steder og opbygge eller erfare samhørighed mellem kirker, at opleve den globale samhørighed.

Med baggrund i denne opfattelse vil jeg derfor også sige, at mission er mellemkirkelig virksomhed. Inden vi bliver udsendt som missionærer, bliver vi i en dansk folkekirke indviet til gerningen som missionær, og

vi bliver udsendt fra en dansk folkekirkemenighed, ofte med relation til flere menigheder, ud til den kirke, hvor vi har fået en opgave, og bliver på den måde et bindeled mellem den danske folkekirke og den kirke, hvor vi skal virke som missionærer. For os betyder denne forbindelse rigtig meget, ja gerningen ville være utænkkelig, hvis ikke der var denne forbindelse.

I Madagaskar er det ikke noget enestående at få en oplevelse som den, jeg havde i frøhandelen. Som missionærer er det en selvfølge, at vi lærer det madagaskiske sprog; imidlertid er madagaskerne så vant til, at hvide mennesker taler fransk, derfor bliver de glædeligt overraskede, når man, som vi, taler madagaskisk, og deres erfaring fortæller dem, at så arbejder vi sikkert i kirken. Vi oplever det ofte, når vi kører i taxa i hovedstaden; så snart taxachaufføren finder ud af, at vi kan føre en samtale på madagaskisk, er hans spørgsmål med usvigelig sikkerhed: "Er I missionærer, i hvilken kirke beder I?" Sådan lyder det, når man oversætter direkte, – ikke hvilken kirke tilhører I? men hvor beder I? Når vi har fortalt, at vi beder i /arbejder i Den lutherske Kirke, er fortsættelsen næsten altid, at chaufføren fortæller os, at han også beder, altså er kristen, og hvilken kirke han beder i. Da fornemmer man i sandhed, at der er samhørighed, nemlig det fællesskab, der er imellem os, fordi vi tror på Gud.

Det Danske Missionsselskab, DMS, og Madagaskars lutherske Kirke, FLM

Min mand, Sven Erik Simonsen, og jeg arbejder i Den lutherske Kirkes nordligste stift, Antsiranana synoden. De første to år, 1991-93, dels som evangeliserende missionærer, dels som lærere på synodens bibelskole, og i den følgende periode, 1994-96, som ledere og lærere på bibelskolen, hvorefter Sven Erik fra december 1996 har virket som evangelistmissionær nu med udgangspunkt fra provinshovedstaden, Antsiranana, og jeg som kasserer for synoden (stiftet).

Vi er udsendt som missionærer af Det Danske Missionsselskab, DMS som er samarbejdspartner med Madagaskars lutherske Kirke. FLMs øvrige samarbejdspartnere er Det Norske Missionsselskab, NMS Den evangelisk lutherske Kirke i Amerika, ELCA, og De franske lutherske Kirker, ANELF.

Samarbejdet mellem FLM og samarbejdspartnerne er nedfældet i er

Gudstjeneste i Antsiranana kirke. Foto: Gustav Søger

samarbejdsaftale, hvor det fastslås, at partnerne accepterer FLMs autoritet og struktur, der siger, at kun generalsynoden eller Det nationale eksekutive Råd har autoritet til at handle på FLMs vegne. På baggrund af disse råds vedtagelser søger FLM hjælp hos samarbejdspartnerne. De områder, man søger om hjælp til, er: ledelsestræning – specielt inden for forvaltning og administration – professionel oplæring af kirkens medarbejdere, og diakonal virksomhed. Samarbejdsaftalen understreger ligeledes, at alle aftaler om projekter og al økonomisk støtte skal ske via FLMs hovedledelse.

En gang om året mødes de ansvarlige missionssekretærer fra samarbejdspartnerne med FLMs hovedledelse for at drøfte samarbejdet og træffe aftaler om det fortsatte samarbejde.

TMM: Tafika Masina Maharitra = Vedvarende Hellig Krig

Sådan lyder navnet på evangeliseringsafdelingen i Madagaskars lutherske Kirke, og det er inden for denne afdeling af FLM, Sven Erik og jeg arbejder. I evangeliseringsafdelingen er alle samarbejdspartnerne engageret, og arbejdet i TMM er som alle andre arbejdsgrene af-

hængigt af den støtte, der ydes fra missionsselskaberne, dels økonomisk dels personelt.

TMM har sit hovedsæde inde på midtøen og ledes af en madagaskisk præst med en missionær som assisterende leder. Denne struktur med en madagaskisk leder og evt. en missionær som assisterende leder er den form, man helst forsøger at gennemføre i alle instanser inden for FLM, for at understrege kirkens selvstændighed. Kirkens hovedledelse er naturligvis ren madagaskisk. Strukturen er ikke gennemført overalt; der er stadig projekter, specielt nystartede, som bliver ledet af en missionær, det samme kan gælde afdelinger, som er kørt skævt og skal bringes til at fungere påny. Er lederen en missionær, er denne valgt eller godkendt af kirkens nationale råd eller af den enkelte synodes øverste råd, og står til ansvar over for disse i arbejdet.

TMMs opgave er at planlægge og lede evangeliseringsarbejdet på hele øen i de 13 synoder, den lutherske kirke FLM er opdelt i. Afdelingens formål er formuleret således:

“At arbejde for at sprede evangeliet i de områder rundt på øen, hvor der stadig er mange hedninger, og at få alle kristne til at stå som Jesu Kristi vidner blandt deres naboer.”

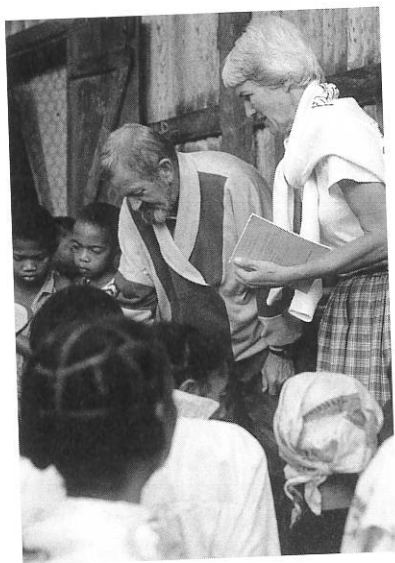
Det er ligeledes TMMs opgave at holde kurser i synoderne, og gennem disse kurser dels videreuddanne kirkens ansatte, dels gøre kirkens medlemmer bevidste om den enkelte kristnes ansvar for udbredelsen af evangeliet.

For at nå dette mål har man ansat 144 evangelister, som er fordelt rundt i de 13 synoder på den måde, at den enkelte synode får tildelt et vist antal evangeliststillinger. I de enkelte synoder udpeger man kristne, som får en toårig uddannelse på en bibelskole, og blandt disse vælger man de, der senere bliver ansat som evangelister, der lønnes af TMM.

I de enkelte synoder er der en TMM-komite, som planlægger arbejdet og de enkelte evangelisters placering. I flere synoder er lederen af dette arbejde ofte en missionær, specielt i de nyere synoder, sådan som det er tilfældet i vores synode, hvor Sven Erik er leder, valgt på synodens generalforsamling, og hvor det også er hans opgave at tilrettelægge kurser, hvor kirkens medarbejdere kan dygtiggøres.

Der er flere årsager til, at en missionær vælges som leder. En årsag kan være, at der følger mange ressourcer med missionæren, ressourcer som en fattig kirke i et fattigt land aldrig kan fremskaffe. Det er et faktum, som kunne følges op af betragtninger, der ville kræve en speciel artikel alene om dette emne, og som det derfor vil føre for vidt at komme ind på her.

En anden årsag kan være, at missionæren står uden for de usynlige grænser og fordomme, der eksisterer mellem de madagaskiske medarbejdere i kraft af den madagaskiske kultur, og derfor kan han/hun være leder uafhængig af disse grænser. Vi kan iagttage, at der ved valg til ansvarsposter inden for synoden foregår et for os uforståeligt spil, hvor stammefællesskab, familieforhold og andre relationer spiller en rolle; det kan betyde, at det efter vores vurdering måske ikke er den bedst egnede, der vælges til en post, men en person, der af udtalte grunde er mere hensigtsmæssig at have til at bestride netop denne post. Et forhold, som vi som fremmede aldrig lærer at gennemskue, og derfor også må frigøre os fra. Og det er nok dybest set en fordel for alle parter. Naturligvis kan det også betyde, at vi tager beslutninger, som en madagaskisk leder måske aldrig ville have truffet, men når en sådan handling er foretaget af missionæren, så kan den bedre accepteres, og måske kan netop sådanne beslutninger være årsag til, at der sker en positiv udvikling.

*Rita og Sven Erik Simonsen
besøger en menighed*

Missionæren – forbindelsesled mellem en madagaskisk og en dansk menighed

I vort arbejde som evangeliserende missionærer har vi besøgt mange små menigheder i landsbyer i vor synode, der er på størrelse med Danmark.

Det skaber altid glæde i en menighed, når en missionær kommer på besøg. Naturligvis er der noget spændende forbundet med et besøg af personer, der har en anden nationalitet, personer, der ser anderledes ud og har andre skikke end det kendte. Men noget af det, vi gang på gang hører understreget i de taler, der bliver holdt i anledning af besøget, er, at menigheden glæder sig over besøget, fordi vores tilstedeværelse bekræfter den samhørighed, der er mellem alle kristne og specielt det fællesskab, der er til den kirke, der har sendt os, og den stedlige madagaskiske kirke. Det bliver fremhævet, at visheden og beviset på dette fællesskab er med til at give styrke til en kirke, der ellers godt kan føle sig isoleret og usikker i sin funktion som kirke.

Når disse tanker bliver fremhævet, oplever vi det også som en styrke for os, fordi man i arbejdet i en fremmed og anderledes kirke godt kan føle en magtesløshed og føle, at det, man kan gøre, egentlig er så lidt, og at arbejdet vel egentlig lige så godt – eller bedre kunne være udført af en madagasker.

Vi bliver på den måde bevidste om, at vi gennem vores tilstedeværelse for madagaskerne er et bevis på, at kirken i Madagaskar ikke er en kirke, der er overladt til sig selv og må kæmpe med sine egne problemer, men at der er en dansk folkekirke, som er villig til at gå ind i et gensidigt samarbejde med dem.

Samtidig bliver både madagaskerne og vi bekræftet i, at vi er en del af en universel kirke, og at vi er en del af det fællesskab, som består i en fælles tro på denne kirkes Herre, som vi alle er sat til at tjene. Heldigvis sker det også, at dette fællesskab mellem den madagaskiske kirke og den danske folkekirke kommer konkret til syne gennem engagementer i DMS' projekter.

I mange år har vi begge været aktive i FDF, derfor var det også betydningsfuldt for os, at det var denne organisation, der økonomisk stod bag DMS' projekt om at bygge en bibelskole i Antsiranana synode,

den bibelskole, vi senere kom til at arbejde på. Gennem arbejdet her var der således kontakt til en gren af dansk kirkeliv.

Også gennem enkelte menigheders indsats kommer fællesskabet til syne. Således oplevede vi, at en dansk menighed bestemte sig for at påtage sig et projekt i Madagaskar gennem DMS. Menigheden bandt sig til at skaffe penge til indkøb af cykler til evangelisterne i den nordlige synode, hvor vi arbejdede – eller helt konkret besluttede menigheden at bakke op omkring det arbejde, vi stod i, og skaffe cykler til “vore” evangelister, og at følge vort arbejde gennem de breve, vi sendte hjem.

Pengene gik naturligvis den rigtige vej gennem DMS videre til FLMS hovedkasse og derfra til synodens kasse, hvorfra vi fik pengene til at købe cykler for. Det var dejligt, når en nyindkøbt cykel kunne overleveres til en evangelist, og vi samtidig kunne fortælle evangelisten, at det var hjælp fra en dansk menighed. Vi fik i første omgang lov at høste hele glæden i den forbindelse, at opleve evangelisternes taknemlighed, når de fik en cykel foræret til arbejdet, at være vidne til deres taknemlighed og høre dem give udtryk for, hvilken lettelse det ville være i deres arbejde, når de fremover ikke længere behøvede at gå langt til fods, men nu kunne komme hurtigere og lettere frem på cyklen – og at de fremover kunne nå længere ud til steder, som de endnu ikke havde haft kræfter til at nå, og hvor man endnu ikke havde hørt evangeliet. Da kunne vi høre, hvordan de så på deres arbejde, hvad der for dem var det vigtigste: at endnu flere kunne nås med budskabet om Jesus Kristus. Og samtidig var det også os, der måtte høre deres taknemlighed over, at der i Danmark – langt borte fra Madagaskar – var mennesker, som ville hjælpe evangelisterne i deres arbejde, fordi de troede på den samme Gud.

Og hvis der skal være sammenhæng i arbejdet, er det vigtigt, at vi får bragt denne glæde over gaven videre. Det har vi heldigvis haft mulighed for i de perioder, vi har været på hjemmeophold her i Danmark. I disse perioder har vi nemlig brugt en del af tiden til at rejse rundt og fortælle om vort arbejde, og i den forbindelse har vi også kunnet besøge mange menigheder i den danske folkekirke, og også menigheden i Haraldskirken i Høje Gladsaxe, som har stået bag projektet om cykler til evangelisterne. Vi kendte ikke denne menighed, da vi første gang rejste til Madagaskar, men dens engagement omkring vores arbejde

har betydet, at vi i dag også føler os som deres udsendinge og som deres forbindelsesled til kirken i Madagaskar.

I forbindelse med møderejser under hjemmeophold har vi også besøgt en del konfirmandhold; vi oplever disse møder med konfirmanderne som noget særdeles positivt og kunne godt håbe, at besøgene blev fulgt op af en brevkontakt i den periode konfirmandforberedelsen varer. Vi håber nemlig samtidig, at vort besøg kan være med til at give de unge en forståelse for, at "det med kirken" ikke blot er et internt dansk foretagende, men at vi i den danske folkekirke er en del af en universel kirke, og at det fællesskab, vi på den måde har med andre nationaliteter, er med til at skabe større forståelse og respekt også for de forskelle, der adskiller os.

Kontakt mellem en madagaskisk synode og et dansk stift

I de år DMS har arbejdet i Madagaskar, har adskillige enkeltpersoner og grupper været på besøg og fået kendskab til kirken specielt i vor synode, Antsiranana Synoden. Da synodens biskop Ralaivao Joseph i 1994 var i Danmark, blev endnu flere kontakter knyttet. Det har betydet, at der gradvist er skabt en nær kontakt mellem Roskilde Stift og Antsiranana Synode. Således deltog en repræsentant fra Det mellemkirkelige Udvalg i Roskilde Stift i festlighederne omkring Antsiranana Synodes 10-års jubilæum i november 1996, ligesom biskop Ralaivao Joseph på invitation deltog i bispevielsen i Roskilde i juni 1997.

Men kontakten udvider sig til ikke blot at omfatte deltagelse i specielle festlige arrangementer, men i et gensidigt samarbejde, hvor Det mellemkirkelige Udvalg i Roskilde Stift har indbudt en præst fra Antsiranana Synode til nogle måneders studium ved Københavns Universitet i 1998 og efterfølgende en periode med mødearbejde i Roskilde Stift.

Et smukt eksempel på mellemkirkelig virksomhed fik vi, da DMS fejrede sit 175 års jubilæum i 1996. Der blev fremstillet røde stolaer til præstedragter; stolaerne blev vævet af indiske kvinder på væveriet på et enkehjem, der drives af DMS' sydindiske samarbejdspartner, Arcots lutherske Kirke, hvor Else Krog var missionær; jeg fik som Madagaskar-missionær opgaven at udfærdige det motiv, der senere blev broderet på stolaerne af kvinder i Danmark. Disse stolaer blev i løbet af jubilæumsåret foræret til præster i de lande/kirker, hvor DMS er samarbejdspartner.

Mellemkirkelig virksomhed i Madagaskar

Madagaskars lutherske Kirke, FLM har ikke isoleret sig fra de øvrige tørre kirker i landet, men deltager aktivt i det økumeniske fællesskab, som foregår i 2 sammenslutninger, nemlig gennem Rådet for protestantiske kirker i Madagaskar, FFKM, og Det nationale råd for kristne kirker på Madagaskar, FFKM.

Den sidstnævnte FFKM, som med myndighedernes godkendelse har bestået siden 1985, er en sammenslutning af Den episkopale Kirke, Den romersk katolske Kirke, Den reformerte Kirke og Den lutherske Kirke i Madagaskar.

Lederposten går på skift for et år ad gangen mellem de fire kirkers ledere med et hovedkontor i hovedstaden. Inden for rådet er nedsat forskellige udvalg, som arbejder med økumeniske tanker omkring teologien, landets situation, undervisning, de offentlige skoler, ungdommen, de kristne kvinder og omkring udvikling.

Frugten af samarbejdet i FFKM fik vi virkelig bevis på i forbindelse med den politiske uro, der herskede fra 1989 og nogle år frem. En opposition havde rejst sig mod den præsident, der havde siddet på posten gennem 14 år, og befolkningen gik med. Man krævede en nationalkongres, der kunne indføre et nyt politisk system og en ny regering. Under generalstrejken, der varede mere end et år, blev der holdt store demonstrationer i hovedstaden, men ikke demonstrationer, som man ser dem andre steder. Kirkerådet FFKM var med ved tilrettelæggelsen og gennemførelsen af demonstrationerne og magtede i denne proces at være den moralske drivkraft uden at være tilknyttet noget politisk parti. Derfor kunne man i Madagaskars hovedstad, Antananarivo være vidne til demonstrationer med op til 250.000 mennesker, der deltog i bøn og salmesang ledet af en af lederne fra kirkerne under FFKM.

På det tidspunkt, hvor urolighederne kulminerede, var det Den lutherske Kirkes leder, biskop Rabenorolahy Benjamin, der var leder for FFKM, og som sådan kom han til at spille en meget væsentlig rolle for landets situation.

Om natten mellem den 30. og 31. okt. 1991 blev Rabenorolahy Benjamin opsøgt af en af præsidentens generaler, der oplyste, at præsidenten havde givet ordre til at bombe det hotel, hvor kirkerådet og mange

af oppositionslederne var samlede. Kirkepræsidenten kørte straks alene til forsvarsbasen, hvor han efter at have bedt sammen med soldaterne opfordrede dem til at nægte at parere ordre. "Udvis civil ulydighed og red vort samfund", var hans ord til soldaterne, og ligeledes: "Udførelsen af en militær ordre kan ikke løsrives fra en moralsk autoritet. Som leder for Det madagaskiske Kirkeråd er jeg for tiden den højeste moralske autoritet i landet. Jeg giver jer derfor klar besked: Denne ordre må ikke udføres!"

Rabenorolahy Benjamins indgriben lykkedes, præsidenten gav efter for kravene, og den følgende morgen kunne kirkepræsidenten indlede en udsendelse i det madagaskiske fjernsyn med ordene: "Denne er dagen, som Herren har gjort; lad os glæde og fryde os på den" Gennembruddet i forhandlingerne var sket, og i marts 1992 fik Madagaskar en ny forfatning, som kirkelederne havde været med til at formulere. Senere blev en ny demokratisk valgt præsident indsat.

FFKMs arbejde rundt på øen formidles gennem komiteer i de enkelte provinser, hvor man planlægger det økumeniske arbejde, der foregår lokalt. Det var også disse komiteer, der gik ind i arbejdet, da man skulle sikre sig, at valghandlingerne i de forskellige provinser foregik efter reglerne, da de politiske uroligheder førte til, at man kunne afholde demokratiske valg.

Det er det lokale økumeniske arbejde, vi har kendskab til, idet også vi tydeligt mærker, at kirkerne lokalt har stor indbyrdes respekt og mødes i et fint samarbejde. Endnu er vort arbejde i den vestlige del af synoden så nyt, at vi ikke har nogen erfaring omkring samarbejdet, men blot har fornemmet, at det sandsynligvis fungerer på samme måde, som vi kender det fra øst. Her oplevede vi, at de øvrige kirkers præster også betragtede os missionærer som en del af fællesskabet.

Det var specielt medarbejderne i Den reformerte Kirke, vi meget naturligt oplevede en nær forbindelse med. Vi solgte bøger fra Den lutherske Kirkes bogforlag, og præster og kristne fra de øvrige kirker kom til os for at købe af disse bøger, først og fremmest bibler fra Bibelselskabet og en salmebog, som den lutherske og den reformerte kirke udgav i fællesskab gennem det lutherske forlag, men også teologisk litteratur, som er baseret på den lutherske troslære.

Under vore besøg i landsbyerne oplevede vi ofte, at andre kirkers ledere og præster kom og hilste på os og udtrykte glæde over vort besøg.

En gang om året holdes økumenisk uge, hvor man i de fire kirker på skift samles til gudstjeneste hver aften, hvor ungdomskor og præster fra alle fire kirker deles om de kirkelige handlinger, og hvor det altid er en præst fra en anden kirke, end den man er samlet i, der prædiker.

Cirka halvdelen af den madagaskiske befolkning holder sig til den traditionelle religion.

I et område, hvor der endnu er mange ikke-kristne, betyder det meget, at kirkerne på denne måde kan markere et fællesskab. Samarbejdet mellem kirkerne er også med til at skabe respekt og forståelse for det arbejde, der gøres i den enkelte kirke, således at man i sin evangeliseringsiver ikke går på hugst i de øvrige kirker. Det sker naturligvis, at medlemmer fra et kirkesamfund skifter over til et andet, men vi har ikke indtryk af, at det skaber store problemer i samarbejdet mellem kirkesamfundene.

I Nord-Madagaskar er Den lutherske Kirkes arbejde ret nyt. Indtil først i 70'erne eksisterede der en aftale mellem Den reformerte Kirke, FJKM, og Den lutherske Kirke, FLM, om, at FJKM koncentrerede sit arbejde nord for hovedstaden, og FLM arbejdede syd for hovedstaden. Imidlertid skete der på et tidspunkt en stor tilflytning i nord, idet der opstod mange nye arbejdspladser i det frugtbare område, og også mange funktionærer blev flyttet til området. Disse tilflyttere kom fra lutherske menigheder i det sydlige Madagaskar; nogle af dem følte sig hjemme i Den reformerte Kirke, men mange kunne ikke finde sig tilrette der, og en del vendte tilbage til den traditionelle religion, medens andre på græsrodsplan begyndte at oprette lutherske menigheder.

I længden var denne løsning ikke holdbar, derfor foreslog Den reformerte Kirke, at man ophævede aftalen om specielle områder, således at FLM kunne udvide sit arbejde til også at omfatte Nord-Madagaskar. FLM bad sine samarbejdspartnere om hjælp hertil; imidlertid kunne hverken de norske eller de amerikanske missionselskaber, som på det tidspunkt havde samarbejde med FLM, overkomme at udvide sit engagement i Madagaskar. Det var i denne fase, DMS kom ind i billedet som ny samarbejdspartner, og derfor også naturligt begyndte

sit arbejde i nord. Denne udvikling er et eksempel på det samarbejde, der finder sted mellem Den reformerte Kirke og Den lutherske Kirke i det råd, jeg tidligere har omtalt, FFPM.

Også her er samarbejdet struktureret med hovedledelse og samarbejdskomiteer inden for kirkernes arbejdsgræne. En gang om året afholdes et møde, hvor begge kirkers nationale råd samles. En sammenlægning af de to kirker til en fælles protestantisk kirke har været drøftet, men tanken er indtil nu blankt blevet afvist af FLM, hvorimod man går ind for at fortsætte samarbejdet under de former, der hidtil har eksisteret.

“Ray aman-dreny” betyder “Far og mor/autoriteterne”

Dette begreb må nødvendigvis forklares, når man taler om samarbejdet med Madagaskars lutherske Kirke, for det spiller altafgørende ind i det madagaskiske kulturmønster.

“Ray aman-dreny” er de overordnede autoriteter i enhver given sammenhæng og dem, der er respekt omkring og forventninger til. I hjemmet er det forældrene eller oftest bedsteforældrene, dvs. de ældste. I kirken er det biskoppen eller præsten eller menighedens ældste. I enhver forsamling er man bevidst om, hvem der er “Ray aman-dreny”, og for os udefra kommende kan det godt skabe lidt forvirring, og vi må holde os til devisen: Hellere omtale én for meget som “Ray aman-dreny” end én for lidt.

Missionæren er nemlig også “Ray aman-dreny” uanset alder og anciennitet, dvs. at biskoppen naturligvis er “Ray aman-dreny” i forhold til os, men vi er det også i forhold til ham.

DMS og alle, som kommer som repræsentant for DMS, er “Ray aman-dreny” og enhver, som kommer på privat besøg fra Danmark til missionæren, får tildelt denne ærværdige titel, for de kommer jo som repræsentanter fra den danske kirke, der har udsendt os, og som sådan er de også “Ray aman-dreny”.

Men der er ikke kun tale om en respektfuld værdighed, der er lige så meget knyttet forventninger til hæderstitlen. For en “Ray aman-dreny” er også den, man kan gå til og bede om hjælp, hvis man står i en vanskelig situation, ja – ikke kun det; får man besøg af en “Ray aman-dreny”, bør man finde frem til et eller andet, man vil blive glad for at få hjælp til.

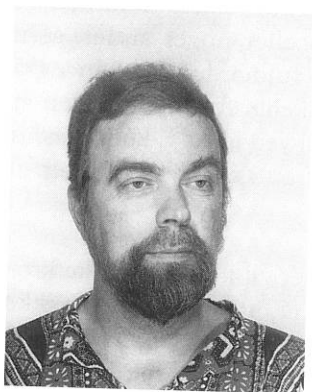
Det betyder, at når vi kommer på besøg eller kommer til en kirke sammen med vore gæster, hører det med, at den modtagende kirke fremtæller et ønske om hjælp. Det kan være en bøn om hjælp til kirkebyggeri eller bølgeblikplader til kirkebygningen eller noget andet, som menigheden endnu ikke selv har magtet at fuldende; det kan også være, at man beklager sig over, at det er vanskeligt for menigheden at samle penge sammen til præstens løn. Og man ved jo, at vi kommer fra et rigt land; derfor er det ganske naturligt at fremsætte disse ønsker til os eller andre besøgende.

Når man regner på, hvad opfyldelsen af ønsket vil koste i danske kroner, ser man, at det ofte drejer sig om beløb af en størrelse, som ikke ville gøre større indhug i økonomien, og det er fristende at beslutte, at selvfølgelig skal denne menighed da have denne beskedne hjælp, de har jo vist så stor gæstfrihed, har vist glæde og har givet os en enestående oplevelse. Der er blot det at bemærke, at havde vi besøgt en anden menighed, ville den have stået med nøjagtig de samme problemer og de samme ønsker, eller havde vi besøgt en anden præst, ville hans tilværelse være lige så vanskelig.

Derfor er det så vigtigt, at al hjælp og alle aftaler om samarbejde mellem kirkerne i Madagaskar og kirkerne i Danmark går gennem DMS og FLM. Det er den måde, man kan vise sin respekt for Madagaskars lutherske Kirkes selvstændighed.

FLM og de enkelte stifter i FLM må have mulighed for at vurdere, hvor man vil sætte ind, og selv udforme en prioritering for den hjælp, der ønskes, og ud fra denne prioritering træffe aftale med samarbejdspartnerne. Denne model er helt nødvendig, hvis missionsselskaberne skal leve op til de forventninger, der er til dem fra samarbejdspartneren. Missionsselskaberne er afhængige af de gaver, der gives til arbejdet, og afhængige af, at der er tiltro til det arbejde, man udfører. Udblever disse gaver, er det ikke længere muligt at holde liv i den gren af det mellemkirkelige arbejde, der hedder mission.

Det mellemkirkelige fakultet

*Instituttleder Hans Raun Iversen,
Institut for systematisk Teologi,
Københavns Universitet*

'Hvordan arbejder/ kan en teologisk uddannelsesinstitution arbejde sammen med andre kirkelige traditioner og deres uddannelsesinstitutioner og påvirkes og inspireres teologisk og praktisk?' Sådan lød spørgsmålet fra redaktøren for Det mellemkirkelige Råds årbog. Det følgende svar er mit personlige og næppe helt identisk med, hvad alle andre kolleger ville svare.

Mellemkirkelig og luthersk

Et dansk teologisk fakultet er pr. definition mellemkirkeligt. Det er kirkeligt, fordi det er dets opgave at forske og undervise i – samt på det grundlag medvirke til formidlingen af – den kristendom, som også er kirkens livssag. Det er mellemkirkeligt, fordi det som del af universitetet, der er en statsinstitution, ikke er konfessionelt bundet til én bestemt kirkes tradition, men principielt må forholde sig til alle kirkelige traditioner på lige fod.

Det betyder ikke, at danske teologiske fakulteter ikke lægger særlig vægt på luthersk teologi. Det gør vi naturligvis i praksis. Vi kan se på et eksempel fra de gældende studieordninger for teologisk kandidateksamen. Selv om der ikke står noget om det i kandidatstudiets anordning, har fakulteterne været enige om at lade folkekirkens bekendelsesskrifter indgå som obligatorisk stof til grunduddannelsesprøven i dogmatik. M.h.t. de oldkirkelige bekendelser er sagen afgjort allerede i og med disse bekendelsers centrale stilling i så at sige alle dele af kri-

enheden i fortid og nutid. Anderledes stiller det sig med bekendelsen fra Rigsdagen i Augsburg i 1530 (*Confessio Augustana*). Hvorfor er det en god ide at studere denne bekendelse som fast led i et i øvrigt relativt frit dogmatikpensum? Af tre grunde: For det første, fordi der er tale om en tekst på et niveau og af en karakter, så den til enhver tid er god som grundlag for øvelse i dogmatisk tænkning. For det andet fordi teksten har en meget bred virkningshistorie i dansk kirkeliv og kristendom, som ofte ikke kan forstås uden kendskabet til denne tekst. For det tredje fordi der i folkekirkelige sammenhæng er tale om et bekendelsesskrift, som kirkens præster derfor må kende rimeligt godt. Om man lægger vægten på den ene eller den anden eller den tredje af disse grunde, er ikke afgørende: resultatet bliver under alle omstændigheder, at CA bør indgå i det dogmatiske grundstudiepensum. Herom hersker der enighed, uanset om man ser sagen fra universitetets eller fra kirkens synspunkt.

Videnskabelig og ikke-konfessionel

Siden 1629 har teologisk embedseksamen (i dag: kandidateksamen) været det almindelige uddannelseskrav til ansøgere til embede i den danske evangelisk lutherske kirke. Som en konsekvens af grundloven af 1849 afskaffedes i 1870 den konfessionelle kandidated, som i øvrigt overlappede ordinations- og præsteløftet. Det var dog først i 1924, at det blev formelt klarlagt, at det teologiske fakultets formelle binding til folkekirken og den lutherske bekendelse ikke længere er gældende. Dermed var det også sagt, at fakulteterne må være tværkirkelige. Enten måtte de udvikle sig i retning mod "ren" religionsvidenskab uden kirkeligt sigte, som tilfældet i nogen grad er blevet i Sverige, eller de måtte være mellemkirkelige eller økumeniske.

I Danmark har universitetsteologien som hovedtendens fastholdt sit kirkelige sigte. Som universitetsdisciplin er teologien forpligtet på kritisk forskning og fri sandhedssøgen. Derfor må teologien fortolde sine forudsætninger og undlade at foregøgle neutralitet. Teologi drives, som al anden videnskab, i praksis altid med et bestemt udgangspunkt og et bestemt sigte. Teologien har tilmed en dobbelt genstand, dels Gud og hans vilje med verden, dels kirken som mere eller mindre hellegitim kommunikator af Guds vilje. Skal man forske kritisk og frit om Gud, kristendom og kirke, kommer man ikke uden om, efter tid og evne, at inddrage alle kirketraditioner og lade dem gensidigt belyse hinanden – ganske som det sker i det praktiske, mellemkirkelige arbejde.

Teologiens mellemkirkelige dimension er altså en videnskabelig forpligtelse, men den er samtidigt en kirkelig opgave: I en luthersk kirke, som ikke har nogen pave til at tale *ex cathedra*, er det afgørende for kirken, at der er en fri universitetsteologi, som – solidarisk med kirken, men samtidigt principielt uafhængigt af kirken – arbejder med på det fælles grundspørgsmål: hvordan skal evangeliet udtrykkes og udmøntes ind i vor tid og dens kulturer? Skal der svares ordentligt på det spørgsmål, kan man ikke nøjes med at undersøge én kirketradition. Det mellemkirkelige perspektiv indgår i alle teologiens fagområder: I det bibelske fag er man for længst holdt op med at lægge vægt på, om en kommentar-skriver har sin personlige baggrund i det ene eller det andet kirkesamfund, fordi det i praksis spiller en underordnet rolle. Bibelen er fælles for alle kristne kirkesamfund, og debatten om den rette forståelse af den går på tværs af kirkesamfundene. Kirkehistorien er forpligtet på alle kirkesamfunds historie, selv om interessen især samler sig om den lutherske tradition. Og troslæren eller dogmatikken hedder i København officielt "Dogmatik med økumenisk teologi". Det betyder, at en fælleskirkelig teologi – både de ting, kirkerne er enige om og de ting, hvorom der står strid – studeres som en obligatorisk dimension i studiet af kristen troslære. Størst er forskellene, når vi kommer til etikken og den praktiske teologi. Her er det ofte tydeligt, at universitetsteologer er præget af og måske ligefrem bundet til deres egne kirkelige traditioner. Men det betyder ingenlunde, at vi ikke også her arbejder sammen på tværs af kirkelig opdeling. Grundspørgsmålene er jo nemlig de samme: Hvordan skal man i kirkens mission vægte betydningen af henholdsvis den almene Gudserkendelse og den særlige Gudsåbenbaring i Jesus Kristus – og hvordan skal man tilsvarende argumentere etisk omkring f.eks. genteknologi og ægteskabsetik? Her deler vandene sig, men ikke kun efter konfessionelle opdelinger.

Lærerne

Når man således har indset, at teologien i kraft af såvel sin videnskabelige som sin kirkelige opgave må være økumenisk eller mellemkirkelig må man naturligvis også drage praktiske og organisatoriske konsekvenser heraf. Den første konsekvens er, at vi hverken kan eller må tillægge den kirkelige baggrund betydning ved optagelse af studerende eller ansættelse af lærere. Et gæt er, at mere end halvtreds ikke-folke kirkelige teologer har fået eksamen fra de danske teologiske fakulteter gennem de sidste 50 år. Sågar et par katolikker har gennemført ud

annelsen. Og en af vores prominente æresdoktorer i teologi fra Det Teologiske Fakultet i København er den tidligere katolske biskop Hans Martensen, som dermed har jus docendi, d.v.s. ret til at undervise ved universitetet, når det måtte passe ham. I praksis indbyder vi ham og i høj grad også andre kapaciteter fra andre konfessioner, som gæsteforelæsere og gæstelærere, når emnerne lægger op til det.

Vi har også haft en række ikke-lutheranere ansat som lærere for længe-ere tid. I foråret 1998 varetager rektor Bent Hylleberg fra Baptisternes Teologiske Seminarium i Tølløse et øvelsesforløb omkring ordinationsens terminologi og teologi i de nordiske kirker sammen med denne artikels forfatter. Det sker som led i et nordisk projekt på initiativ fra Nordisk Økumenisk Råd. Cand. teol. Lars Lydholm, der tilhører Frelses Hær, er på 4. semester ansat til varetagelse af grundstudieundervisning i dogmatik, herunder indføring i de lutherske bekendelsesskrifter. Og den bosniske filosof, Safet Bektovic, der er muslim, fortsætter sine ph.d.-studier over forståelsen af troens lidenskab i Sufi-islam sammenlignet med Søren Kierkegaard. Alle er de ansat, fordi de efter opslag og ansøgning blev fundet bedst kvalificeret. I Bektovics tilfælde er historien den, at Københavns Universitet besluttede at udbyde 10 ph.d.-stipendier til flygtninge i Danmark i anledning af befrielsesjubileet i 1995. Et af disse 5.maj-stipendier fik Bektovic, der er magister i filosofi fra universitetet i Sarajevo. Og han blev så fornuftigvis tilknyttet Institut for systematisk Teologi, hvor vi har en særlig afdeling for Kierkegaard-studier, som i forvejen besøges af en lille snes internationale forskere og studerende hvert år. En udløber af Bektovics tilknytning til fakultetet kan nævnes i forbifarten: en kvindelig dansk (kristen) studerende med bosnisk mor er nu optaget som gæstestuderende ved Sarajevos (muslimske) teologiske fakultet.

En række mellemkirkelige – og interreligiøse – møder kommer således i stand på et teologisk fakultet allerede i kraft af, at vi arbejder efter gældende, ikke-konfessionelle regler. Men der har også været satset bevidst på mellemkirkelige studier på de danske teologiske fakulteter. I København oprettede professor K. E. Skydsgaard (1902-1990) i 1956 et særligt økumenisk institut, hvis arv i dag forvaltes under Institut for systematisk Teologi. Skydsgaard virkede selv som observatør ved den katolske kirkes andet vatikanerkoncil (1962-65), som med al sandsynlighed kan kaldes det 20. århundredes mest markante økumeniske gennembrud. En række studerende med inspiration fra Skydsgaard (f.eks. Theodor Jørgensen, Erik Kyndal, Peder Nørgaard-Højen og Gerhild Pedersen) fik det således ind med studiemælken, at teologisk

erkendelse går hånd i hånd med økumenisk engagement. En lignende rolle spillede Regin Prenter (1907-1990) ved det nye teologiske fakultet i Århus efter anden verdenskrig. Selv om Prenter i den hjemlige debat ofte kom til at stå som forsvarer af konservativ lutherdom, var han dybt påvirket af sit omfattende økumeniske engagement, ikke mindst i forhold til den anglikanske kirke. For så vidt er han et eksempel på, at økumenisk engagement naturligvis også kan styrke konservative synspunkter, f.eks. m.h.t. synet på kvindelige præster.

De studerende

Teologi har – som kristendommen – altid været international. Før reformationen måtte ambitiøse teologer en tur til Rom – og afgørende for reformationen i Danmark blev det, at danske studenter kom til Wittenberg for at studere. Det internationale sprog i alle videnskaber var latin, så de sproglige problemer var ikke store. I dag er det internationale sprog engelsk. Så at sige overalt i verden kan man studere og modtage undervisning på engelsk. Det giver nogle fordele, som universiteterne kan udnytte. Den klassiske trafik, hvor lovende unge studerende blev sendt på studieophold et halvt år – i Tyskland som regel – er nu eksploderet, så Det teologiske Fakultet i København i dag sender mere end en snes studerende på studieophold pr. år. Ca. en tredjedel rejser til uddannelsessteder i den såkaldt tredje verden, næsten lige så mange til den angelsaksiske verden (England og USA) og resten til det europæiske kontinent (især Tyskland, Norge, Sverige, Frankrig, Italien og Grækenland). Og dermed et det jo også allerede sagt, at langt fra kun sender studerende til lutherske uddannelsessteder.

At sige, at fakultetet "sender" studerende det ene eller det andet sted hen, er ikke helt præcist. De enkelte lærere og fakultetets internationale udvalg står bi med råd og dåd – og anbefalinger, men i princip må de studerende selv finde ud af, hvad de vil – og hvordan de kan få gennemført deres udenlandske studier. Fakultetet hjælper hovedparten af de udrejsende med tilskud fra vores legater samt vores del af universitetets såkaldte internationaliseringspulje. Hertil kommer, at vi også søger at holde styr på diverse udvekslingsordninger, som de studerende kan få støtte fra såvel i nordisk som i EU-regi. Men det er op til de studerende selv at søge penge hos fakultetet og hos en række andre instanser og fonde.

20-25 udrejsende studerende pr. år ud af en bestand på ca. 1100 studerende lyder ikke af meget. Men det svarer ikke desto mindre til ca

halvdelen af et års kandidatproduktion. Og da det er de ældre og oftest også de sejeste studerende, der rejser, nærmer vi os altså en situation, hvor ca. halvdelen af de teologiske kandidater har været på et længerevarende udenlandsk studieophold, før de forlader Det teologiske Fakultet med kandidateksamen. Den værste skævhed findes mellem kønnene. Over 3/4 af de studerende, der rejser ud, er kvinder. Og i den tredje verden rejser næsten kun kvindelige studerende, mens de mandlige studerende i bedste fald rejser til traditionelle vestlige institutioner, hvor et studieophold måske kan styrke en akademisk karriere. Forekommer det én og anden, at yngre kvindelige præster har et mere åbent udsyn end deres mandlige kolleger, kan det således ikke undre én, der kender dem fra studietiden.

For den nye forskeruddannelse, den tre-årige såkaldte ph.d.-uddannelse, som godt 25 p.t. er i gang med i København, er det et krav, at der skal studeres mindst 1/2 år ved en relevant institution i udlandet. Også her kan man studere meget danske emner, som f.eks. Grundtvig og Kierkegaard, men man undgår ikke at forholde sig til international forskning i de samme eller beslægtede emner. Den principielt internationaliserede ph.d.-uddannelse er for så vidt et godt eksempel på denne artikels synspunkt: Universitetsteologi er pr. definition mellemkirkelig. Det samme gør sig markant gældende på vores Åbent Universitetskurser, specielt i Teologisk Kommunikation, hvor vi bevidst har indkaldt internationale (oftest ikke-lutherske) gæstelærere og har haft tilsvarende opslutning fra deltagere fra så at sige alle kirkesamfund i Danmark. Også frikirkerne, som har deres egen præsteuddannelse, kan således bruge det statslige og for så vidt fælles teologiske fakultet til deres uddannelsesbehov. Den udvikling vil antageligt blive forstærket, når vi – som det nu planlægges – begynder at udbyde korte, såkaldte Master-uddannelser, antageligt på engelsk, i forskellige af teologiens områder.

Udvekslingsprogrammer

Min personlige indsats har især koncentreret sig om studenterudveksling med teologiske institutioner i den 3. verden. Det begyndte i 1977 og 78, hvor jeg var på to års studie- og gæstelærerophold på Det lutherske teologiske College Makumira i Tanzania i kraft af et kandidatstipendium fra Det teologiske Fakultet i Århus. Jeg kom første gang til Østafrika på en månedlang studietur, som blev arrangeret af det århusianske fakultet omkring årsskiftet 1972-73. Den slags ture arrangerer

fakulteterne så vidt muligt årligt, oftest til Rom eller Israel. Det lå der for i kortene, at jeg måtte arrangere en lignende tur efter min hjemkomst. Det var og er der imidlertid så mange negative sider ved i et fattigt land som Tanzania, at jeg syntes, at det var mere etisk forsvarligt og fagligt og personligt meningsfuldt i stedet at lave et udvekslingsprogram, som i sagens natur måtte finansieres fra Danmark. De danske studerende må selv søge rejsemidler. De tanzanianske studerende var først i en årrække sponsoreret fra Det lutherske Verdensforbund og gennem den sidste snes år via et legat under Det Danske Missionselskab.

Dette program har nu fungeret i 20 år, idet vi hvert andet år i efterårsemesteret har sendt 3 studerende til Tanzania og hverandet år modtaget tre studerende fra Tanzania. En af de mange fordele ved denne ordning er, at de aktuelle gæstestuderende lærer næste hold gæstestuderende at kende, så de kan være gode værter for dem, når de kommer på genbesøg i deres land. I alt er der altså rejst knapt 30 studerende hver vej – og utallige bånd er knyttet mellem danske og tanzanianske studerende på denne måde i de forløbne 20 år.

I begyndelsen fungerede programmet på fakultetet i Århus, som jeg var tilknyttet dengang. Og som Tanzania-freak nød jeg og mine ligesindede meget at have denne bilaterale forbindelse, hvor vi hver andet år kunne have undervisning med tanzanianske deltagere sammen med studerende, som havde været i Tanzania, og andre, som kandiderede til at tage afsted. Der var imidlertid andre lærere, der også havde internationale forbindelser, og som derfor gerne ville invitere f.eks. indiske studerende til gengæld for danske studerende, som gerne ville til Indien, specielt til United Theological College i Bangalore, som de danske teologiske fakulteter har haft megen forbindelse med, siden det blev grundlagt af den danske missionær, professor L.P. Larsen i 1910. Modstræbende gav jeg efter, og undervisningen blev totalt internationaliseret. Det har været en succes: Selv om det overskuelige bilaterale er hyggeligt, så har det multilaterale meget mere dynamik og indsigtsgavn i sig. Ikke mindst for de studerende, som nu mødes i Danmark fra praktisk talt alle verdensdele. Jeg har prøvet at lave lidt statistik på de fire hold, der har været på besøg, siden programmet blev flyttet til København i 1990. Der har været 49 deltagere fra 22 lande: Sydafrika (2), Botswana (2), Madagaskar (4), Tanzania (11), Malawi (1), Ægypten (3), Indien (6), Nepal (1), Bangladesh (1), Kasakhstan (1), Hongkong (3), Kina (1), Taiwan (1), Indonesien (1), Malaysia (1), Filippinerne (3), Estland (2), Rumænien (4), Ungarn (1), Israel (1),

Portugal (1) og USA (2). De fleste af disse studerende har været inviteret af Det Danske Missionsselskab, Santalmissionen og Folkekirkens Nødhjælp samt Det mellemkirkelige Råd og de mellemkirkelige stiftsudvalg. Resten har selv finansieret opholdet i Danmark.

Det er ikke let at beskrive, hvad det er, der sker, når 12 internationale studerende fungerer på et undervisningshold sammen med et tilsvarende antal danske studerende. Det er ofte som at føre en levende samtale med kirkefædre fra alle kirkeafdelinger – eller rettere: med deres meget nutidige arvtagere. Symbolsk stærkest virker det ved socialt eventyr, hvor studerende fra forskellige kulturer og kirker på tur og række – og somme tider i fællig – giver deres musikalske traditioner liv og lyd i Dronningens København. Det er lidt af en åbenbaring at opleve sådan noget midt i en dansk teologistuderendes glose- og årstalsterperi.

Mens dette skrives, ser vi frem til efteråret 1998, hvor vi har internationalt kursus med temaet "Church and Culture in the 20th Century". Som gæstelærer inviteres denne gang Dr. George Oommen fra Bangalore. Og blandt de nye sponsorer, der allerede har meldt sig, er foruden Sudanmissionen de mellemkirkelige stiftsudvalg i Roskilde og Viborg, der inviterer en deltager fra henholdsvis Madagaskar og Nigeria. På den måde indgår vi – som et mellemkirkeligt fakultet – også i et direkte samarbejde med folkekirkens officielle mellemkirkelige arbejde. Det er vi glade for. Og så er der i øvrigt altid plads til én studerende til, når nye sponsorer og værter melder sig.

Oikumene eller MacWorld?

*Betty Grønne Ahrenfeldt
Landssekretær i Danmarks Kristelige
Gymnasiastbevægelse og i KFUM og KFUK
i Danmark*

“Hvis jeg kunne, gav jeg en globus til alle børn...”

Disse i sig selv næsten banale ord er indledningen til et lille digt af Dom Helder Camara, den kendte modige og uortodokse brasilianske katolske ærkebiskop. Digtet fortsætter i samme enkle stil:

*Og om muligt
en globus med lys i
i håbet om
at åbne barnets øjne
mest muligt
og give det størst mulig interesse
for og kærlighed til
alle folk i verden,
alle racer,
alle sprog,
alle religioner!...*

(Dom Helder Camara, 1971. Kilde: “Tusind grunde til at leve”. Borgen 1985).

Disse få linier er de “briller”, som jeg i det følgende vil betragte to hovedpunkter igennem. For det første tager vi et kig på den “Zap-” og “MacWorld-kultur”, som unge verden over uden tvivl påvirkes af, og spørger til, hvilket verdensbillede den indgiver dem. For det andet går

vi i dybden med begrebet "økumeni" og dette begrebs eventuelle mulighed for at indvirke på nutidens unge. Hovedanliggendet i denne artikel er således, at det er afgørende vigtigt for kirkernes (og for at tage munden fuld: menneskehedens) fremtid, at så mange unge som muligt bliver præget af en økumenisk bevidsthed. En økumenisk bevidsthed, der kan lære mennesker at lade sig berige af hinandens forskellighed og lade dem indse, at de dybest set er afhængige af den samme helhed.

ZapWorld og MacWorld

I medierne og nok også blandt de unge selv er det meget almindeligt at anse de moderne kommunikationsmidler og de forskellige medier som ambassadører for kulturel åbenhed og/eller formidlere af en positiv indvirkning på de unges bevidsthed om den globale sammenhæng. Spørgsmålet er, om denne formodning er sand?

Det, som vi kunne kalde "ZapWorld", er efterhånden en væsentlig bestanddel af de fleste menneskers verdensbillede. Det opbygges hovedsageligt via de elektroniske mediers uendelige flow af informationer og underholdningsprogrammer, og via Internettet, hvor tilfældige kommunikationskonstellationer opstår og forsvinder lige så hurtigt igen. Et verdensbillede, der lader verden fremstå som et kæmpemæssigt marked, med alskens tilbud, som man kan bevæge sig ind og ud af, blot ved at trykke på knappen. En uforpligtende verden, hvor man kan prøve alt sjovt, vildt og vanvittigt af uden nogen form for risiko og egentligt engagement. Man kan lade sig underholde i timevis, indtil man ikke gider mere. Et zap – og man er ude og videre. I ZapWorld kan man, hvis man har tid til det, tilegne sig uendelige mængder af viden og man kan kommunikere med mennesker over hele jordkloden. Skal man forestille sig ZapWorld, må det nærmest blive som en jungle af informationsoverflader og fremragende illusioner. I ZapWorld er alt lige godt eller lige-gyldigt, og kan man ikke lide noget, kan man omgående zappe videre. Her gælder det frie valg og den komfortable distance. Spørger man sig selv om, hvilket menneskesyn og hvilket verdensbillede ZapWorld producerer hos det enkelte menneske, kan man måske positivt konstatere, at vi ved, eller har mulighed for at vide, mere om kloden og hinanden end nogensinde før. Men spørgsmålet er, om ikke de enorme mængder af information snarere gør os ufølsomme og ligeglade med verdens gang end engagerede i den? Kommunikation via Internet gør det muligt at "chatte" (sludre) med den fjerne-

ste afkrog af verden, hvilket i og for sig jo er fantastisk. Selvfølgelig kan langdistancevenskaber og kontakt påbegyndes også her. Men på "Nettet" kan ingen se hinanden, det er nemt at skjule sig bag en falsk identitet. Denne kommunikationsform er i selve sit væsen distanceret og derfor oplagt uforpligtende. Spørgsmålet er, om denne form for kommunikation kan præge mennesker i en negativ retning, så de generelt får svært ved at engagere sig i andre mennesker, og så de får en illusionsfyldt forståelse af både den nære og den fjerne virkelighed? Naturligvis er dette sat på spidsen, men alligevel er jeg ikke i tvivl om, at ZapWorld-bevidstheden ikke i længden bidrager til et engageret, endsige realistisk, medmenneskesyn og verdensbillede.

Hvor ZapWorlds grundkoncept er en slags tilfældighedernes og individets frie spil, er MacWorld-verdensbilledet tilsyneladende forsøget på at homogenisere, strukturere og ensrette verden, så alle kan nikke genkendende og velvilligt til den, uanset hvor de befinder sig. MacWorld-konceptet er at sørge for, at verdensborgeren med et Visa-kort på lommen kan føle sig tryk overalt på kloden, omgivet af genkendelige varer som Coca Cola, MacDonalds, Levis, Libresse osv. MacWorld er, i sin værste form, så at sige en lovlig form for imperialisme, der (endnu engang) signalerer, at den vestlige verdens normer er de eneste sande, eller i hvert fald dem, der har mest salgskraft. Og MacWorld skaber – bevidst eller ubevidst – en overbevisning om, at menneskeheden kan komme til at leve lykkeligt og harmonisk og i forståelse, hvis blot den konsumerer det samme. Men MacWorld eksisterer kun, hvis man har penge nok – og i stedet for at skabe lighed og helhed er dette verdensbillede således med til at skabe såvel økonomiske som sociale og bevidsthedsmæssige forskelle. I ZapWorld bydes alle holdninger, alle forskelle velkommen – men kun så længe man kan zappe væk fra dem, hvis de kommer for tæt på. I MacWorld hyldes et globalt enhedsprincip, som imidlertid kun gælder for dem, der har råd til at være ens – og som ikke er baseret på et globalt, men snarere et vestligt materialistisk værdisæt.

Definitioner af "oikumene-begrebet"

Overfor disse to kunstigt frembragte, men på sin vis meget virkelige verdener og deres meget store gennemslagskraft hos ungdomsgenerationen, står så Dom Helder Camaras verdensbillede, som jeg ser som det poetiske udtryk for "oikumene-tankens" (nærmere definition føl-

er). Camara bruger det naive billede af ønsket om at give ethvert barn en globus. En globus med lys i, så barnet kan få øje på og fatte ærlighed til alle folk, racer, sprog og religioner. Begreberne "Zap" og "Mac" med deres verdener af fritflydende ligegyldighed, forbrugersnrettethed og individorientering bliver her erstattet af kerneordene "interesse", "kærlighed" og "alle". Her angives et verdensbillede, som rummer forskellighed, men forudsætter helhed, og her hører vi et menneske som ved, at det er vigtigt at gøre børn og unge begribelige, at jorden er rund i mere end én forstand. At vi, i al vores forskellighed, er bundet sammen. Og her er vi for alvor fremme ved begrebet "oikumene".

Jeg har med vilje valgt at bruge udtrykket "økumeni" som forståelsesramme i artiklen. "Oikumene" er, som mange måske ved, et græsk ord, der betyder "hele den beboede jord". Her skal fremhæves 4 særligt vigtige aspekter ved ordet.

- "Oikumene" rummer på samme tid begreberne "mangfoldighed" og "helhed". Ordet har rod i det græske ord for hus "oikos". Et hus har mange forskellige dele og mange forskellige beboere, men udgør dog samtidig en helhed. Og både mangfoldigheden og helheden er gud-givne vilkår.
- Et interkonfessionelt aspekt (dialogen mellem kristne kirker af forskellige slags og mellem kirker af samme oprindelse, men med forskellige nationale tilhørsforhold).
- Et interreligiøst aspekt (dialogen mellem kristne kirker og andre religioner).
- Desuden ligger der i begrebet "den økumeniske bevægelse" en bevidsthed om og/eller et engagement i politik, social-etik/nødhjælp og økologi. For nogle er dette sandsynligvis at gå langt ud over betydningen af, hvad begrebet rummer i sin snævre betydning, men tager man den økumeniske bevægelses historie i betragtning, kommer man ikke uden om dette aspekt.

Et eksempel på en økumenisk udvikling

Jeg angav indledende, at hovedtanken med denne artikel var at påpege

vigtigheden af unges møde med og dannelse af en økumenisk tankegang. For at blive lidt mere konkret vil jeg i det følgende ganske ubeskedent tage udgangspunkt i mit eget konkrete møde med den økumeniske bevægelse.

Og på hvilken baggrund mener jeg så at kunne gøre mig klog på dette emne? Jeg er til daglig landssekretær i Danmarks Kristelige Gymnasias bevægelse og KFUM og KFUK i Danmark. Jeg er uddannet cand.teol. fra Århus Universitet og stammer fra Vestjylland, hvor jeg i øvrigt bor p.t. Min studietid i Århus var præget af to lige store interesser: økumeni og arbejdet med unge i DKG – som vel at mærke ikke udelukkede hinanden. Men min økumeniske "uddannelse" har særligt formet sig gennem mødet med Taizé-kommunitetet i Frankrig, Det økumeniske Center i Århus, et halvt års ophold på Kirkernes Verdensråds Studiecenter, Bossey, ved Genève, gennem deltagelse i forskellige økumeniske konferencer og besøg ved andre kirkesamfunds kirkemøder. Senest fik jeg i sommeren 1997 den store oplevelse at være med i delegationen for Den danske Folkekirke ved Det lutherske Verdensforbunds generalforsamling i Hong Kong.

I øvrigt er min opvækst og tildels også min "økumeniske opdragelse" nok et typisk eksempel på den voldsomme globaliseringsproces, som er indtruffet indenfor de seneste 30 år. For det stod ikke skrevet over min vugge, at jeg skulle komme til at opleve mange forskellige lande og kirkelige sammenhænge. I generationer har mine familiemæssige rødder været plantet så solidt som det nu er muligt i den karrige vestjyske sandjord. Slægtled efter slægtled er født, opvokset, gift og gået i graven i dette område, ofte uden at have været længere hjemmefra end Viborg eller Aalborg! En enkelt afhopper til København eller Amerika kan man vel finde i slægtsbogen, men ellers er der ikke mange spor af udlængsel og den i dag så lovpriste frie bevægelighed. Helt op til mine forældres generation har der været både traditionelle og pragmatiske grunde til, at småkårsfolket uddannede og bosatte sig der, hvor man nu engang blev født. Men med det økonomiske opsving i 60'erne skete der et skred, som var begyndelsen til den mobilitet i næsten alle henseender, som vi i dag næsten tager for givet. Ikke bare Danmark, men hele verden begyndte at "skrumpe ind". Da jeg var 20 år, havde jeg allerede foretaget 7-8 udenlandsrejser samt boet 1 år i Schweiz, hvor jeg mødte den reformerte kirke. Alt dette være sagt, ikke så meget af biografisk interesse, men fordi det er vigtigt at tænke over, i hvor høj

rad rejselysten og dermed globaliseringsprocessen i denne forstand
er eskaleret, og hvilket bevidsthedsskred der fulgte og følger med den.
at der gemmer sig spændende udviklingsmuligheder for den enkelte
unge i at rejse ud, skal jeg prøve at påvise i det næste afsnit.

Hvad sætter den økumeniske proces i gang?

Selv om de førnævnte økumeniske studieophold og de konferencer, jeg har deltaget i, har formet min økumeniske bevidsthed, må jeg alligevel konstatere, at det nok ikke er det, der i første omgang fik mig til overhovedet at bevæge mig i retning af den økumeniske bevægelse. De var snarere frugter af denne. Hvad da? Hvad er det, der forårsager og ansporer en proces hen imod en økumenisk tankegang (jf. de anførte betydninger)? Jeg tror desværre næppe, at det er gennem velskrevet oplysningsmateriale fra økumeniske institutioner og nok heller ikke gennem religionsundervisningen i gymnasiet, hvor man jo ellers bliver introduceret til både andre kirkesamfund og andre religioner. Én ting er at tilegne sig en faktisk viden om dette eller hint – en ganske anden sag er det at have en levende interesse for det, eller for at formulere det lidt skarpere: en eksistentiel interesse. Det er min erfaring, at interessen som regel først dukker op, når man opdager tre ting:

- at for at få mening med tilværelsen må man spørge om, hvor man kommer fra, hvor man skal hen, og hvorfor man er her. Sådanne eksistenspørgsmål dukker næsten altid op, når man er væk fra sit van-te miljø, på rejse ud i det ukendte
- at ens egne værdier i forhold til en sag er meget anderledes end værdierne hos de mennesker, man gennem længere tid er (tvunget til at være) sammen med
- at der, på trods af disse værdiforskelle, eksisterer en gensidig interesse og respekt for hinandens værdier.

Det er min formodning, at sådanne situationer 9 ud af 10 gange først opstår uden for Danmarks grænser. Nemlig når den unge er på den obligatoriske "dannelsesrejse" til Asien, på high school i USA eller – for mit vedkommende – et au pair ophold i Schweiz. Pludselig opdager man, at det ikke er nok at være Sine eller Niels, men at andre, måske bare ved at være dem, de er, får én til at stille spørgsmålet om,

hvem man i dybeste forstand selv er – og hvorfor man er. Sine og Nils mærker nødvendigheden af at være mere end et individ, idet de opdager, at samtalepartnerne måler deres tilværelse lige så meget ud fra deres religion, historie og sprog som ud fra deres individuelle livshistorie. Bare i løbet af én enkelt interkonfessionel eller måske interreligiøs samtale kan et ungt menneske måske både lære mere og i hvert fald få lyst til at besinde sig mere på den trosretning han eller hun tilhører, end gennem nok så mange timers religionsundervisning – og for den sags skyld konfirmandundervisning. Det ligger selvfølgelig i sagens natur, at det også kan risikere at gå i en hel anden grøft; nemlig hvis den unge er absolut "blank" mht. viden om sine egne rødder, og føler, at det bare gælder om at få en religiøs identitet. Så ligger det snublende nær blot at overtage modpartens tro og holdninger. Det vil dog for det meste kun gælde i mødet med nyreligiøse bevægelser, hvis kendetegn det bla. er, at de ikke er bundet til et bestemt sted og en bestemt kultur, og hvis hele dynamik går ud på at indoptage så mange elementer af al religiøsitet som muligt. Her fristes den forudsætningsløse unge nok let til at glide ind i et sådant religiøst "MacWorld"-fællesskab. Det er utroligt svært at forhindre dette, som imidlertid ofte ender med, at den unge bliver endnu mere rodløs og forvirret, end vedkommende var i forvejen. Men er den unges samtalepartner f.eks. en ortodoks eller katolik eller for den sags skyld jøde eller traditionel buddhist, vil disse sandsynligvis være meget kritiske og realistiske med hensyn til den unges ukritiske begejstring for deres tro. I mange traditionelle kirkesamfund, både kristne og ikke-kristne, er det faktisk en lang proces at blive indlemmet. Det kræver undervisning og lang tids overvejelse. Men i de fleste tilfælde sker der også "kun" det positive i religionsmødet, at den unge pludselig får behov for og lyst til at tænke nærmere over sin egen tro, dens tradition og betydning for vedkommende. Så er det i øvrigt en ærlig sag, hvis et menneske på længere sigt – på grund af en dybere teoretisk og praktisk erfaring – vælger at konvertere til en anden tro.

Uden at have noget statistisk materiale at hælde til må konklusionen være, at processen hen imod en økumenisk forholden sig i de allerfleste tilfælde begynder, når man har begivet sig ud i den store verden for en længere periode. Da vækkes der hos de fleste en åbenhed og en søgen, som de færreste vil vedkende sig eller er sig bevidst på hjemlig grund. Det betyder ikke, at det er umuligt at komme i den samme situation på hjemmebane, men de to ovenfor anførte faktorer skal stadig

være til stede. Og i et land, hvor over 80% af befolkningen tilhører ikke bare det samme kirkesamfund, men også generelt en meget homogen kultur, er disse faktorer ikke ofte til stede. Selvfølgelig findes der mennesker fra andre lande, andre kirkesamfund og andre religioner, men de er ikke mange nok til at tvinge folkekirkedanskerne til at forholde sig til de positive udfordringer i et religiøst pluralistisk samfund. Lægger man dertil danskernes blufærdighed i religions- og holdningsspørgsmål parret med alle gruppers trang til at holde sig for sig selv, er der ikke mange chancer for, at nogen ser styrken i og nødvendigheden af en økumenisk dialog.

Konkrete veje til økumenisk indsigt

Som ovenfor antydnet forekommer det af og til håbløst at vække nogen større interesse for eller bevidsthed om det økumeniskes betydning i vort lille "homogeniserede" land. Men jeg ser alligevel nogle lyspunkter i de mange unges lyst til at rejse ud og overskride grænser i mere end én forstand. Forfatteren Chesterton har engang sagt, at vil en englænder vide noget om London, skal han blot tage til Paris, for da begynder han uvilkårligt at drage sammenligninger. Sådan også med de unge. Uanset hvad deres motiver er for at rejse ud, bliver de på rejsen uvilkårligt draget til at drage sammenligninger mellem de religioner og kulturer de møder, og deres egen religion, historie og kultur. Og jeg tillader mig at tro, at de vender hjem med en større åbenhed og interesse overfor deres egen religion, og hvad der faktisk er lige så vigtigt: med en positiv erfaring af, at mødet med mennesker, der er meget forskellige fra dem selv, ikke nødvendigvis er en trussel, men tværtimod kan være en enorm berigelse.

Det er også meget positivt at iagttage de tiltag, der sker i de kirkelige børne- og ungdomsorganisationer i disse år. Som aldrig før etableres der udvekslingsbesøg, rejser og volontørordninger, som ikke kan undgå at udvide de unges religiøse og kulturelle horisont. Der findes naturligvis snesevis af eksempler, men for at pege på et konkret tiltag har vi i DKG de sidste 4 år inviteret nogle unge fra forskellige udviklingslande til at deltage i vort sommerstævne. Efterfølgende har de været på besøg i en dansk familie nogle dage og fået en introduktion til det danske demokrati, de danske økumeniske institutioner og dansk kirkeliv. De intense samtaler mellem de danske og de udenlandske unge om alt fra bibelsyn til sport, politik og kærlighed har overbevist mig om, at ingen af dem tog hjem uden lidt mere indsigt i og respekt for hinandens

virkelighed og overbevisning. En del har holdt kontakten ved lige, og disse langdistancevenskaber siger mig mere end noget andet, at det nytter at skabe disse møder. Det giver mig et håb om, at de kommende generationer i folkekirken ikke vil se mennesker fra andre kirkesamfund og andre religioner som hhv. ligegyldige eller truende, men som samtalepartnere og spændende medmennesker.

Hvorfor økumeni og kristendom hænger sammen

I det foregående har jeg tilladt mig at gå ud fra, at der var en nødvendig sammenhæng mellem økumeni som jeg forstår den og kristendommen. Det vil bestemt ikke alle give mig ret i, og nogen vil måske mene, at jeg med den brede definition af begrebet har bevæget mig helt ud i periferien af det kristne budskab. Derfor vil jeg afsluttende sige lidt om, hvorfor jeg anser økumeni-begrebet for at være et teologisk og evangeliefunderet begreb.

Selve ordet "oikumene" findes en håndfuld steder i Det nye Testamente, hvor det med lidt forskellig accent skiftevis betyder "den beboede jord" og "menneskeheden". Så vidt jeg ved, optræder ordet ikke nogen af disse steder i andet end denne faktuelle betydning. Man kan altså ikke argumentere for, at begrebet har nogen fremtrædende plads i evangelierne og brevene, og man må konkludere, at ordet ikke i den forstand har en teologisk betydning. Men det betyder ikke, at ordets nuværende betydning ikke allerede er væsentlig til stede i Jesu liv og lære. Selve ordet får som sagt først sin nuværende teologiske ladethed, hvis vi tager springet op til begyndelsen af vort århundrede, hvor den økumeniske bevægelse fødes. Men selv om Jesus i sagens natur ikke har skullet forholde sig til kirkesplittelser, så levede han jo midt i et samfund, der var splittet af krig, af sociale og kulturelle forskelle og af lærestridighederne mellem de forskellige teologiske grupperinger i det jødiske samfund. Og den omgivende romersk prægede verden falbød på mange måder lige så mange forskellige virkelighedsforståelser og værdier som vores tid. Men Jesu syn på enhver splittelse eller strid om, hvem der sad inde med sandheden eller retten, var altid det samme. To pragtfulde stridssamtaler med saddukæere og farisæere i Matt. 22, 23-40 er gode eksempler på dette. Til saddukæernes pernittengrynnede argumenter imod opstandelsen, svarer han med en vis portion humor, at det skal de ikke bekymre sig om, for Gud "er ikke Gud for døde, men for levende". Og til farisæerens spørgsmål om, hvilket bud der er det største, svarer han med det dobbelte kærlighedsbud. Henvistheden til

Gud og næsten – vel at mærke uanset om næsten er en hedensk samaritaner, en overløber af en tolder, eller en foragtet luder – er det fundamentale bud. Uanset hvor og med hvem Jesus befandt sig, accepterede han de mest mærkelige mennesker og helbredte dem både med ord og med gerninger. Hvorfor? Fordi han kompromisløst satte dette bud over alle andre, og fordi han var og er selve personifikationen af det bud, som han ofrede sig selv for. Og det Gudsrige, som han forkyndte, blev allerede nærværende sammen med ham, i hans liv, død og opstandelse. Derfor må det være en naturlig følge af den kristne tro, at man efter bedste evne forsøger at efterleve dette bud. Og det betyder bl.a. at se og møde "hele den beboede jord" og dens mylder af forskellige mennesker med andre holdninger og overbevisninger end vores, som nogen Gud forpligter os på at elske. At elske betyder her -så vidt min fatteevne rækker – at acceptere nogen, som de er, fuldt, helt og uden betingelser. Det er vel ikke for ingenting, at der i Matt. 5 står "Hvis I kun elsker dem, der elsker jer, hvad løn kan I så vente?" Jeg tror næppe, at ordene om løn her handler om en plads i himlen, men ganske enkelt om det liv, man skaffer sig selv og andre med en sådan livsindstilling. Det gør vi imidlertid den ene gang efter den anden, og det kan kun Gud, ikke vi, råde bod på. Det ændrer imidlertid ikke på, at vi altid er forpligtede på en næstekærlig tankegang, som er den økumeniske bevidstheds dybeste forudsætning.

Fri os fra etnisk kirkemusik!

Peter Arendt, organist i Grenå

Mange kender sikkert den vidunderlige historie om Einstein og Bohr, der diskuterer kvanteteorien. På et tidspunkt, hvor Niels Bohr har fortalt om de tilfældigheder, der råder i hans teori, siger Einstein, at Bohr skal ikke fortælle ham, at Vorherre bare er sådan en, der sidder og spiller terninger. Hertil svarer Bohr, at nu skal Einstein altså ikke fortælle Vorherre, hvad han skal og ikke skal!

En af hovedtankerne bag Niels Bohrs forskning var, at hvis vi kun brugte logikken og dermed gik ud fra det, vi kendte, kunne vi måske nok blive klogere på, hvad vi allerede vidste, men hvis vi ville gøre nye opdagelser, måtte vi bruge vores intuition.

Noget lignende kan man sige om kirkens liturgiske liv. Hvis vi udelukkende tager vores udgangspunkt i det velkendte, kan vi uden al tvivl føre denne tradition tættere på det fuldkomne, men hvis vi vil tilføre vores kirkeliv noget nyt, må vi ud og søge i den store verden.

Men skal kirken overhovedet forny sig? Ja, så sandt som evangeliet er "den gode nyhed"! Kirken er der, hvor alt bliver helt nyt. Så radikalt, at det rækker uendeligt langt forbi alle fornyende forsøg. Vi behøver ikke krampagtigt at søge fornyelsen. Men vi behøver heller ikke skrækslagent at søge at dæmme op for den. Den kommer (næsten) af sig selv, der hvor kirken tør være kirke.

Niels Thomsen siger i Det mellemkirkelige Råds årbog 1996, at "Det lutherske Verdensforbund ikke har noget at gøre i Møgeltønder". Bå-

de-og. På den ene side findes der vel næppe noget værre end den missionær, der kommer hjem fra Afrika eller Asien og tror, at alt der kunne lade sig gøre derude, også kan lade sig gøre herhjemme.

På den anden side må man sige, at hvis vores erfaringer med internationalt tværkirkeligt arbejde ikke har et eller andet at gøre også i Møgeltønder, så bør vi slet ikke beskæftige os med den slags. Arbejdet bliver først virkelig interessant, når det bliver sat i relief af det velkendte herhjemme – og omvendt.

Niels Thomsen siger det selv så udmærket i samme interview, hvor han fortæller, at samværet med andre kirker "medfører kritiske spørgsmål til ens egen kirke og uddyber forståelsen af ens egen kirkes identitet. Det er som at kigge ind gennem egne vinduer".

I gennem de seneste 6-7 år har undertegnede og min kone, Betty, for midlet, hvad vi selv kalder verdenskirkemusikken, et par hundrede gange i forskellige kirker til koncerter, menighedsaftener, musikguds-tjenester, korworkshops, seminarer etc. Og vores erfaring er, at tingene flytter sig netop i disse år.

Det tværkirkelige arbejde bliver først rigtig interessant, når det bliver sat i relief af det velkendte; her et afrikansk exitus i Københavns Domkirke i anledning af DMS's 175-års jubilæum i 1996.

De første år mødte vi netop en venlig nysgerrighed. Vi blev, som daværende biskop Lind har udtrykt det, ikke mindst Fyns Stifts musikalske vindue ud mod den store verden.

Sidenhen har vi blandt tilhørerne mærket en stigende lyst til selv at komme med ud gennem vinduerne, til ikke længere kun at være iagttagende "turister". Nu spørger flere og flere, om vi kan lære noget af andre folkeslags måde at holde gudstjeneste på. Kan disse erfaringer berige vores eget gudstjenesteliv?

De kan i hvert fald give os et mere nuanceret syn på egne forhold.

Et eksempel:

Fornylig var jeg indblandet i en diskussion om, hvorvidt et lokalt kor kunne bruge kirken som øvelokale. Koret synger både kirkemusik og mere "folkelig" musik, men medvirker dog ved en række kirkekoncerter hvert år. Ønsket fra koret blev afvist med, at det ville krænke rummets hellighed at bruge kirken til den slags musikalske samvær.

For nogle år siden besøgte min kone og jeg en basismenighed i Rios "favela" (i øvrigt en sort katolsk menighed så langt væk fra Rom, at man der havde en kvindelig katolsk præst!). Her brugte man kirkerummet til det hele: man holdt gudstjeneste i det, man bespiste de fattige i det, man dansede i det, man sov i det. Det var sikkert også det eneste rum i miles omkreds, der kunne holde troperegnen ude.

Herhjemme kan vi bruge vores (ofte vel prestigefyldte) sognegårdsbyggerier til disse sekundære kirkelige aktiviteter. Derfor behøver vi heller ikke at bruge kirkerummet til f.eks. ikke-kirkelige korprøver.

Den mulighed havde de ikke ude i favelaen. Men mon Vorherre syntes, at deres meget brede aktiviteter skulle krænke rummets hellighed?

Når man kommer hjem fra kirkemøder med fremmede folkeslag, ser man nok lidt mere pragmatisk på netop den slags ting end den, der aldrig har været ude.

Men hvad skal så verdenskirkemusikken i Møgeltønder? Der er selv sagt stor forskel på, hvad der kan lade sig gøre ved en studentergudstjeneste i Århus, Aalborg, København eller Odense, og hvad der er muligt ved en liturgisk koncert i eksempelvis Møgeltønder.

Netop i studentermenighederne møder man folk, der har alderen og nysgerrigheden til virkelig at prøve kræfter med liturgisk stof fra den store verden. Hvis man præsenterer det samme for små skolebørn, vil man oftest blive mødt med skrækblandet undren. Og tilsvarende hvis man møder op med verdenskirkemusikken på et plejehjem.

Men i de seneste år er der blevet taget adskillige gode initiativer for at skaffe nye danske salmer og andet liturgisk materiale til børn. Og man må nok sige, at de ældre har så rigeligt i den nuværende danske gudstjeneste.

Derimod har kirken ikke megen kontakt med mennesker i aldersgruppen 18-30. Her kan man bruge verdenskirkemusikken, fordi den på samme tid er kulturelt grænsesprængende og dog stadigvæk fast forankret i kirkens evangelium. Denne erfaring har vi gjort ved talrige studentergudstjenester, korworkshops, karnevals-, festuge- og kulturnatsgudstjenester samt ved konventer og seminarer over hele landet.

Kirkens to primære opgaver er fortsat at forkynde evangeliet og lovprise Vorherre!

Men midlerne til begge kan diskuteres.

Først lovsangen.

Franciscanermunken Broder Theodor fra Assisi (efterhånden kendt af mange herhjemme) forsvarede engang sin kirkes rigdom med, at man kun må give Vorherre det bedste, man har. Men hvad nu, hvis man er hip-hop eller heavy-metal-musiker og gerne vil lovprise Vorherre med sit næb? Skal vi så som kirke sige stop?

Her må man fastslå, at der findes ingen musik, som er mere **kristen** end anden musik. Det er musikkens brug og først og fremmest de ord, som den forbindes med, der gør den til kirkemusik. Et af de bedste eksempler herpå, er et pakistansk kyrie, som vi har fremført i flere hundrede danske kirker. Her synger man den oldkirkelige anråbelse på en raga, altså en melodi oprindeligt komponeret til hinduistisk trospraksis. Men hvor klæder de "hinduistiske" toner de gamle kristne ord.

Og hvilke midler skal man så bruge, når evangeliet skal forkyndes?

Luther og Kingo var ikke i tvivl, når de sagde, at man ikke skulle give fanden al den gode musik, og de derefter gjorde massivt brug af deres tids verdslige melodier.

Hvorfor ikke gøre det samme i dag? Skønt der er problemer forbundet hermed. For hvad er folkets musik? Ungdommens musik anno 1998 er ofte dikteret af meget stærke pengekræfter. Er det disse kræfter, vi skal støtte i vores dialog med de unge?

Når vi kom ind i arbejdet med verdenskirkemusikken, skyldtes det ikke mindst tidligere omtalte biskop Linds ønske om at finde et brugbart alternativ til den påtrængende bløde danske kirkepop. Og det, vi er kommet hjem med, har vel også i højere grad været den ægte vare.

Men inspirerer mellemkirkelige kontakter og et internationalt engagement også en dansk organist i det daglige arbejde med højmesserne, endsige de kirkelige handlinger? Vi var en måned i Schweiz i 91 og små 3 uger i Rio i 93, så det er lang tid siden, vi har været af sted. Alligevel henter jeg hver dag inspiration fra disse rejser.

Først og fremmest fra rejsen til Schweiz. Her var vi samlet ca. 40 kirkemusikere fordelt med små 10 fra hvert kontinent. Og her fik min kone og jeg, der begge er klassisk skoledede fra et dansk musikkonservatorium, vendt fuldstændig op og ned på hele vores musikalske liv. Vi erfarede, at der ved siden af vores musikkultur findes 5 andre verdensmusikkulturer, universer med deres klassiske og populære musik, deres symfoniorkestre og dansebands, men også universer som aldrig kan blive vores! Jeg ved nu mere end tidligere, hvor jeg har rod. Bach er stadigvæk bedst! For mig! På denne jord kan jeg ikke komme tættere på at se himlen åben, end når paukerne intonerer Juleoratoriet, når fløjter og oboer triller, når trompeterne stiger tilvejs, og strygerne og jeg selv med på orglet jager helt ned til de dybeste toner.

I Schweiz lærte vi, at der ved siden af vores egen musikkultur findes 5 andre verdensmusikkulturer, musikalske universer med deres klassiske og populære musik, deres symfoniorkestre og dansebands, deres Bach og deres Beatles

Men jeg har lært, at samme musik lyder radikalt anderledes for en kirkeemusiker fra Indonesien eller Kina, ligesom de derude også har deres Bach og Mozart, som jeg med tiden kan lære at påskønne, men aldrig uldt ud at forstå. For musik er ikke, som Mozart troede, et universelt prog, men kun et universelt fænomen, desværre ...

Men der er også andre erfaringer end musikalske at hente med hjem fra internationale, tværkirkelige møder. Erfaringer, som jeg kan bruge til mit daglige møde med min menighed.

Hver gang man hører eller læser om andre menneskers oplevelser af mellemkirkelig virksomhed, går det som en rød tråd igennem alle ud-sagn, både fra de professionelle kirkepolitikere og os græsrodder: Det er ikke de fine resolutioner, men samværet, mødet mellem mennesker, der har betydet mest. Hertil vil enkelte danske teologer sikkert sige, at vi slet ikke kommer i kirke for at være sammen. Selv ville jeg nok nøjes med at formulere det sådan, at vi netop kommer til kirke for at være sammen om noget større end os selv.

Og jeg tror, at disse internationale erfaringer kan bidrage til en mere fordomsfri omgang med anderledes tænkende også herhjemme. Jeg har medvirket ved koncerter i både advents- og pinsekirker herhjemme. Jeg har rejst med apostolere og andre frikirkefolk på en musikalsk/humanitær rejse til Rusland. Ikke at jeg deler alle disse kirkers synspunkter. Med adventisterne måske kun ganske få. Men man var da underlig, hvis man gerne rejste ud i verden og sugede til sig af fremmede folkeslags gudstjenesteliv, ja måske endda gik ind i en interreligiøs dialog, men ikke ville snakke med naboen hjemme i Grenaa, bare fordi han/hun er pinsemand/kvinde.

Så Det lutherske Verdensforbund og Kirkernes Verdensråd og Det latinamerikanske Kirkeråd etc. har også noget at gøre i min dagligdag herude på Jyllands næsetip. Selv når jeg går over kirkegården til en bisættelse på vores lille kapel. Her møder jeg måske igen en lille sørgende og kirkefremmed skare af folk, der ikke som jeg er vokset op "i huset", som Laub sagde. Og måske folk, der har et musikalsk univers, der ligger milevidt fra mit.

Og jeg bliver ikke mere rodløs af mødet med de(t) fremmede. Men jeg behøver netop ikke at være bange for dem, fordi jeg gennem dette kig "ind ad egne vinduer" har lært mere om, hvor jeg selv hører til. Det har rustet mig til en meget nødvendig og forhåbentlig frugtbar dialog med folk, der står et andet sted end mig, i Danmark eller i Costa Rica.

Men kan vi helt konkret bruge verdenskirkemusikken i den danske folkekirke? Også der, hvor der ikke er f.eks. studentermenigheder?

Når vi ser på alle vores naboer, England, Tyskland, Norge og Sverige, har de gjort brug af denne musik i deres gudstjenester i de sidste 20 år. Ikke mindst i de kirker, som ligger os allernærmest, de andre nordiske, kunne man slet ikke forestille sig en koralbog uden en god portion kirkemusikalsk stof fra den ikke-europæiske del af verden. Denne følelse af samhørighed med andre kirker jorden rundt er en integreret del af deres gudstjenesteliv; ligesom det oprindeligt var meningen med f.eks. vores egen kirkebøn: vi beder for os selv, for de nærmeste og så for hele verden!

Det største øjeblik i internationale gudstjenester er, når vi hver især beder Fadervor på vores modersmål. Har man prøvet det, vil den følelse af samhørighed følge en, hver gang man beder sit Fadervor.

Et andet højdepunkt er fredshilsener, som jo også praktiseres hos alle vore nabokirker.

I øvrigt har ideen med disse musikalske seminarer fra arrangørernes side slet ikke i første omgang handlet om, hvad vi vesteuropæere og nordamerikanere fik med hjem. Men i Kirkernes Verdensråds arbejde for at styrke de enkelte landes brug af egen kultur (og dermed formidske brugen af vestlig ditto) er det nødvendigt, at vi er nogle vesterlændinge, der sætter os på skolebænken og lader os belære af de andre, som de i 3-500 år velvilligt har ladet sig belære af os.

Og vi behøver slet ikke at sætte os på den skolebænk for at skamme os, men fordi det er fantastisk berigende også for os. Og for øvrigt bliver man ude i den såkaldt 3. verden ved med at spørge os, hvordan vi nu gør derhjemme. Men nu er forholdet mellem vores og deres verden langsomt ved at blive mere ligeværdigt, i det mindste når det handler om kulturudveksling.

Hvorfor bruger jeg overskriften: Fri os fra etnisk kirkemusik!? Fordi den ganske enkelt ikke findes. Vi må holde op med at se på de andre som de andre. Som om vi var de første og de andre den 2. eller 3. eller 4. eller 7. verden. Ellers må en afrikaner også til at definere Bach som greco-romansk etnisk kirkemusik.

Her er det godt at huske på, at kristendommen ikke blev til i nogen bestemt verdensdel, men lige netop der, hvor tre store verdensdele mødes. Så kristendommen er en fremmed, en fundamentalt anderledes religion for os alle. Og derfor skal den plantes ned i alle dele af verden.

ned i alle kulturer, sådan at de/vi kan tage deres/vores univers med ind i evangeliets lys.

En newzealandsk biskop sagde ved åbningsgudstjenesten i Canberra ved Kirkernes Verdensråds 7. generalforsamling i 1991 (hvor en gruppe af den oprindelige befolkning endelig kom til orde med egne danse og skikke i kirkelig sammenhæng): "Trød varsomt, for husk på, at Gud var her med disse mennesker, før den hvide mand kom!"

Havde der bare været nogen, der havde sagt dette lidt tidligere ...

Kirkernes Verdensråds generalforsamling i 1998

*Sognepræst Anders Gadegaard
Næstformand i Det mellemkirkelige Råd og
formand for Rådets arbejdsgruppe om
Kirkernes Verdensråd 1994-98*

I 1998 fylder Kirkernes Verdensråd (KV) 50 år. Siden starten i Amsterdam i 1948 er antallet af medlemskirker vokset fra 147 til mere end 330 kirker. Grundlaget for medlemskab ligger i selve konstitutionen for rådet, at det er "et fællesskab af kirker, som bekender Jesus Kristus som Gud og Frelser i overensstemmelse med Biblens ord og derfor søger at fuldbyrde deres fælles kald til den treenige Guds ære". Meningen med KV er altså at udgøre den ramme, der gør det muligt for kirkerne sammen at "fuldbyrde det fælles kald". Hvori det kald består, og hvilke praktiske udtryk det bør få, – ja det er jo, hvad medlemskirkerne må drøfte med hinanden i en konstant proces. Og her brydes meningerne, og kompromiser må indgås – sådan som det skal være i et fællesskab med så mange og så forskellige deltagere.

Ved den kommende jubilæums-generalforsamling til december i Zimbabwe i det sydlige Afrika, er det meningen, at de mange medlemskirker skal genbekræfte betydningen af medlemsskabet af KV. Derfor er der i de sidste 2-3 år forløbet en proces, hvor sekretariatet i Genève har rundsendt ideer og udkast til formulering af en selvforståelse og en vision for KV's arbejde ind i næste årtusinde, på engelsk kaldet "A Process for a Common Understanding and Vision" (CUV). Som et af resultaterne vil det store sekretariat blive omstruktureret i overensstemmelse med ønskerne for det fremtidige arbejde. Den forestående generalforsamling er derfor af stor betydning for KV, fordi det skal vi-

e sig, dels om rådet stadig har udbredt tilslutning, dels på hvilke områder medlemskirkernes interesse i det fortsatte arbejde er størst.

Et Verdenskirkeråd?

Ikke sjældent herhjemme hører man KV kaldt for "Verdenskirkerådet" ud fra den formening, at det er en del af KVs selvforståelse, at man på sigt ønsker at fremstå som det øverste organ for en samlet kirke på verdensplan. Men mistanken er forkert. Det har aldrig været tydeligere end netop i disse år, at KV ikke er eller nogensinde skal blive en superkirke med bestemmelsesret over de enkelte medlemskirker. Tværtimod er det klart, at hvert medlem er en selvstændig og uafhængig kirke, som imidlertid vedkender sig at tilhøre det samlede fællesskab af kirker og derfor er medlem af KV. Man kan sige, at KV er det synlige udtryk for, at kirkerne véd sig forpligtet på hinanden som kirker m.h.t. udveksling af synspunkter, gensidig støtte og hjælp både hvad angår forkyndelsesarbejdet, den teologiske uddannelse, lægmandsuddannelsen, sociale, politiske og økonomiske forhold.

Kirkens enhed – et mål for Kirkernes Verdensråd?

Alligevel tales der dog i snart sagt ethvert officielt dokument fra KV om, at det ene eller andet initiativ, man sætter i værk, sker som "et skridt på vej mod dén synlige enhed, som er alle kirkers mål". For eksempel udlægges det omtalte "fælles kald" ofte som "*et kald til at stræbe efter kristen enhed, idet kirkerne binder sig til hinanden i fælles guds-tjeneste og vidnesbyrd, mission og diakoni – et kald som udføres i lydighed mod Kristi bøn "at de alle må være ét for at verden skal tro" (Johs. 17, 21)*" (citeret fra introduktionen til det nyligt udkomne bibelstudiemateriale til generalforsamlingen). Det har igennem årene bl.a. ført til den misforståelse, at KV så sig selv som primus motor for én verdenskirke. Men hvis ikke det er tilfældet, hvad betyder så den megen tale om at være på vej til en større grad af synlig enhed?

Her er det vigtigt at bemærke, at det nye dokument "Common Understanding and Vision" (CUV) udtrykkeligt slår fast, at kirkernes og de kristnes enhed er givet på forhånd af Gud i Kristus: "*Den gensidige forpligtelse mellem kirkerne i KV er rodfæstet i den erkendelse, at de er sat ind i et forhold til hinanden på grund af Guds handling i Jesus Kristus, som går forud for enhver beslutning, kirkerne måtte tage. Som det blev sagt allerede i Amsterdam (1948): 'Kristus har gjort os til sine, og han er ikke delt.'*" En-

heden er altså givet på forhånd. Kirkens enhed er Kristi legeme. Enhver kirke er som et lem på Kristi legeme – såvel som den enkelte kristne kan betragte sig som et lem på Kristi legeme.

Men denne enhed er naturligvis skjult og vil forblive skjult indtil Guds rige åbenbares i sin herlighed. Hvad der derfor er brug for, er synlige, foreløbige udtryk for denne skjulte enhed “for at verden må komme til tro”. Det hører til den kristne menigheds forpligtelse at søge at udtrykke den skjulte enhed i denne verden – vel vidende, naturligvis, at de synlige udtryk er foreløbige og tvetydige, ja ligefrem kan være falske. Men det ændrer ikke ved forpligtelsen til konstant at søge at give enheden udtryk – for fællesskabets skyld, og “for at verden må komme til tro”, dvs. som en del af kirkens missionsforpligtelse.

Det er denne bestræbelse, KV ønsker at være ramme for på verdensplan, ligesom den enkelte sognekirke med sit menighedsråd er det på lokalt plan. Og da er det også et naturligt ønske for KV, at de synlige udtryk for enheden må vokse i troværdighed, i betydning for de enkelte medlemmer og i indholdsværdi.

Enhedens udtryk

Det næste spørgsmål, man må besvare, bliver så: Hvilke synlige udtryk bør fællesskabet eller enheden få?

1. Først bør man nævne en *fælles gudstjeneste- og nadverfejring*. At kristne er givet en enhed med Gud i Kristus, forpligter til at dele denne enhed med alle andre kristne i modtagelse af Ordet og syndernes forladelse og udtrykke den i fælles lovprisning. For mig at se er det en fundamental eksistensberettigelse for KV at være ramme for et sådant gudstjeneste-fællesskab. Den gensidige inspiration af kirkernes meget forskelligartede liturgiske traditioner, der sker igennem KV, forårsager en berigelse af kirkelivet rundt om i verden – også herhjemme. Det føles fattigt, når folk fra forskellige kirker – som regel gejstlige – afstår fra at holde gudstjeneste sammen, fordi læren skiller dem. Så er der brug for samtale og gensidig tilnærmelse. Det er KV til for at fremme.

2. *Teologiske læresamtaler*. Forståelsen af kristendommens indhold skal være i konstant bevægelse – fordi verden bevæger sig. Det er vigtigt, at de centrale emner, som skiller kirkerne, som f.eks. synet på dåb, nadver og præsteembede, hele tiden drøftes, så man undgår misforståelser

mellem kirkerne. Er der uenighed, skal den frem i lyset. Og kan der opnås enighed, hvor man troede, der rådede uenighed, er det et fremkridt i sig selv, fordi kirkerne derved får lettere ved at sameksistere og samarbejde. Mange steder i verden ser man konflikter mellem store og små kirker, som bunder i fastlåste, overleverede opfattelser af "den rette måde at være kirke på". Kan der løses op for de opfattelser gennem æresamtaler, vil det gøre livet lettere mange steder for mindretalskirker.

3. *Uddannelse af læg og præst.* Flertallet af KVs medlemskirker er ekstremt fattige og uden en lang tradition for højere uddannelse og voksenundervisning. KV er bl.a. til for at sikre udarbejdelse og udveksling af ressourcer til undervisningsbrug – en dyr og krævende opgave, men for utallige kirker er KV slet og ret en nødvendig livline til inspiration og udvikling af den teologiske og kirkelige undervisning. – Set i et dansk perspektiv burde vi nok med vores lægmandstradition i højere grad end i dag tilbyde støtte til andre kirker på området: Bevidstgørelse og uddannelse af lægfolket – f.eks. ved at tilbyde kurser herhjemme eller tilbyde at stå for undervisningen på kurser i andre dele af verden formidlet gennem KV.

4. *Den diakonale indsats.* For mange kirker er næst efter Ordets forkyndelse medlemmernes daglige levevilkår den altafgørende faktor. Hvis f.eks. forhold som fattigdom, sult, krig, analfabetisme og AIDS kendetegner det daglige liv, som det f.eks. er tilfældet i den del af Afrika, hvor dette års generalforsamling skal holdes, så er det indlysende, hvorfor det må optage kirkerne mere end alt muligt andet. For disse kirker forekommer sådan noget som læresamtaler nærmest at være en flugt fra den påtrængende virkelighed, man står midt i – et luksusproblem for rige (vestlige) kirker. Opgaven at bøde på hverdagens umenneskelige lidelser må for disse kirker stå over alt andet – men må samtidig forekomme umulig at løfte. Men endnu mere umuligt, siger de, er det at lade være at forsøge! Sådan en holdning gør indtryk og kan ikke andet end forpligte hele KV-fællesskabet. KV er bl.a. til, for at de materielt ressourcestærke kirker kan hjælpe de fattige kirker med at løfte denne opgave. Det kræver en indsats af diakonal art helt lokalt i de enkelte menigheder og deres land- og byområder. Og det kræver en indsats på politisk plan for at skabe bedre økonomiske forudsætninger. Det ene kan ikke skilles fra det andet. Derfor kommer KV nødvendigvis også til at beskæftige sig med politiske spørgsmål som f.eks. han-

dels- og gældsforholdene i de fattige lande. Når det vigtigste for en medlemskirke er at kæmpe for anstændige levevilkår, demokratiske rettigheder, mulighed for skolegang osv., og den appellerer til sine internationale venner om støtte og opbakning for at skabe opmærksomhed og politisk pres, ja så må fællesskabet, dvs. KV, nødvendigvis reagere og blive talerør for denne kamp, ellers var det forpligtende fællesskab jo ikke ægte. Ofte kræver det en grundig dokumentation af forholdene i de enkelte lande m.h.t. krænkelse af menneskerettigheder, økonomisk og politisk undertrykkelse, som man ikke kan forvente, KV selv tilvejebringer, men som KV kan formidle – f.eks. mellem f.eks. FN, andre internationale organisationer og de berørte kirker.

Det bedste eksempel på en vellykket koordinering af en politisk indsats til gavn for en række medlemskirker er selvfølgelig kampen mod apartheid i Sydafrika. Men også i konflikter som den nuværende i Sudan mellem muslimer og kristne eller i Palæstina mellem jødiske israelere og muslimske og kristne palæstinensere, spiller KV en vigtig rolle for at give de kristne mulighed for at blive hørt i deres politiske kamp.

Nye tendenser

I mange år har KV set det som sin opgave at udføre mange af de opgaver, som jeg har omtalt. Man har sat omfattende projekter, studier og programmer i gang, bedt "rige" kirker finansiere dem og søgt at involvere "fattige" kirker i at få projekterne virkeliggjort.

I dag er man ved at erkende, at drivkraften ikke så meget skal ligge i Genève, men i medlemskirkerne selv, hvis der skal opnås bæredygtige resultater. KVs opgave er derfor i stigende grad blevet at formidle det samarbejde mellem kirkerne, som kirkerne selv ønsker; det vil sige koordinere indsatsen, men ikke stå for den. Det har taget – og tager stadig – tid for sekretariatet at vænne sig til denne nye rolle. Her har de svagt faldende bidrag til KVs økonomi faktisk virket befordrende, fordi det har krævet slankning af sekretariatet og nytænkning omkring anvendelsen af de til rådighed værende ressourcer.

Mange kirker – herunder den danske folkekirke – vil gerne selv stå i et partnerskab med kirker rundt om i verden, hvad enten det nu drejer sig om læresamtaler, mission, undervisning eller udviklingsarbejde. Men det kræver jo en høj grad af koordinering at effektivisere et sam-

arbejde mellem de flere hundrede kirker og deres utallige kirkelige organisationer. Det skal KV sørge for sammen med de involverede parter. KV skal være mødestedet, en platform for samtale og samarbejde. KV skal opsamle og distribuere information, og KV skal sikre opmærksomhed omkring de medlemskirker, som andre er tilbøjelige til at glemme. Heri ligger en vigtig såkaldt økumenisk disciplin: at holde hinanden underrettet om det mange-facetterede samarbejde, så man undgår overlapning. – Uden KV som formidler ville denne økumeniske disciplin gå tabt.

Fremtiden

Når den danske folkekirkes delegation til generalforsamlingen i Zimbabwe (på 8 personer) mødes et par gange i løbet af 1998 for at afklare synspunkter, vil det vigtigste være at prioritere, hvilke områder KV bør koncentrere sig om i de næste år – og så kæmpe for at få dem igen-nem på generalforsamlingen. Meget tyder på, at delegationen er enig med Det mellemkirkelige Råd, som i 1997 enstemmigt vedtog at tilsende KV disse ønsker for fremtiden:

Uddannelse af og udveksling mellem medlemskirkernes **lægfolk** skal udgøre en vigtig prioritering i KV. Ikke mindst unge og kvinder skal tilbydes disse muligheder.

Læresamtaler og studieprojekter skal finde sted på foranledning af medlemskirkerne og gerne afvikles regionalt, så det er kirkerne selv, der står for processerne, mens KV er med som bisidder og konsulent repræsenterende hele fællesskabets interesser. Endvidere skal KV hjælpe til at engagere eksperter i de enkelte processer fra andre dele af fællesskabet til inspiration for de i processen involverede parter. Og sluttelig kan det være KVs opgave at sikre en evaluering af processerne.

Menneskerettigheder, fred og forsoning må vedblivende være et emne med høj prioritet i KV, eftersom så mange medlemskirker er dybt influeret af tidligere eller nuværende krigstilstande og/eller politisk undertrykkelse. Fremover er det vigtigt at se disse forhold i sammenhæng med det **udviklingsarbejde**, der drives igennem mange kirkesamfund. Der skal arbejdes for at **professionalisere KVs personale**, hvad angår indsigt, frem for at betragte KV som en blot administrativ enhed, der er projekt- og programudførende. Det betyder, at KVs arbejde kommer til at dreje sig om at arrangere rundbordsmøder

mellem de involverede kirker og organisationer, foranledige analyser, debat og erfaringsopsamling omkring indsatsområderne, rådgive og tage aktivt del i den politiske manøvrering sammen med kirkerne.

Et nøgleord for fremtidens Kirkernes Verdensråd er således **decentralisering**. KV skal fremover ikke kontrollere og styre, men tage del i et teamwork mellem ligeværdige partnere. KV i Genève vil snarest blive et slags "Clearing-house", hvorfra arbejde samles og uddelegeres, når medlemskirker har sat sig en fælles opgave. Kirkernes Verdensråd skal fremover ses som **et netværk** af mange selvstændige kirker og ikke som et overordnet styrende organ for verdens kirker. Heri ligger fremtidens muligheder for KV. Man må indse, at **KV ikke er sagen selv, men at KV er et hjælperedskab** for selve sagen: at kirkerne selv mødes og i samtale og samarbejde udtrykker deres enhed.

Jeg er overbevist om, at denne nye retning for Kirkernes Verdensråd ind i dets andet halve århundrede ikke fører til en mindre betydning for KV og økumenien – snarere tværtimod. For ved uddelegering og decentralisering får man jo involveret langt flere lokale ressourcer. Men det kræver vilje til forandring indefra i KV. Det bliver spændende at se, om den er til stede. Det vil generalforsamlingen i december i Zimbabwe afsløre.

Eksempel på forberedelsesmateriale til generalforsamlingen

Glæd jer i håbet

Gud har "genfødt os til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde", siger forfatteren til Peters Første Brev. Derfor skal vi "juble med en uudsigelig, forklaret glæde" (1 Pet 1,3;8).

Udadtil havde de mennesker, som dette brev var stilet til, ikke meget at juble over. De omtales som "fremmede blandt andre folkeslag" (1,1), og brevets mange hentydninger til lidelsens virkelighed tyder på, at det var mennesker, som blev mødt med fjendtlighed i samfundet, hvor de blev betragtet som fremmede. Nogle NT-forskere mener, at dette brev var en del af en prædiken, der blev holdt ved dåbsgudstjerner. Det understreger kraftigt, at de, som er døbt til Kristus, har del både i hans død og i håbet ved hans opstandelse. Dåben er ligesom at dø fra sig selv og at blive født til en helt ny slags liv, med en glæde som ingen magt på jorden kan ødelægge.

Fødsel er altid et tegn på håb. På et tidspunkt, hvor landet var i dyb nød, forsikrede profeten Esajas kong Akaz om, at der skulle fødes et barn, som ville bringe nyt håb om fred (Es 9,5). I den mørkeste tid under Anden Verdenskrig, da det tjekkiske folk var besat af fjendtlige magter, fik et kristent ægtepar et barn. De kaldte hende Nadeje, hvilket betyder "håb". Under hele hendes opvækst var udsigterne for det tjekkiske folk dystre. Men hele tiden holdt Nadejes forældre fast ved troen på, at intet, som nogen jordiske magter kunne gøre, kunne tilintetgøre det håb, som blev givet til verden ved Jesu opstandelse. "Fordi jeg lever, skal I også leve" var de troens ord, som de gav videre til deres datter. Dette levende håb inspirerer hende stadig, især når hun kan samles med to eller tre andre i Jesu navn og mærker den opstandne Kristi nærvær, når de sammen holder nadver.

Det var det samme håb, der inspirerede Johan Hus (1372-1415), den store tjekkiske reformator, som endog var parat til at give sit liv for Kristi skyld. Dette samme håb kan inspirere det tjekkiske folk i dag til at dele det gode budskab med deres naboer - selv dem som er uden

Gud og uden håb i denne verden - at også de kan blive genfødt til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde. Ligesom den tidlige kirkes kristne, som Peters Første Brev var stilet til, lærer de, hvad det betyder at være parat til at vidne om det håb, de har - og altid "med sagtmødighed og guds frygt" (1 Pet 3,16).

Det er blevet sagt, at hvert nyfødt barn er et tegn på Guds fortsatte tro på menneskeheden. En dag da de engelske aviser var fulde af trusler om det stigende antal indvandrere og af statistikker, der skulle gøre folk forskrækkede over det voksende befolkningstal, fødte en vestindisk mor på et hospital i London en elsket datter. Ligesom de tjekkiske forældre kaldte hun sin datter Hope (håb), og medlemmerne af den menighed, hvor den lille pige blev døbt, forpligtede sig til at prøve at opbygge et samfund, hvor ethvert barn af enhver race virkelig bydes velkommen som et Guds barn. Dåben markerer den genfødsel ind i et nyt samfund, hvor vi træder ind i fællesskabet med hinanden, idet vi alle har del i vor opstandne Herres liv.

Det virker af og til, som om vi i dag må leve som et håbets fællesskab i en håbløshedens kultur. En præst fra Australien fortæller om et besøg på Smokey Mountain i Manila, en slumby bygget på et massivt affaldsbjerg. På dette bjerg af affald, midt i stanken og skidtet, er der opstået et helt samfund. Folk har bygget huse af affaldsprodukter; de har travlt med at lede i affaldet efter sælgelige ting og sager, så de kan få lidt kontanter. Børnene i deres lasede tøj griner frækt. Nede i muddet mellem de skårede urtepotter fik den besøgende øje på en højrodet geranium i blomst. Det var, ligesom den åndede liv og symboliserede håbet midt i den tilsyneladende håbløshed, glæden midt i kaos og lidelse. Jesu Kristi opstandelse kommer til os ligesom den lysende røde blomst. Men i modsætning til alle jordiske blomster er det et levende håb, ægte og evigt, som aldrig vil visne.

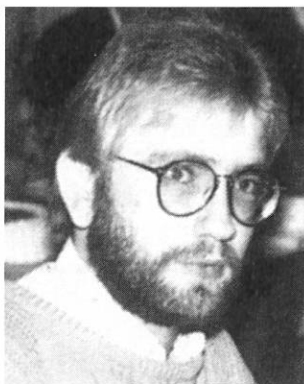
Oplevelsen af Kristi levende nærvær kan tale om håb til mennesker af alle kulturer. En ung kvinde fra Thailand, som var på et studieophold i USA, følte sig fuldstændig fremmedgjort i landet. Hun var ofte alene, da hun ikke havde fået mange venner, og derfor søgte hun trøst og fred ved at gå ind i en kirke. Selv om hun ikke havde lært noget om den kristne tro, talte bygningens stilhed og skønhed, billederne og lysene klokkenes kimen og forsamlingen af folk omkring alteret alt sammen til hende om noget levende, som hun ønskede at komme nær. Da hun

kom hjem til Thailand igen, opsøgte hun en kristen præst og sagde: "Jeg føler virkelig, at Gud ønsker jeg skal blive kristen." Præsten forklarede hende om, at hendes søgen var et resultat af Guds eget initiativ til at søge efter hende. Efter oplæring i den kristne tro blev hun døbt og oplevede glæden ved at høre til i et fællesskab, hvor der holdes gudstjeneste og aflægges vidnesbyrd.

Men ligesom for de første kristne kan det kristne vidnesbyrd i vort århundrede også betyde martyrium. Kirken i det 20. århundrede har haft flere martyrer end på noget andet tidspunkt i kristendommens historie. Blandt disse var de kristne i nazitidens Tyskland, som opdagede, at kristendommen og nationalsocialismen var uforenelige. Begge kræver fuldstændig lydighed. En af dem, der bekendte den kristne tro, var Grev Helmuth von Moltke. Om hans livshistorie blev der for nylig vist en tv-film baseret på hans breve og taler. Ved retssagen mod ham for hans såkaldte "forræderi" ved at gøre modstand mod nazismen udtalte han frimodigt, at selv om Hitler havde profeteret, at hans "Reich" ville vare tusind år, tror de kristne, at det eneste evige rige er Kristi rige. I kraft af denne tro og styrket af et sidste nadvermåltid, som han holdt i fængslet sammen med sin kone og sin præst, gik Helmuth von Moltke frygtløst sine bødler i møde, mens han glædede sig i det håb, som har strålet om martyrerne gennem hele kirkens historie.

Bibelmeditation ved Nadeje Mandysova fra de bibelstudier, der er udgivet af Kirkernes Verdensråd til generalforsamlingen. Titlen er: Turn to God - Rejoice in Hope, Bible Studies - Meditations - Liturgical Aids.
Oversat af Birgit Kaiser.

Den færøske kirke og det mellemkirkelige arbejde

*Sognepræst Uni Næs
Færøernes observatør i Det mellemkirkelige
Råd siden 1997*

Den evangelisk lutherske kirke på Færøerne er en del af den danske folkekirke. Således har forholdene været siden reformationen. Den geografiske beliggenhed har gjort, at Færøerne som et lille øsamfund har levet både samfundsmæssigt og kirkeligt under særlige forhold.

Kort kirkehistorisk rids

På Færøerne har der helt frem til begyndelsen af dette århundrede været 7 præstegæld med 7 præster. I dag er der 13 præstegæld med 21 præster og 60 kirker.

I midten af forrige århundrede kom det første frikirkesamfund til Færøerne – plymouthbrødrene også kaldet baptisterne. Baptisterne udgør den største kirke uden for folkekirken.

I starten af dette århundrede begyndte den romersk-katolske kirke et kirkeligt og socialt arbejde på Færøerne, hovedsagelig i Tórshavn. Der kom også andre trossamfund: Pinsebevægelsen, Adventistsamfundet og Frelsens Hær. I alt udgør frikirkerne ca. 12 % af befolkningen på Færøerne.

Ud over disse mere etablerede frikirkesamfund, findes der også fler

mindre grupperinger, der hovedsagelig har deres oprindelse i pinsebevægelsen.

Folkekirken og frikirkerne

starten af dette århundrede var forholdet mellem folkekirken og frikirkerne – især baptisterne – meget spændt. Det var specielt synet på dåben, der skilte parterne.

De sidste 30 år har forholdene været mere afbalancerede. Dog opstår der med mellemrum debat i de færøske aviser hovedsagelig om dåbsforståelsen.

Forholdet til det mellemkirkelige arbejde

Ud over personlige kontakter på nationalt, nordisk og europæisk plan, har den færøske kirke ikke som selvstændig kirke været med i mellemkirkeligt arbejde. Det skyldes måske, at den færøske kirke frem til 1990 var en del af Københavns Stift, som varetog disse interesser.

I 1990 fik den færøske kirke status som et selvstændigt stift med egen biskop. Siden 1990 har stiftsøvrigheden og biskoppen arbejdet med at ajourføre den kirkelige lovgivning på Færøerne, der hovedsagelig bygger på "Lov om kirkernes styrelse" fra 1924. Disse love bliver i øjeblikket behandlet i det færøske lagting. Bliver lovene gennemført, danner de også den lovmæssige baggrund for deltagelse i det mellemkirkelige arbejde.

Loven om folkekirkens økonomi, samt Bekendtgørelse nr. 891 fra 23. november 1993 om folkekirkens deltagelse i det mellemkirkelige arbejde, er således ikke gældende for Færøerne. Men det er vort håb, at økonomiloven og de andre love vil blive ratificeret af lagtinget snarest og sat i kraft hurtigst muligt.

Det er vigtigt for det fremtidige mellemkirkelige arbejde, at vi får en lovgivning på området, således at den færøske kirke som det 12. stift i den danske folkekirke kan være med i det mellemkirkelige arbejde på lige fod med de andre stifter.

21.-26. maj 1997 aflagde Det danske mellemkirkelige Råd besøg på Færøerne. Meningen med besøget var at orientere og oplyse om

MKR's arbejde i Danmark samt at blive orienteret om de færøske kirkeforhold, herunder det mellemkirkelige arbejde. I forbindelse med besøget fik MKR også lejlighed til at have samtaler med repræsentanter fra frikirkerne.

I denne sammenhæng inviterede det færøske stift med biskop Hans Jacob Joensen i spidsen til et orienteringsmøde i Tórshavn sammen med MKR. Deltagerne på mødet var, ud over Det mellemkirkelige Råds medlemmer, Færøernes Stiftsovrighed, Færøernes Kirkeinspektion, landsstyremanden i kirkelige anliggender, præsterne i folkekirken, repræsentanter for den færøske menighedsrådsforening samt repræsentanter for frikirkerne på Færøerne.

Dette møde i Tórshavn den 24. maj 1997 sammen med MKR vil nok blive husket som et kirkehistorisk møde. Det var nemlig første gang på Færøerne, at en så stor og bredt sammensat kirkelig forsamling mødtes. Forhåbentlig vil dette være spiren til en fortsat dialog mellem folkekirken og frikirkerne på Færøerne.

Udsigterne for mellemkirkeligt arbejde på Færøerne

Vi kan ikke tale om noget organiseret mellemkirkeligt arbejde på Færøerne, men på græsrodsniveau har der gennem de sidste 20-25 år været en del økumenisk aktivitet. Det har især været frikirkerne, der har været initiativtagere. Disse tiltag har f.eks. været fælles mødekampagner, March For Jesus, gospelkoncerter og andre sang- og musikarrangementer.

Af kirkelige organisationer har KFUK i Tórshavn i en årrække været initiativtager til kvindernes internationale bededag. Her har også flere af frikirkerne deltaget.

I et lille samfund som det færøske kan det måske være svært at pege på de store resultater, når det gælder samarbejde mellem de forskellige trossamfund. Men i vor tid er der en tendens til større forståelse og respekt for hinandens synspunkter og arbejdsformer. Et lille eksempel kan illustrere dette: I 1987 kom baptisternes sangbog ud i revideret udgave – også med salmer fra folkekirkens salmebog. I 1990 kom der en ny udgave af den færøske kirkes salmebog – også med enkelte salmer fra baptisternes sangbog. Dette er absolut nye toner – noget man ikke havde kunnet gennemføre med de tidligere udgaver!

I øjeblikket forbereder man en ny oversættelse af den færøske bibel. Der findes to bibeloversættelser på færøsk – folkekirkens og baptisternes. Målet er, at repræsentanter fra alle kirker og trossamfund skal være med i arbejdet.

Når det gælder det mellemkirkelige og det økumeniske arbejde på Færøerne, må vi konstatere, at vi har manglet faste styringsformer. Med de nye kirkelove, som forhåbentlig vil træde i kraft 1. januar 1999, vil vi få etableret de nødvendige rammer omkring det mellemkirkelige og det økumeniske arbejde på Færøerne.

Interessen for det kristelige arbejde på Færøerne er stor. Der er en livlig aktivitet i folkekirken, repræsenteret bl.a. af Indre Mission og de folkekirkelige organisationer. Aktiviteten er ikke mindre inden for frikirkerne.

Forhåbentlig vil oprettelsen af et mellemkirkeligt stiftsudvalg i Færøernes Stift være medvirkende til, at den færøske folkekirke får større forståelse for det mellemkirkelige arbejde, og at frikirkerne bliver mere åbne for aktiv deltagelse i en konstruktiv dialog.

Årsberetning for Det mellemkirkelige Råd 1997

Sekretariatschef Ane Hjerrild

Da det første spæde samarbejde mellem kirker blev indledt i begyndelsen af dette århundrede, skete det, fordi mennesker fra forskellige kirker havde mødt hinanden, havde udvekslet tanker og hørt om hinandens erfaringer. Ud fra det personlige kendskab udvikledes et samarbejde, der bredte sig fra enkeltpersoner og efterhånden inddrog kirker, men hvor det personlige fortsat spillede og spiller en stor rolle. Siden er der kommet andre aspekter til, for størstedelens vedkommede udviklet gennem de store internationale kirkelige organisationer, som blev dannet for 50 år siden, og som også folkekirken er medlem af. I disse organisationer er det kirker, der er medlemmer, og det er kirkerne, der definerer, hvad organisationerne skal arbejde med. Fra begyndelsen har det kirkelige hjælpearbejde, diakonien, været en væsentlig del af det kirkelige samarbejde, disse organisationer er til for.

Hvis bevægelsen virkelig er en bevægelse, er det ikke tilstrækkeligt at beskrive, hvad der skete, da den begyndte for den første generation af engagerede mennesker, men der må stadig komme nye til, som engagerer sig. Er der tale om en fortsat bevægelse og ikke blot en institution, så må på ethvert tidspunkt de forskellige generationer af engagerede være til stede med hver deres synsvinkel og interesse. Er de det, er der til gengæld mulighed for en ægte bevægelse i mellemkirkeligt og

øumenisk arbejde, således at der til stadighed er nye mennesker, som gør deres første personlige erfaringer med andre kristne, og som derfor søger at arbejde sammen. Det er dette samarbejde, de internationale kirkelige strukturer er til for.

Bevægelsen i det mellemkirkelige og økumeniske arbejde afhænger i høj grad af evnen og viljen til at åbne sig mod andres visioner og ønsker til samarbejdet. Somme tider får denne evne og vilje til samarbejde et tiltrængt skub udefra fx i vanskeligheder med at skaffe tilstrækkelige økonomiske midler eller politiske ændringer i samfundet. Undertiden kan evnen og viljen fremmes af strukturdrøftelse, eller ny åbenhed og nye muligheder kan somme tider opstå, når nye mennesker, som har mod og vilje og gennemslagskraft til at give arbejdet en ny drejning, inddrages.

I folkekirkens mellemkirkelige arbejde er det med udgangen af 1997 otte år siden, der blev indført en ny struktur for det mellemkirkelige arbejde i folkekirken. Det har helt klart betydet, at nye mennesker er inddraget i arbejdet, og der er i dette arbejde virkelig tale om, at nogle mennesker har været med i mange år, og andre er kommet til på et senere tidspunkt. Det har medført en bredde i arbejdet, som både gør sig gældende i Det mellemkirkelige Råd og i stiftsudvalgene, og som sætter dagsordenen i sekretariatets arbejde: Det strækker sig fra oplysninger om adresser på kirker til personer, der skal besøge vort land, eller danskere der skal besøge et fremmed land – til fx behandling af afgørende teologiske spørgsmål, der vedrører kirker over hele verden. Så forskelligartet arbejde giver en meget varieret dagsorden for Det mellemkirkelige Råds møder, om end dagsordenen på overfladen ofte ser ens ud fra møde til møde. Det giver også et forskelligartet arbejde i sekretariatet, hvor arbejdsopgaverne varierer fra dag til dag og fra uge til uge.

Deltagelse i de internationale organisationers arbejde

Konferencen for Europæiske Kirker, KEK

Arbejdet i Det mellemkirkelige Råd har i 1997 været præget af, at to af de internationale kirkelige organisationer, som folkekirken er medlem af, og som Det mellemkirkelige Råd varetager den daglige kontakt til, har afholdt generalforsamling. I juni var det Konferencen for Europæiske Kirker, der afholdt møde i Graz, Østrig. Den første del af mødet var en form for europæiske kirkedage, som KEK arrangerede i

samarbejde med Den Europæiske Katolske Bispekonference. Temaet for mødet var "Forsoning – Guds gave og kilde til nyt liv". I kirkedagene deltog mere end 10.000 mennesker fra alle europæiske lande og kirker. Det var anden gang, et sådant paneuropæisk møde blev afholdt, men det var første gang, østeuropæerne frit kunne deltage på helt lige vilkår med vesteuropæerne. Tidligere kunne kun et begrænset antal få visum til at rejse ud og være med. Men nu kunne de komme uden officiel indbydelse, og det gjorde de i stort tal. Alene fra Rumænien kom der over 1000 deltagere. Denne nye åbenhed satte i høj grad sit præg på mødet, så netop det at møde hinanden og lytte til hinandens erfaringer og tanker blev afgørende.

Også en stor gruppe danskere deltog i mødet, folkekirke- såvel som frikirkefolk og katolikker, officielle repræsentanter såvel som individuelt engagerede.

Efter dette åbne, tematiske møde afholdt KEK generalforsamling for en mindre gruppe mennesker, heriblandt 5 delegater fra den danske folkekirke, udpeget af Det mellemkirkelige Råd efter indstilling fra stiftsudvalgene og de kirkelige organisationer.

Generalforsamlingen modtog rapporter om arbejdet siden sidste generalforsamling for fem år siden, og derefter fastlagde de retningslinjer og prioriteringer for arbejdet i de næste syv år til næste generalforsamling. Denne prioritering er ikke altid lige let at få foretaget, for uanset den nye europæiske åbenhed er der stadig forskellige ønsker til arbejdsform og -område i KEKs medlemskirker, dvs. protestantiske og ortodokse kirker fra alle Europas nationer.

Forud for generalforsamlingen var der også i Danmark gået en forbedelsesproces. Delegaterne mødtes for at drøfte de emner, der skulle arbejdes med i Graz, og for at lære om den særlige mødeprocedure, der gælder, når man mødes til internationale møder.

Der blev udarbejdet et forberedelseshefte på dansk i samarbejde med Det økumeniske Fællesråd, og dette hefte var til rådighed for de danske menigheder. Hftet blev oversat til engelsk og var til rådighed for alle engelsktalende delegater i Graz, som et eksempel på, hvordan vi i vor sammenhæng ser på og arbejder med dette tema.

Det mellemkirkelige Råd udgav har udgivet en lille pjeces på dansk, hvor der informeres om KEK, og hvor de danske medlemmer af komiteer og kommissioner fortalte om det aktuelle arbejde, de er med til at udføre.

jecen var en af fire, som Det mellemkirkelige Råd udgav i 1997. De andre pjecer er om Kirkernes Verdensråd, Det lutherske Verdensforbund og om Rådets eget arbejde.

Selv om ingen af Det mellemkirkelige Råds medlemmer var delegater ved KEKs generalforsamling, satte denne sit præg også på drøftelserne i Rådet, som fulgte forberedelserne tæt og forud havde en drøftelse med delegaterne om de spørgsmål, der ville være vigtige på mødet. KEK havde forud for generalforsamlingen forespurgt medlemskirkerne, hvordan de ønskede arbejdet prioriteret efter generalforsamlingen, og Rådet udarbejdede et svar herom, som blev sendt til KEK, og som også blev drøftet med delegaterne og med KEK-arbejdsgruppen. Brevet blev endvidere sendt til stiftsudvalgene. Rådet gav udtryk for, at det ønskede følgende opgaver tilgodeset og prioriteret:

- forum og redskab for samarbejde mellem kirker samt fortsat støtte og bistand til mindretalskirker i Østeuropa
- mægling i konflikter mellem kirker
- kontakt til den katolske kirke gennem CCEE
- medlemskirkernes inddragelse i programsamarbejdet, således at en større del udføres af medlemskirkerne, men gerne inspireret af og koordineret gennem KEK.

I november var KEKs nye generalsekretær Keith Clements foredragsholder ved Det økumeniske Efterårsmøde, og i den anledning besøgte han også Det mellemkirkelige Råd.

Det lutherske Verdensforbund, LVF

Tre dage efter KEKs generalforsamling i Graz begyndte Det lutherske Verdensforbunds generalforsamling i Hong Kong, fire dage efter Hong Kongs genindlemmelse i Kina.

Til denne generalforsamling havde folkekirken udpeget 11 delegater, hvoraf to var rådsmedlemmer.

Temaet for generalforsamlingen var "I Kristus kaldet til at vidne". Valget af Hong Kong som sted for generalforsamlingen var truffet af et flertal af LVFs council som en henvisning til, at generalforsamlingen ikke tidligere havde fundet sted i Asien, og at det ville være en solidaritetstilkendegivelse over for de kristne i Hong Kong og Kina, at generalforsamlingen blev lagt på dette sted.

Desværre indebar dette også, at generalforsamlingen måtte forkortes

meget, fordi det var særdeles dyrt at holde møde i Hong Kong. Desværre betød det også, at der imod tidligere praksis ikke kunne vedtages en tilkendegivelse om religiøse og andre menneskerettigheder i Kina, hvilket den danske delegation ellers havde arbejdet på at få vedtaget. Der var for stor frygt for konsekvenserne for og blandt de fem små lutherske kirker i Hong Kong.

På et tidligere tidspunkt havde det fra LVFs side været ønsket, at arbejdet med Fælleserklæringen om Retfærdiggørelseslæren kunne have været afsluttet med generalforsamlingen. Denne erklæring handler om luthersk og romersk katolsk forståelse af Guds retfærdiggørelse af mennesker i Jesus Kristus, og om hvorvidt kirkerne i erklæringens formuleringer kan genkende deres egen bekendelses lære om retfærdiggørelse ved tro, og om de i fremstillingen af den romersk katolske lære kunne anerkende, at denne lære ikke længere gav grund til fordømmelse.

Det viste sig imidlertid, at erklæringen behøvede mere grundlæggende revisioner, end det havde været forudset. Derfor måtte generalforsamlingen nøjes med at blive informeret om arbejdet hermed, mens medlemskirkernes endelige svar først vil foreligge i sommeren 98. Det mellemkirkelige Råd har oversat og udgivet også den endelige version af dokumentet med en introduktion ved sognepræst Anders Gadegaard. I det svar, som MKR indsender til LVF, vil biskoppernes stilningtagen udgøre svaret m.h.t. det læremæssige i dokumentet.

Generalforsamlingen i Hong Kong markerede også 50 året for LVFs eksistens bl.a. med en særlig gudstjeneste og en festaften med kavalkade over de forløbne 50 år.

Københavns Drengekor var inviteret til at synge ved fejringen af organisationens 50 års jubilæum under generalforsamlingen i Hong Kong i 1997, og det lykkedes at skaffe fondsmidler til Drengekorrets rejse til Hong Kong, således at koret kunne bidrage både til den gudstjeneste, der markerede jubilæet, og til den efterfølgende jubilæumsfest. Der blev udtrykt stor glæde og taknemmelighed over Drengekorrets bidrag. Ud over delegaterne deltog også Niels Thure Krarup i generalforsamlingen som "udlånt medarbejder", og Helle Rosenkvist deltog som steward. Endvidere deltog observatører fra Dansk Missionsråd og fra Folkekirkens Nødhjælp samt enkelte presserepræsentanter.

Som ved KEKs generalforsamling forberedte delegaterne sig til generalforsamlingen, bl.a. sammen med de øvrige nordiske delegater. Det

nordiske forberedelsesmøde blev afholdt i Karrebæksminde i Danmark i marts 97.

Herefterfølgende har delegaterne udarbejdet en temmelig kritisk rapport til den næste generalforsamling, og Det mellemkirkelige Råd har fulgt kritikken op med to breve til Det lutherske Verdensforbund. Det første brev uddyber ønsket om mere indsigt i LVFs økonomi. Det andet brev omhandler bl.a. om forståelsen af det i LVF meget anvendte begreb "kommunion", som i den udbredte brug, der gøres af det, i bedste fald må siges at give mulighed for mistolkninger, fx i form af at LVF skulle have nogen form for institutionel autoritet over medlemskirkerne eller på nogen måde kunne binde medlemskirkerne i forhold til vedtagelser fra LVF. Det andet brev omhandler også spørgsmålet om de demokratiske procedurer i LVF, især under generalforsamlingen.

Rapporten fra delegaterne kan, som det også er tilfældet for rapporten fra KEKs møder og i øvrigt for alle andre møder, der er nævnt i beretningen, rekvireres fra MKRs sekretariat.

Kirkernes Verdensråd, KV

I Kirkernes Verdensråd afholdes der generalforsamling i slutningen af 1998, og arbejdet er allerede præget af generalforsamlingen. Det spiller også i denne sammenhæng en rolle, at KV i 1998 fejrer sit 50 års jubilæum. I forbindelse hermed har arbejdet været koncentreret om at formulere en fælles beskrivelse blandt medlemskirker og samarbejdspartnere af, hvordan kirkerne forstår det fællesskab, som Kirkernes Verdensråd er, og hvilken vision de har for det fremover. Den proces kaldes på engelsk Common Understanding and Vision, ofte forkortet CUV. Det mellemkirkelige Råds arbejdsgruppe om Kirkernes Verdensråd har arbejdet med denne problematik, og arbejdsgruppen udarbejdede i løbet af året forslag til Rådet til svar til KV i denne proces. Rådet mødtes med arbejdsgruppen i juni 97 og drøftede oplægget, som derefter blev indsendt til Kirkernes Verdensråd. Senere blev det udsendt til stiftsudvalgene og til de øvrige nordiske kirker til orientering. På mødet i centralkomiteen for KV i september drøftedes et nyt oplæg udarbejdet på basis af svarene fra medlemskirker og samarbejdspartnere. På grundlag af denne drøftelse udformedes en ny version af CUV, og denne version skal delegaterne på generalforsamlingen tage stilling til.

Processen om CUV begyndte som en evalueringsproces, der skulle rette KV fremad efter 50 års jubilæet; men i løbet af processen er der kommet et element af økonomisk pressen til, fordi KV som alle andre store internationale organisationer, ikke længere kan skaffe de samme midler som tidligere. KV er derfor blevet tvunget til personalenedskærper, og til at lave en grundig drøftelse af, hvordan arbejdet skal prioriteres og af, hvad medlemskirkerne selv kan påtage sig at udføre på vegne af flere kirker eller på vegne af hele fællesskabet. I løbet af de 50 år, organisationen har fungeret, er der sket mange ændringer ikke blot i verden, men også i kirkerne. Der er dannet råd og konferencer af kirker i regioner og i de enkelte lande, og mange af de store kirker har, som folkekirken, fået råd og sekretariater, der kan arbejde direkte sammen med andre kirker om information, studier, fælles projekter etc. Dette må nødvendigvis medføre, at også arbejdet i KV må ske på en anden måde end tidligere.

I 1997 afholdt Kirkernes Verdensråd en konsultation om lægfolkets rolle i kirken og i den økumeniske bevægelse, og folkekirken havde fået en invitation til at sende en deltager til denne konsultation. Med udgangspunkt heri inviterede Rådet de mellemkirkelige stiftsudvalg til at udpege hver et medlem til en ad hoc arbejdsgruppe om lægfolkets rolle med henblik på at udarbejde et debatoplæg og være baggrundsgruppe for den ene deltager i konsultationen.

Arbejdsgruppen nedsattes med repræsentanter fra Haderslev, Roskilde, Helsingør og Københavns Stift. Ad hoc arbejdsgruppen afsluttede sit arbejde i januar 1997 med et debatoplæg, og Lisbet Christoffersen deltog i denne konsultation. Debatoplægget fra arbejdsgruppen blev sendt til stiftsudvalgene til orientering.

I marts var formanden for KV, overhovedet for den armenske kirke i Libanon, katolikos Aram I på besøg i Danmark, hvor dels MKR, dels DØF var vært for ham. Under besøget fik Aram lejlighed til en drøftelse med Rådet om arbejdet i KV. Han talte ved DØFs årsmøde i Århus, hvor han også mødtes med stiftsudvalget og fik en indføring i stiftsudvalgets arbejde og i det kirkelige liv i stiftet. I Københavns Domkirke blev der arrangeret en økumenisk gudstjeneste med medvirken af biskop Erik Norman Svendsen og katolikos Aram I, og denne havde desuden lejlighed til en drøftelse i udenrigsministeriet om forholdene i Mellemøsten, og i Folkekirkens Nødhjælp om hjælpearbejdet i Libanon, specielt forholdet til børnehjemmet Fuglereden. De

er mange gamle forbindelser mellem den danske folkekirke og den armeniske kirke, og Aram, der ønskede disse forbindelser fortsat og udbygget, inviterede Det mellemkirkelige Råd til at aflægge et genbesøg i 1998.

Sammensætningen af alle tre delegationer til generalforsamlinger i 1997 og 98 fremgår af den sidste del af denne beretning.

Nordisk Økumenisk Råd, NØR

Nordisk økumenisk Råd afholder årsmøde hvert år. I juni 1997 blev årsmødet afholdt i Island.

En stor del af NØRs konferencer er regelmæssigt tilbagevendende, og de henvender sig da som regel til den gruppe, der arbejder med et bestemt emne, eller som er ansat til at varetage et særligt arbejdsområde, fx nordisk flygtningekonsultation eller møde for de nordiske økumeniske sekretærer. En anden del af NØRs konferencer er mere bestemt af aktuelle emner, som man i Norden kan have glæde af at studere i fællesskab. Fx afholdtes der i Slagelse i februar en konsultation om det almindelige præstedømme, eller lægfolkets opgave. I denne konsultation deltog den ad hoc arbejdsgruppe om lægfolk, som MKR havde nedsat. I august gennemførte NØR arbejdsgruppen en studietur til sekretariatet i Uppsala.

Nordisk Tysk Kirkekonvent

Selv om arbejdet i forhold til de store organisationer har været dominerende i 1997, har der også været plads til at medvirke til kontakter fra kirker til kirke og til at modtage besøg af kirkelige repræsentanter. I slutningen af august blev Nordisk Tysk Kirkekonvent afholdt i Løgumkloster. Deltagerne indkvarteredes på Refugiet, og møderne fandt sted i Folkekirkens Pædagogiske Instituts lokaler. Stiftsudvalgene i Haderslev og Ribe havde gjort et stort arbejde for at hjælpe med tilrettelægning af programmet, for at arrangere en udflugt til Ribe og ud i marsken og for at få de udenlandske gæster ud på besøg i menigheder i den afsluttende weekend. Det havde gennem nogen tid været drøftet, om konventet skulle fortsætte i den nye situation i Europa efter 1989. Konventet blev dannet efter 2. Verdenskrig og havde sin helt særlige funktion, da Tyskland var delt, og da de østtyske kirker levede isoleret i forhold til de øvrige europæiske kirker. I somme-

ren 1997 vedtog Det mellemkirkelige Råd imidlertid at fortsætte engagementet i konventet, der har sin store berettigelse i at skabe kontakt mellem mennesker og menigheder, uden at dette involverer andet og mere end mødet i sig selv. Efter 1990 har også deltagere fra de baltiske lutherske kirker, fra Polen og fra Ingermanland været inviteret med. Under konventet i Danmark i 97 deltog for første gang repræsentanter fra den ingermanlandske kirke i Rusland, og de to deltagere kunne berette både om den tidligere særdeles vanskelig situation for det ingermanlandske folk og deres lutherske kirke og om en ny situation og helt nye lutherske menigheder, der bliver til i disse år. Johannes Langhoff har skrevet Nordisk Tysk Kirkekonvents historie, og denne vil blive offentliggjort i 1998.

Besøg på Færøerne

I maj besøgte Det mellemkirkelige Råd Færøernes Stift først og fremmest for at drøfte, hvordan mellemkirkeligt arbejde kunne komme i gang på Færøerne, og hvordan stiftet kunne få det samme forhold til Det mellemkirkelige Råd, som de ti danske stifter. Færøerne arbejder for øjeblikket på en kirkelig lovgivning, der gør dette muligt, men lovgivningen har trukket længere ud, end man tidligere havde regnet med. Besøget resulterede i, at Færøerne allerede fra 1997 sendte en observatør til Rådet, og når lovgivningen er vedtaget, er der grundlag for, at der på Færøerne vælges et mellemkirkeligt stiftsudvalg, der udpeger et medlem til Det mellemkirkelige Råd.

Under besøget havde Rådet lejlighed til en drøftelse med repræsentanter for alle kirkesamfund på Færøerne, og denne drøftelse, der var den første af sin art, syntes frugtbar både for Rådet og for de færøske kirkefolk. Under besøget var der ligeledes lejlighed til at møde repræsentanter for alle menighedsråd på Færøerne. Biskoppen og stiftet modtog Rådet på den overmåde gæstfri måde, som synes et særkende for Færøerne, således at Rådet fik et grundigt indblik i færøske forhold.

Deltagelse i konferencer, møder m.v.

Pastoralseminariet i København har oparbejdet en praksis med besøg af Det mellemkirkelige Råd med hvert hold studerende. Dette var også tilfældet både forår og efterår 97. Rådets formand og sekretariatschef har mødt de studerende og givet dem en introduktion til, hvad De

mellemkirkelige Råd laver. I 97 var også en gruppe studerende fra Århus på besøg som led i en studietur om kirkeret.

Der har bl.a. været udpeget deltagere til nedennævnte konferencer m.v. Det Danske Missionsselskabs repræsentantskabsmøde i januar deltog Kirstine Møller Sørensen.

Anne Hjerrild har deltaget som observatør i møde for Porvoo konfessionsrådet i Oslo i november og i Norden-FOCCESA review-conference i Swaziland i januar.

Britta Schall Holberg deltog i bispevielse i Roskilde i juni.

Niels Thure Krarup deltog i konference om Folkekirkens placering i fremtidens tv-medium i april og i Nordisk Informationskonference i oktober.

Edith Aller deltog i den norske kirkes 1000 års fejring i Trondheim og i den norske kirkes kirkemøde. I de tyske evangelisk lutherske kirkers (VELKD) generalsynode i oktober deltog Helle Rosenkvist.

Anglo-Nordic-Baltic Theological Conference i Cambridge i august deltog Kjeld Holm, Karin Weinholt og Mogens Müller.

Rådet har fra de nævnte og mange andre konferencer og møder modtaget rapporter, der kan rekvireres mod betaling af kopi- og portoudgifter. Rapporterne omtales som regel i NYT fra Det mellemkirkelige Råd.

Invitationer til en lang række konferencer har været udsendt til stiftsudvalgene, og mange er blevet videresendt til kirkelige organisationer.

Møde med stiftsudvalgene

Det årlige møde med stiftsudvalgene fandt sted d. 14. juni på Nyborg Strand. Programmet for mødet var tilrettelagt i samarbejde med stiftsudvalgene i Århus og Haderslev.

Kirkeminister Ole Vig Jensen holdt hovedforedraget om "Folkekirkens behov for internationalt samspil".

Desuden berettede formanden om arbejdet i Det mellemkirkelige Råd, og der var efterfølgende drøftelse.

I oktober udskrev kirkeministeriet valg til de mellemkirkelige stiftsudvalg, således at både disse og Det mellemkirkelige Råd kan nykonstitueres inden 1.april 1998.

Udgivelser i 1997

Fælleserklæringen om Retfærdiggørelseslæren er i den endelige version oversat til dansk forsynet med en indledning ved Anders Gadegaard, og den er udgivet og udsendt til stiftsudvalgene, der har videre sendt dokumentet til alle menighedsråd.

Et engelsksproget, illustreret hefte om den danske folkekirke The Evangelical Lutheran Church in Denmark er udgivet af Rådet, udarbejdet af Søren Peder Sørensen.

Der er udgivet en pjece om Det mellemkirkelige Råd og dets eget arbejde i samme udformning som de tidligere pjecer om arbejdet i de internationale organisationer.

I samarbejde med Det økumeniske Fællesråd er forberedelsesheftet til KEKs generalforsamling og Graz-mødet oversat til engelsk.

Der er udsendt seks numre af Nyt fra Det mellemkirkelige Råd, og 10 numre af Church News from Denmark redigeret af Gunnar Martin Nielsen. Begge bringes på Internet.

Endelig er i samarbejde med Det økumeniske Fællesråd udgivet en bog af en medarbejder i Kirkernes Verdensråd, Hans Ucko, om dialogen mellem kristne og jøder. Bogen har titlen "Fælles rødder – nye horisonter".

Verner Bruhns bog om folkekirken udkommer på tysk i januar 1998 under titlen "Die Dänen und ihre Kirche".

Arbejdet i råd og arbejdsgrupper

Der har i årets løb været afholdt seks møder i Rådet. Rådet har bl.a. haft drøftelser med de forskellige arbejdsgrupper for at få en uddybende redegørelse for og drøftelse af arbejdet i den pågældende organisation.

På januarmødet havde Rådet en drøftelse med KEK arbejdsgruppen, og efterfølgende formuleredes det tidligere omtalte brev til KEK om arbejdsform og prioriteringer af arbejdet. I marts var der drøftelse med LVF arbejdsgruppen, i juni med KV arbejdsgruppen, og i juni havde Rådet desuden en drøftelse med lektor Finn Rosenberg, der er repræsentant i Nordisk Tysk Kirkekonvent, om konventets fremtid. I august havde Rådet efter generalforsamlingen en drøftelse med de nye danske medlem af KEKs centralkomite, Karsten Fledelius, og på oktobermødet havde Rådet en drøftelse med de nye danske medlemmer af LVFs council, Mette Geil og Helle Rosenkvist.

I oktober havde Rådet desuden en drøftelse med Folkekirken:

Nødhjælps ledelse om samarbejdet omkring de internationale organisationer, som en stor del af Nødhjælpens midler kanaliseres gennem. Også behovet for gensidig information og form for repræsentation i FKNs styrelse og i MKRs arbejdsgrupper drøftedes.

Arbejdsgrupper m.v.

Formand, næstformand og kasserer udgør Rådets formandskab, der forbereder rådsmøderne.

Formandskabet har holdt seks møder i løbet af året.

De nedsatte arbejdsgrupper har der været afholdt følgende møder:

Arbejdsgruppen om Kirkernes Verdensråd har afholdt tre møder, arbejdsgruppen om Det lutherske Verdensforbund har afholdt fem møder, arbejdsgruppen om KEK fire møder, og arbejdsgruppen om NØR fire møder. Den teologiske arbejdsgruppe har afholdt to møder, hvor oversættelsen af Fælleserklæringen om Retfærdiggørelseslæren og introduktionen dertil blev færdiggjort. Den teologiske arbejdsgruppe har endvidere drøftet folkekirkens samarbejde med Leuenberg Fællesskabet, der omfatter reformerte og lutherske kirker i Europa. Ad hoc gruppen om lægfolk afholdt tre møder.

Informationsudvalget, der er ansvarlig for alle udgivelser, har afholdt fem møder.

Alle arbejdsgrupper indstiller til Rådet vedrørende det arbejdsområde, de er nedsat til at følge.

Sekretariatet

Det mellemkirkelige Råds sekretariat har til huse i Vestergade 8, 1. sal, København K.

Der er fire heltidsstillinger i Rådets sekretariat, og de besættes på følgende måde:

Sekretariatschef, cand. mag., pastor Ane Hjerrild

Informations- og Europasekretær, cand. theol. Klaus Meisner

Sekretær Birgit Kaiser

Sekretær og regnskabsfører Susanne Bak Knudsen.

Indtil 1. august havde Susanne Bak Knudsen forældreorlov, og i hendes stilling var Lisbeth Gaarde ansat som vikar.

Kontorassistent Aase Jensen var ansat som medarbejder under pulje-job-ordning.

Frivillige medarbejdere løser en del af sekretariatets arbejdsopgaver i samarbejde med de ansatte:

Agnes Edinger ordner og katalogiserer bibliotekets bøger, ajourfører adresselister og ordner tidsskriftarkivet, mens Kirsten Holm ordner udklipsarkivet.

Medlemmer af Råd, arbejdsgrupper, udvalg, organisationer m.v.

Rådsmedlemmer:

Britta Schall Holberg, formand, valgt fra Fyns Stift
Anders Gadegaard, næstformand, valgt fra Københavns Stift
Johannes Andersen, kasserer, valgt fra Lolland-Falster Stift
Alice Brask, valgt fra Århus Stift
Verner Bruhn, valgt fra Ribe Stift
Paul Kofoed Christiansen, valgt fra Roskilde Stift
Niels Holm, udpeget af kirkeministeren
Kirstine Møller Sørensen, valgt fra Haderslev Stift
Edith Aller, valgt fra Aalborg Stift
Niels Thure Krarup, valgt fra Viborg Stift
Erik Norman Svendsen, udpeget af kirkeministeren
Knud Sørensen, valgt fra Helsingør Stift
Uni Næs, observatør fra Færøernes Stift.

Nedsatte arbejdsgrupper

Arbejdsgruppe til behandling af modtagne invitationer, ansøgninger og andre aktuelle sager:

Verner Bruhn, Paul Kofoed Christiansen og Knud Sørensen (Sekretær Ane Hjerrild).

Informationsudvalg:

Britta Schall Holberg, Verner Bruhn, Niels Thure Krarup og Knud Sørensen (Sekretær Klaus Meisner, Ane Hjerrild).

Arbejdsgruppe om Kirkernes Verdensråd:

Anders Gadegaard (formand), Erik Norman Svendsen, Peter Lodberg, Anna Marie Aagaard, Max Kruse, Kirsten Busch Nielsen og Kaj

Elkrog. Desuden deltager Det økumeniske Fællesråds generalsekretær Iolger Lam som kommitteret medlem (Sekretær Ane Hjerrild).

Ad hoc arbejdsgruppe om lægfolk:

Lisbet Christoffersen, Kaj Elkrog, Karsten Kynde og Else Paulsen (Sekretær Ane Hjerrild).

Arbejdsgruppe om Det lutherske Verdensforbund:

Paul Kofoed Christiansen (formand), Niels Thure Krarup, Karsten Nissen (indtil august 97), Erik Hübertz, Christian Balslev-Olesen, Mette Geil og Helle Rosenkvist (fra august 97) (Sekretær Ane Hjerrild).

Arbejdsgruppe om Konferencen for Europæiske Kirker:

Knud Sørensen (formand), Johannes Andersen, Birgitte Thyssen (til juli 97), Birgitte Larsen (til juli 97), Karsten Fledelius og med Jørgen Thomsen, Folkekirkens Nødhjælp, som kommitteret medlem (Sekretær Klaus Meisner).

Arbejdsgruppe for Nordisk Økumenisk Råd:

Edith Aller (formand), Alice Brask, Alice Pedersen, Kirsten Clement og Per Bucholdt Andreasen (Sekretær Klaus Meisner).

Den teologiske arbejdsgruppe:

Niels Holm (formand), Anders Gadegaard, Agnete Brink og Niels Henrik Gregersen (Sekretær Ane Hjerrild).

Medlemmer, observatører og ansatte i nationale og internationale kirkelige organisationer og udvalg:

Kirkernes Verdensråd:

Centralkomiteen: Peter Lodberg.

Præsident: Anna Marie Aagaard.

Sharing and Service (Unit IV): Max Kruse.

Commission for Faith and Order: Kirsten Busch Nielsen.

Peter Williams er ansat som fotograf.

Det lutherske Verdensforbund:

Indtil generalforsamlingen i juli:

Council: Karsten Nissen.

Commission on Ecumenical Affairs: Ane Hjerrild.

Commission on World Service: Christian Balslev-Olesen.

Efter generalforsamlingen:

Council: Mette Geil og Helle Rosenkvist.

Commission on World Service: Christian Balslev-Olesen.

Luthersk-ortodokse læresamtaler:

Anna Marie Aagaard.

Viggo Mortensen er ansat som leder af afdelingen Theology and Studies.

Uffe Torm er indtil januar 98 ansat som eksekutivsekretær for Project Coordination and Administration i afdelingen for Mission and Development.

Kirsten Bendixen var indtil april ansat som sekretær for vicegeneralsekretæren.

Konferencen for Europæiske Kirker:

Indtil generalforsamlingen i juni:

Centralkomiteen: Birgitte Thyssen.

Studiekomiteen: Birgitte Larsen.

Efter generalforsamlingen:

Centralkomiteen: Karsten Fledelius.

Diakoni: Jørgen Thomsen.

Dialog: Berit Schelde Christensen.

Nordisk Økumenisk Råd:

Medlemmer af Rådet: Edith Aller, Alice Pedersen og Per Bucholdt Andreasen.

Suppleant i styrelsen: Edith Aller.

Nordisk arbejdsgruppe om Lehrverurteilungen: Peder Nørgaard-Højen og Erik Kyndal.

Samarbejdsgruppe om ti-året for kirkernes solidaritet med kvinder: Alice Pedersen.

Leuenberg Læresamtaler:

Henning Thomsen.

Peder Nørgaard-Højen deltager i Regionalgruppe for Sydeuropa under Leuenbergsamtalerne.

Nordisk Tysk Kirkekonvents styrelse:

Finn Rosenberg. (Holger Jepsen er udpeget af biskopperne, og fra Folkekirkens Nødhjælp har Anders Nørgaard deltaget indtil september 97.)

Danske Kirkers Samråd:

Britta Schall Holberg og Anders Gadegaard.

Det danske Bibelselskabs repræsentantskab:

Britta Schall Holberg.

Observatør i Dansk Missionsråd:

Knud Sørensen.

Styrelsesmedlemmer i Folkekirkens Nødhjælp:

Alice Brask og Paul Kofoed Christiansen.

Medlem af Internationalt Udvalg i Folkekirkens Pædagogiske Institut:

Ane Hjerrild.

Delegater til generalforsamlinger:

Konferencen for Europæiske Kirker (Graz juni 1997):

Karsten Fledelius

Tove Bjørn Jensen

Hans Jacob Joensen

Inge Marie Nielsen

Jørgen Thomsen

Det lutherske Verdensforbund (Hong Kong juli 1997):

Betty Grønne Ahrenfeldt

Edith Aller

Christian Balslev-Olesen

Katrine Hermansen

Paul Kofoed Christiansen

Kresten Drejergaard
Mette Geil
Inge-Lise Lollike
Mogens Mogensen
Karsten Nissen
Niels Thomsen

Kirkernes Verdensråd (1998)

Berit Schelde Christensen
Kaj Elkrog
Anders Gadegaard
Ane Hjerrild
Holger Jepsen
Birgitte Refshauge Kjær
Kirsten Lund Larsen
Doris Lindholmer

Regnskab 1997

*ved Rådets kasserer, Johannes Andersen og
Regnskabsassistent Susanne Bak Knudsen*

Resultatopgørelse for regnskabsåret 1997:

	Regnskab 1997 kr.	Budget 1997 1000 kr.	Regnskab 1996 1000 kr.
Udgifter			
Udadvendt virksomhed	977.806	983	963
Kontingenter	1.220.707	1.223	1.171
Sekretariatet	1.769.686	1.810	1.698
Rådets omkostninger	264.102	284	259
Henlæggelser	0	0	75
Udgifter i alt:	4.232.301	4.300	4.166
Indtægter			
Tilskud, Finansloven	600.000	600	600
Tilskud, Fællesfonden	3.600.000	3.600	3.450
Fonde og kollekter	23.449	20	19
Tips- og lottomidler	0	75	75
Renteindtægter (andel 1/3)	8.852	5	8
Anvendt af henlæggelser	0	0	0
Anvendt af Kapitalkonto	0	0	25
Indtægter i alt:	4.232.301	4.300	4.177
Resultat	0	0	11

Overskuddet overføres til Kapitalkonto.

INDTÆGTER

Bemærkninger til nogle regnskabsposter:

Tilskuddet fra Finansloven til Folkekirkens internationale arbejde kr. 600.000 er uændret.

Tilskud fra Fællesfonden (Landskirkeskatten) kr. 3.600.000 i henhold til Kirkeministeriets godkendelse af årsbudget. Dette udgør en stigning på kr. 150.000 = 6,09%.

Rådet søgte, men fik ikke bevilget Tips- og Lottomidler.

Årsregnskabet slutter med et resultat på kr. 0.

UDGIFTER

Udadvendt virksomhed

udviser et merforbrug i forhold til regnskabet 1996 på kr. 14.573 = 1,51%.

Generalforsamlinger, rejser	kr. 292.046
Projekter i forbindelse med organisationer	kr. 20.020
Deltagelse i konferencer og læresamtaler	kr. 245.954
Andre udgifter	kr. 282.608

Informationsvirksomhed

Udgivelser af nyhedsbreve på engelsk og dansk	kr. 72.659
Publikationer	kr. 64.519

Højmesseritualer på fremmede sprog er afskrevet med kr. 10.000. Folderne om de internationale organisationer er afskrevet med kr. 5.000. Forbrug af henlæggelse til bogen "Die Dänen und ihre Kirche" kr. 30.000 og til hæftet om den danske folkekirke på engelsk kr. 75.000.

Saldo af lagerværdi pr. 31.12.1997	kr. 88.774
------------------------------------	------------

Salg af publikationer i 1997 er fordelt således:

Årbøger	kr. 14.960
A People and its Church	kr. 1.800
Højmesseritualer	kr. 19.103
Fælleserklæringen	kr. 34.168
Foldere om KEK, KV og LVF	kr. 5.116

Hæfte om den danske folkekirke på engelsk	kr. 10.392
Salg af hjemkøbte bøger	kr. 1.616
Salg i alt:	kr. 87.155

Kontingenter

Det samlede beløb er forøget med kr. 49.939=4,27% til kr. 1.220.707, der fordeler sig således:

Det lutherske Verdensforbund	kr. 460.000
Kirkernes Verdensråd	kr. 460.000
Konferencen for Europæiske Kirker	kr. 115.000
Nordisk Økumenisk Råd	kr. 115.000
Danske Kirkers Samråd	kr. 63.000
Leuenberg	kr. 7.707

Finanslovens tilskud til internationalt arbejde kr. 600.000 og Fællesfondens andel kr. 623.000 har dækket bidraget til kontingenter.

Sekretariatet

er personalemæssigt fortsat på sit hidtidige niveau.

Huslejen er i forhold til regnskabet 1996 mindre, idet der er forhandlet en huslejenedsættelse.

Rådet har besluttet, at kr. 86.435 henlægges til vedligeholdelse af lokaler.

Husleje, lys, varme og rengøring	kr. 283.587
Kontorhold, revision m.m.	kr. 157.387
Konto til vedligeholdelse af lokaler	kr. 86.435
Lønninger	kr. 1.153.148
Fornyelse af kontormaskiner/inventar	kr. 39.129
Konto til fornyelse af kontormaskiner	kr. 50.000

Rådets omkostninger

Honorar	kr. 84.000
Rådsmedlemmers møde- og rejseudgifter	kr. 106.444
Arbejdsgrupper vedr. internationale organisationer	kr. 73.658

Henlæggelser

Rådet vedtog at henlægge kr. 30.000 til samarbejdsprojekter med DØF vedr. udgivelse af hæfte om kirkerne i Israel og de palæstinensiske områder.

KAPITALKONTO

Årets regnskabsmæssige resultat udgør kr. 0, efter at Rådet vedtog, at det reelle overskud skulle hensættes til en konto til vedligeholdelse af lokaler.

Saldo på Kapitalkontoen er ved årets slutning derfor stadig kr. 239.192.

STATUS

Rådets egenkapital udgør kr. 952.450 og er sammensat således:

Henlæggelser	kr. 384.823
Konto til fornyelse af kontormaskiner	kr. 90.000
Konto til kommende generalforsamlinger	kr. 150.000
Konto til Idekatalog	kr. 2.000
Konto til vedligeholdelse af lokaler	kr. 86.435
Kapitalkonto	kr. 239.192